

Polski rynek ubezpieczeniowy 2018

Polish insurance market 2018

Polski rynek ubezpieczeniowy 2018

Polish insurance market 2018

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Główny Urząd Statystyczny, Departament Studiów Makroekonomicznych i Finansów
Statistics Poland, Macroeconomics Studies and Finance Department

Pod kierunkiem

Supervised by

Mirosława Błazeja

Zespół autorski

Editorial team

Halina Mrowiec-Nalepa

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Danuta Niwińska, Marek Bartosz

ISSN 2081-0865

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208.

Informacje w sprawach sprzedaży publikacji — tel. (22) 608 32 10, 608 38 10
Zam. 370/2019/ nakł. 140

Przedmowa

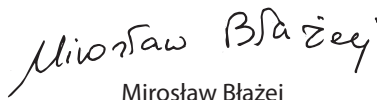
Główny Urząd Statystyczny przekazuje Państwu kolejne wydanie publikacji Polski Rynek Ubezpieczeniowy. Głównym jej celem jest przedstawienie informacji dotyczących działalności zakładów ubezpieczeń w Polsce oraz jej gospodarczych uwarunkowań. Zaprezentowane dane pozwalają na ocenę rozwoju sektora ubezpieczeń oraz jego wyników finansowych.

Dane zawarte w publikacji dotyczące krajowych zakładów ubezpieczeń, które pozyskano z Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego, prezentowane są dla lat 2014–2018. W zakresie sektora ubezpieczeń na świecie skorzystano z publikacji Swiss Re. W przypadku krajów Unii Europejskiej, ze względu na dostępność danych organizacji Insurance Europe, zostały one zaprezentowane dla lat 2013–2017. Wykorzystywane są także statystyki opracowane przez GUS.

Publikacja składa się z: uwag metodycznych wraz z podstawowymi definicjami, odniesienia do procesów społeczno-gospodarczych istotnych dla rozwoju sektora ubezpieczeniowego w Polsce, opisu podstawowych trendów zachodzących w ubezpieczeniach na świecie i Unii Europejskiej oraz analizy przedstawiającej sytuację sektora ubezpieczeniowego w Polsce. W aneksie statystycznym zawarte zostały dane pozyskane z bilansu, rachunku zysków i strat zakładów ubezpieczeń oraz ogólne dane charakteryzujące zakłady ubezpieczeń.

Autorzy opracowania będą wdzięczni za przekazanie uwag oraz komentarzy, które pozwolą na podniesienie jakości następnych publikacji.

Dyrektor Departamentu
Studiów Makroekonomicznych i Finansów

Mirosław Błażej

Prezes
Głównego Urzędu Statystycznego

dr Dominik Rozkrut

Warszawa, listopad 2019 r.

Preface

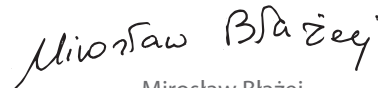
Statistics Poland presents the next edition of "Polish Insurance Market". The main aim of this publication is to present the activity of the insurance industry in Poland and its economic conditions. The presented data allow the assessment of its development and financial results.

Data used in this publication for domestic insurance market, which was obtained from the Polish Financial Supervision Authority, are presented for the period 2014–2018. Data regarding the world and the insurance industry were obtained from the Swiss Re. In the case of the European Union countries, because of the availability of data from Insurance Europe organization, they have been presented for years 2013–2017. Statistical data compiled by the Statistics Poland were also used.

This publication includes: methodical notes, basic definitions, reference to the social and economic processes, essential for the insurance industry in Poland, description of the main trends in insurance in the World and in the European Union, and a detailed analysis of the insurance industry in Poland. A Statistical Appendix presents data on balance, profit and loss accounts and also a general information on insurance companies.

Authors of the publication will be grateful for any remarks and comments, which could help to improve the quality of the next releases of this publication.

Director
Macroeconomic Studies and Finance Department

Mirosław Błażej

President
Statistics Poland

Dominik Rozkrut, Ph.D.

Warsaw, November 2019

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	4
Spis treści	5
Contents	5
Spis tablic	7
List of tables	7
Spis wykresów	9
List of charts	9
Objaśnienia znaków umownych i skróty	11
Symbols and abbreviations	11
Synteza	13
Executive summary	14
Rozdział 1. Światowy rynek ubezpieczeniowy	15
Chapter 1. Global insurance market	15
Rozdział 2. Rynek ubezpieczeniowy w krajach Unii Europejskiej	19
Chapter 2. Insurance market in European Union countries	19
2.1. Ogólne informacje o zakładach ubezpieczeń w krajach UE	19
2.1. General information on insurers in EU countries	19
2.2. Składka przypisana brutto	22
2.2. Gross written premium	22
2.3. Portfel inwestycyjny zakładów ubezpieczeń	29
2.3. Investment portfolio of insurers	29
Rozdział 3. Polski rynek ubezpieczeniowy	31
Chapter 3 Insurance market in Poland	31
3.1. Sytuacja gospodarcza w Polsce	31
3.1. Economic situation in Poland	31
3.2. Wybrane elementy otoczenia rynku ubezpieczeń	34
3.2. Business environment of insurance market	34
3.3. Rynek ubezpieczeń na tle sektora finansowo-ubezpieczeniowego	37
3.3. Insurance market in the context of financial and insurance industry	37
3.4. Krajowe zakłady ubezpieczeń	39
3.4. Domestic insurers	39
3.5. Sytuacja zakładów ubezpieczeń według działów i grup ubezpieczeń	45
3.5. Situation of insurers by divisions and groups	45
3.6. Wyniki finansowe zakładów ubezpieczeń	55
3.6. Financial result of insurers	55
Uwagi metodologiczne	65
Methodological notes	71
Bibliografia	77
Bibliography	77
Aneks statystyczny	79
Statistical appendix	79

Spis tablic

List of tables

Tablica 1. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach gospodarczych na świecie	15
Table 1. Gross written premium on the global insurance market	15
Tablica 2. Liczba krajowych zakładów ubezpieczeń na rynku wewnętrznym w krajach UE	20
Table 2. Number of domestic insurance companies on the EU domestic market	20
Tablica 3. Liczba pracowników w krajowych zakładach ubezpieczeń w krajach UE	21
Table 3. Number of employees of domestic insurance companies on the EU domestic market	21
Tablica 4. Składka przypisana brutto ubezpieczeń ogółem na rynku wewnętrznym w krajach UE	23
Table 4. Gross written premium of total insurance on the EU domestic market	23
Tablica 5. Składka przypisana brutto ubezpieczeń life na rynku wewnętrznym w krajach UE	24
Table 5. Gross written premium of life insurance on the EU domestic market	24
Tablica 6. Składka przypisana brutto ubezpieczeń non-life na rynku wewnętrznym w krajach UE	25
Table 6. Gross written premium of non-life insurance on the EU domestic market	25
Tablica 7. Składka przypisana brutto w grupach ubezpieczeń działy non-life w krajach UE	26
Table 7. Gross written premium of the classes non-life insurance on the EU domestic market	26
Tablica 8. Lokaty zakładów ubezpieczeń ogółem w krajach UE	30
Table 8. Investments of total insurance companies in EU countries	30
Tablica 9. Skala wpływu (kontrybucje) poszczególnych kategorii na wzrost realny PKB	31
Table 9. Impact scale of particular categories on real growth of GDP	31
Tablica 10. Bezpośredni kapitał zagraniczny w sektorze ubezpieczeń w 2018 r.	41
Table 10. Direct foreign investments in insurance companies in 2018	41
Tablica 11. Dynamika i struktura koncentracji składki	42
Table 11. Dynamics and structure of premium concentration	42
Tablica 12. Liczba polis w dziale I według grup	45
Table 12. Number of policies of life insurance by classes	45
Tablica 13. Składki przypisane brutto w dziale I według grup	46
Table 13. Gross written premium of life insurance by classes	46
Tablica 14. Liczba ubezpieczonych osób w dziale I	47
Table 14. Number of insured in life insurance	47
Tablica 15. Liczba wypłat w dziale I według grup	47
Table 15. Number of claims of life insurance by classes	47
Tablica 16. Świadczenia wypłacone brutto w dziale I według grup	49
Table 16. Gross claims paid of life insurance by classes	49
Tablica 17. Liczba polis w dziale II według grup	50
Table 17. Number of policies of non-life insurance by classes	50
Tablica 18. Liczba odszkodowań i świadczeń w dziale II według grup	50
Table 18. Number of claims of non-life insurance by classes	50
Tablica 19. Składki przypisane brutto w dziale II według grup	51
Table 19. Gross written premium of non-life insurance by classes	51
Tablica 20. Składki przypisane brutto w dziale II w wybranych sektorach według grup	52
Table 20. Gross written premium of non-life insurance in selected sector by classes	52
Tablica 21. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w dziale II według grup	53
Table 21. Gross claims paid of non-life insurance by classes	53
Tablica 22. Główne komponenty technicznego rachunku ubezpieczeń działy I	55
Table 22. Main data of technical account of life insurance companies	55

Tablica 23. Główne komponenty technicznego rachunku ubezpieczeń działu II	56
Table 23. Main data of technical account of non-life insurance companies	56
Tablica 24. Wybrane elementy ogólnego rachunku zysków i strat zakładów ubezpieczeń działu I	57
Table 24. Selected data of profit and loss account of life insurance companies	57
Tablica 25. Wybrane elementy ogólnego rachunku zysków i strat zakładów ubezpieczeń działu II	57
Table 25. Selected data of profit and loss account of non-life insurance companies	57
Tablica 26. Główne pozycje bilansu zakładów ubezpieczeń działu I	59
Table 26. Main data of balance sheet of life insurance companies	59
Tablica 27. Główne pozycje bilansu zakładów ubezpieczeń działu II	60
Table 27. Main data of balance sheet of non-life insurance companies	60
Tablica 28. Wybrane wskaźniki rentowności i efektywności działalności w zakładach działu I	62
Table 28. Selected profitability ratios and efficiency ratios of life insurance companies	62
Tablica 29. Wybrane wskaźniki rentowności i efektywności działalności w zakładach działu II	62
Table 29. Selected profitability ratios and efficiency ratios of non-life insurance companies	62

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1. Składka przypisana brutto na świecie	17
Chart 1. Insurance gross written premium in the world	17
Wykres 2. Struktura składki przypisanej brutto na świecie w 2018 r.	17
Chart 2. Gross written premium structure in the world in 2018	17
Wykres 3. Składka przypisana brutto w grupach krajów	17
Chart 3. Insurance gross written premium in the group of countries	17
Wykres 4. Składka przypisana brutto w krajach UE	27
Chart 4. Insurance gross written premium in EU countries	27
Wykres 5. Składka przypisana brutto w krajach UE w 2017 r. (w skali logarytmicznej)	27
Chart 5. Insurance gross written premium in the EU in 2017 (in a logarithmic scale)	27
Wykres 6. Struktura składki przypisanej brutto w ubezpieczeniach non-life w krajach UE	27
Chart 6. Structure of gross written premium in non-life insurance in the EU	27
Wykres 7. Dynamika składki przypisanej brutto w dziale II w krajach UE	28
Chart 7. Indices of gross written premiums in non-life insurance in the EU	28
Wykres 8. Składka per capita w krajach UE w 2017 r.	28
Chart 8. Density (premiums to population) in EU in 2017	28
Wykres 9. Relacja składki przypisanej brutto do PKB w krajach UE w 2017 r.	28
Chart 9. Penetration (premiums to GDP) in EU in 2017	28
Wykres 10. Struktura lokat ubezpieczycieli w wybranych krajach UE w 2017 r.	29
Chart 10. Structure of investments of insurers in selected EU countries in 2017	29
Wykres 11. Skala wpływu salda obrotów z zagranicą i popytu krajowego na wzrost realny PKB	33
Table 11. Impact scale of foreign trade turnover and domestic demand on real GDP growth	33
Wykres 12. Ludność i ruch naturalny ludności	33
Chart 12. Population and vital statistics	33
Wykres 13. Przeciętne miesięczne wybrane wydatki w gospodarstwach domowych na 1 osobę w 2018 r.	33
Chart 13. Average monthly selected expenditures in households per capita in 2018	33
Wykres 14. Zmiana cen transakcyjnych mieszkań za 1 m2 na rynku pierwotnym i wtórnym	36
Chart 14. Change in transaction prices of apartments for 1 m2 on the primary and re-sale market ...	36
Wykres 15. Dynamika akcji kredytowej banków dla sektora niefinansowego	36
Chart 15. The dynamics of bank loans for the non-financial sector	36
Wykres 16. Wypadki drogowe oraz ofiary wypadków	38
Chart 16. Road traffic accidents and casualties	38
Wykres 17. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w działalności finansowej i ubezpieczeniowej	38
Chart 17. General business climate indicator in financial and insurance activities	38
Wykres 18. Struktura aktywów głównych instytucji finansowych	38
Chart 18. Main financial institutions assets structure	38
Wykres 19. Kapitał zagraniczny zakładów ubezpieczeń według krajów pochodzenia w 2018 r.	43
Chart 19. Foreign capital of insurance companies by country of origin in 2018	43
Wykres 20. Udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym ubezpieczycieli	43
Chart 20. Foreign capital share in the subscribed capital of insurers	43
Wykres 21. Udział kapitału zagranicznego w wybranych pozycjach bilansu ubezpieczycieli	43
Chart 21. Foreign capital share in selected items of the balance sheet of insurers	43
Wykres 22. Struktura składki przypisanej brutto według działów ubezpieczeń	44
Chart 22. Gross written premium structure by division	44

Wykres 23. Koncentracja składki przypisanej w pięciu największych zakładach ubezpieczeń w 2018 r.	44
Chart 23. Concentration of written premium in the five largest insurance companies in 2018	44
Wykres 24. Wskaźniki penetracji i składki per capita	44
Chart 24. Penetration ratio and density ratio	44
Wykres 25. Składki przypisane brutto i świadczenia wypłacone brutto w ubezpieczeniach działu I	48
Chart 25. Gross written premiums and gross claims paid in life insurance	48
Wykres 26. Składki przypisane brutto i odszkodowania wypłacone brutto w ubezpieczeniach działu II ...	48
Chart 26. Gross written premiums and gross claims paid in non-life insurance	48
Wykres 27. Struktura składki przypisanej brutto działu I w 2018 r.	54
Chart 27. Gross written premiums structure in life insurance in 2018	54
Wykres 28. Składki przypisane brutto w wybranych sektorach ubezpieczeń działu II	54
Chart 28. Gross written premiums in selected sectors in non-life insurance	54
Wykres 29. Struktura składki przypisanej brutto w sektorach ubezpieczeń działu II w 2018 r.	54
Chart 29. Gross written premium structure in sectors in non-life insurance in 2018	54
Wykres 30. Główne komponenty przychodów i kosztów w zakładach ubezpieczeń	63
Chart 30. The main components of income and costs in insurance companies	63
Wykres 31. Suma bilansowa zakładów ubezpieczeń i jej struktura	63
Chart 31. Balance sheet sum of insurance companies and its structure	63
Wykres 32. Wybrane wskaźniki efektywności zakładów ubezpieczeń	63
Chart 32. Selected efficiency ratios of insurance companies	63

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
Zero (0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych data not available or not reliable
Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe not applicable
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
zł PLN	złoty zloty
mln million	milion million
mld bn	miliard billion
p. proc. pp	punkt procentowy percentage point
PKB GDP	Produkt krajowy brutto Gross Domestic Product
G7	Stany Zjedn., Francja, Japonia, Kanada, Niemcy, W. Brytania, Włochy United States, France, Japan, Canada, Germany, United Kingdom, Italy
KNF	Komisja Nadzoru Finansowego Polish Financial Supervision Authority

Synteza

Wyniki finansowe zakładów ubezpieczeń ogółem w 2018 r. były lepsze niż rok wcześniej. Wyższe wyniki uzyskały zarówno zakłady ubezpieczeń na życie (dział I), jak i zakłady ubezpieczeń majątkowych (dział II).

Odnotowano rosnące znaczenie ubezpieczeń majątkowych w całym sektorze ubezpieczeń. W sumie bilansowej o wartości 193 mld zł dominujący udział uzyskał dział ubezpieczeń majątkowych w wysokości 50,5%. Natomiast w latach 1999–2017 wartość sumy bilansowej działu ubezpieczeń na życie przewyższała sumę bilansową zakładów ubezpieczeń majątkowych.

W 2018 r. składka przypisana brutto ogółem pozostała na poziomie roku poprzedniego w wysokości 62 mld zł, jednakże udział składki ubezpieczeń majątkowych zwiększył się do 65,1%. Wskaźnik wartości składki przypadającej na jednego mieszkańca w Polsce wyniósł 1 618 zł, w tym w ubezpieczeniach majątkowych po raz pierwszy w historii ubezpieczeń przekroczył kwotę 1 000 zł. Relacja składki przypisanej brutto ogółem do PKB wyniosła 2,9% w 2018 r.

W 2018 r. wynik techniczny ogółem wyniósł 6,0 mld zł, a jego poziom był wyższy niż w latach poprzednich. Wpływ na to miał zanotowany w 2018 r. zysk techniczny w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych w wysokości 0,4 mld zł wobec straty technicznej w wysokości 1,1 mld zł w 2016 r.

Zysk netto w sektorze ubezpieczeń wzrósł w ciągu 2018 r., osiągając wartość 6,7 mld zł przy głębszym spadku kosztów niż przychodów. Z ubezpieczeń majątkowych pochodziło 63,5% zysku netto. Wynik finansowy zwiększył się w obu działach ubezpieczeń, przy czym obniżka przychodów i kosztów wystąpiła w dziale ubezpieczeń na życie, a w dziale pozostałych ubezpieczeń osobowych i ubezpieczeń majątkowych odnotowano zwiększenie zarówno przychodów, jak i kosztów.

Executive summary

The overall financial results of insurance companies in 2018 were better than a year ago. Higher results were obtained by both life insurance companies (division I) and non-life companies (division II).

Growing importance of non-life insurance in the entire insurance sector has been noted. In the balance sheet total with a value of PLN 193 billion, the non-life insurance sector gained the dominant share of 50.5%. However, in the years 1999–2017 the value of the balance sheet total of the life insurance exceeded the balance sheet total of non-life insurance companies.

In 2018 total gross written premium remained at the level of the previous year in the amount of PLN 62 billion, however, the share of non-life insurance premium increased to 65.1%. The ratio of premium per capita (density) in Poland was PLN 1 618, of which non-life insurance, for the first time in the history of insurance exceeded PLN 1 000. The ratio of total gross written premium to GDP (penetration) in 2018 was 2.9%.

In 2018 the total technical result amounted to PLN 6.0 billion, and its level was higher than in previous years. This was due to the technical profit recorded in 2018 in motor vehicle liability arising out of the possession of land vehicles in the amount of PLN 0.4 billion against a technical loss of PLN 1.1 billion in 2016.

The total net profit of the insurance companies increased in 2018 reaching PLN 6.7 billion with a deeper decline in costs than income. 63.5% of net profit came from property insurance. The net profit increased in both divisions, the decrease in income and costs occurred in the life insurance companies, while the increase in both income and costs in the non-life insurance companies was noted.

Rozdział 1

Chapter 1

Światowy rynek ubezpieczeniowy

Global insurance market

Globalne szkody ekonomiczne i ubezpieczeniowe

Na świecie w 2018 r. wydarzyło się 181 szkód katastroficznych¹ spowodowanych warunkami naturalnymi oraz 123 szkody związane z działalnością człowieka². W ciągu 2018 r., w tych zdarzeniach 13 523 osoby straciły życie albo zostały uznane za zaginionych. Wartość szkód ekonomicznych z tytułu szkód katastroficznych i szkód związanych z działalnością człowieka wyniosła 165 mld USD. W 2018 r. wartość szkód ekonomicznych zmniejszyła się i z uwzględnieniem inflacji była niższa niż średnia 220 mld USD z okresu poprzednich 10 lat. Największe szkody poniosła Ameryka Północna, w Kalifornii wydarzył się największy pożar określony nazwą Camp Fire, którego odszkodowanie wyniosło 12 mld USD. Szacuje się, że spośród ogółu szkód ekonomicznych, szkody objęte ubezpieczeniem stanowiły około 50% i były wyższe od średniej z okresu poprzednich 10 lat w wysokości 71 mld USD.

Tablica 1. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach gospodarczych na świecie
Table 1. Gross written premium on the global insurance market

Kontynenty Continents	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	mld USD in bn USD									
Ogółem Total	4 102	4 324	4 596	4 646	4 601	4 778	4 554	4 732	4 892	5 193
Europa Europe	1 618	1 613	1 647	1 534	1 620	1 698	1 469	1 470	1 479	1 617
Azja Asia	1 008	1 163	1 284	1 377	1 252	1 318	1 351	1 494	1 591	1 658
Ameryka Północna North America	1 249	1 276	1 343	1 397	1 391	1 406	1 431	1 467	1 497	1 597
Pozostałe Other	227	272	322	338	338	356	303	301	325	321

Źródło: dane SwissRE.

Source: SwissRe data.

¹ Ryzyko kreowane przez przyrodę w przypadku masowego występowania lub intensywności zjawisk zwane jest ryzykiem katastroficznym. Jako najczęstsze ryzyka mogące powodować zdarzenia katastroficzne występują huragany, powodzie, pożary, eksplozje, wypadki komunikacyjne, katastrofy budowlane. Swiss Re rozróżnia katastrofy spowodowane siłami naturalnymi i działalnością człowieka. Por.: T. Michalski, A. Śliwiński, R. Pajewska-Kwaśny, I. Tomaszewska Ryzyko katastroficzne, PTE, Warszawa, 2016.

² Swiss Re Sigma, Natural catastrophes and man-made disasters in 2018: "secondary" perils on the frontline, no 2/2019, (2019), Zurych.

W 2018 r., według danych Swiss Re³, wartość światowego przypisu składki globalnego rynku ubezpieczeń wyniosła szacunkowo 5 193 mld USD i zwiększyła się nominalnie o 6,2% w stosunku do poprzedniego roku. Składka przypisana brutto w dziale I (life) na świecie wyniosła szacunkowo 2 820 mld USD i była wyższa w porównaniu do składki w dziale II (non-life) w wysokości 2 373 mld USD.

Składka przypisana brutto według kontynentów

W Azji⁴ składka brutto w 2018 r. wzrosła nominalnie o 4,2% w porównaniu z rokiem poprzednim, w Ameryce Północnej o 6,7%, a w Europie o 9,3%, na pozostałych kontynentach nie zanotowano wzrostu. W rezultacie, udział Azji w globalnej składce brutto zwiększył się do 31,9% i pozostał na pierwszym miejscu, udział Europy zwiększył się do 31,2%, a udział Ameryki Północnej obniżył się do 30,8%. Udział pozostałych kontynentów był niewielki, Afryki, Australii i Nowej Zelandii stanowił 3,0%, a Ameryki Łacińskiej i Karaibów 3,1% światowej składki brutto.

Składka przypisana brutto według poziomu rozwoju gospodarczego

W krajach wysoko rozwiniętych składka zwiększyła się z 3 820 mld USD do 4 086 mld USD za przyczyną wzrostu zbioru składki w ubezpieczeniach non-life. Udział składki krajów rozwiniętych w globalnej składce brutto zwiększył się z 78,1% w 2017 r. do 78,7% w 2018 r.

Rok 2018 przyniósł kontynuację wzrostu rynku ubezpieczeń w krajach rozwijających się i wschodzących⁵. Składka w tych krajach wzrosła z 1 072 mld USD w 2017 r. do 1 107 mld USD, co stanowiło wzrost o 3,3%, głównie za sprawą wzrostu rynku ubezpieczeń w Chinach. Udział Chin w rynku krajów rozwijających się był największy i wyniósł 51,9% a wzrost składki w tym kraju wyniósł 6,2% w stosunku do 2017 r. Kolejnym krajem pod względem wysokości składki przypisanej były Indie, gdzie składka wyniosła 100 mld USD w 2018 r. Na kontynencie azjatyckim wśród krajów rozwijających się na czoło wzrostu składki wysunęły się Wietnam i Tajlandia. Odnotowano zróżnicowaną dynamikę składki ogółem w krajach Ameryki Łacińskiej, tj. wzrost w Wenezueli, Meksyku i Chile, spadek w Brazylii, Argentynie i Ekwadorze. Podobna sytuacja wystąpiła w krajach na innych kontynentach. Odnotowano wzrost składki pochodzącej z Republiki Południowej Afryki, kluczowego państwa w Afryce pod względem wartości składki, do kwoty 48,3 mld USD, natomiast znaczące zmniejszenie składki przypisanej w wysokości 13,3% nastąpiło w Turcji.

Składka przypisana brutto w grupach państw: OECD, G7, strefa euro, UE

Według Swiss Re składka przypisana brutto na rynku ubezpieczeń krajów OECD⁶ zwiększyła się z 3 683 mld USD w 2017 r. do 3 940 mld USD w 2018 r. Najwyższą składkę w 2018 r. zebrano w Stanach Zjednoczonych, Japonii, Wielkiej Brytanii, Francji, Niemczech, Korei Południowej i Włoszech. Składka tych siedmiu krajów stanowiła 78,6% całej składki przypisanej państw OECD. Składka przypisana brutto na rynku ubezpieczeń krajów Unii Europejskiej zwiększyła się z 1 368 mld USD w 2017 r. do 1 496 mld USD w 2018 r., w tym składka krajów strefy euro z 974 mld USD do 1 053 mld USD.

Wzrost składki w porównaniu do roku poprzedniego odnotowano zarówno w ubezpieczeniach life, jak i ubezpieczeniach non-life w grupach państw, takich jak zrzeszonych w OECD, G7, czy krajów Unii Europejskiej i krajów strefy euro. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach life była wyższa w porównaniu do składki w ubezpieczeniach non-life.

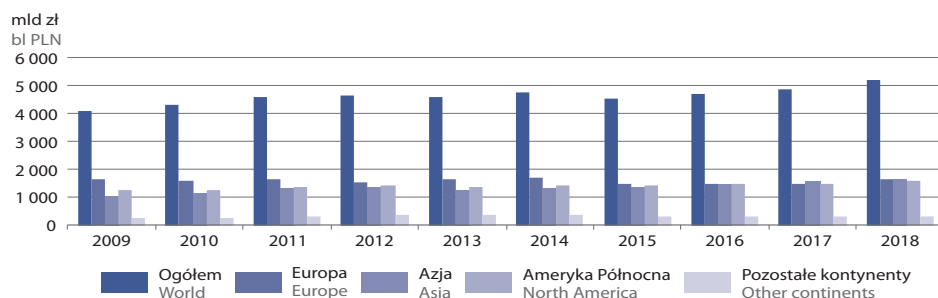
³ Swiss Re Sigma, World insurance: the great pivot east continues, no 3/2019, (2019), Zurych.

⁴ Według metodologii podziału państw na kontynenty obowiązującej w SwissRe do 2017 r. .

⁵ Kraje Ameryki Łacińskiej, kraje Europy Środkowej i Wschodniej, kraje Bliskiego Wschodu (bez Izraela), kraje Centralnej, Południowej i Wschodniej Azji, kraje Afryki.

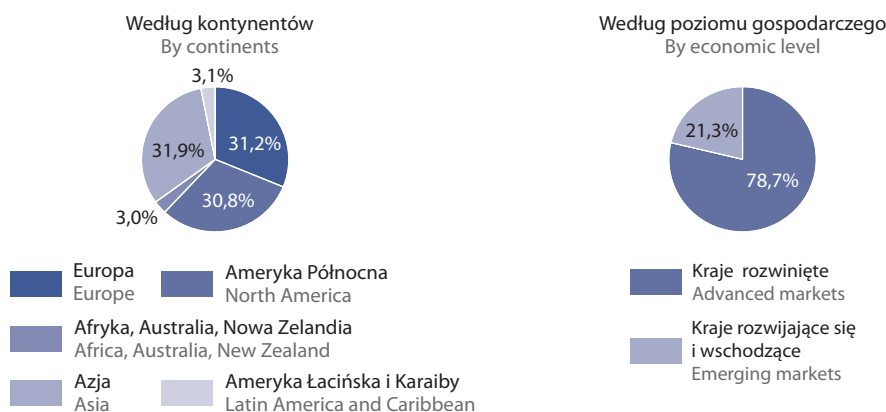
⁶ 34 państwa.

Wykres 1. Składka przypisana brutto na świecie
Chart 1. Insurance gross written premium in the world

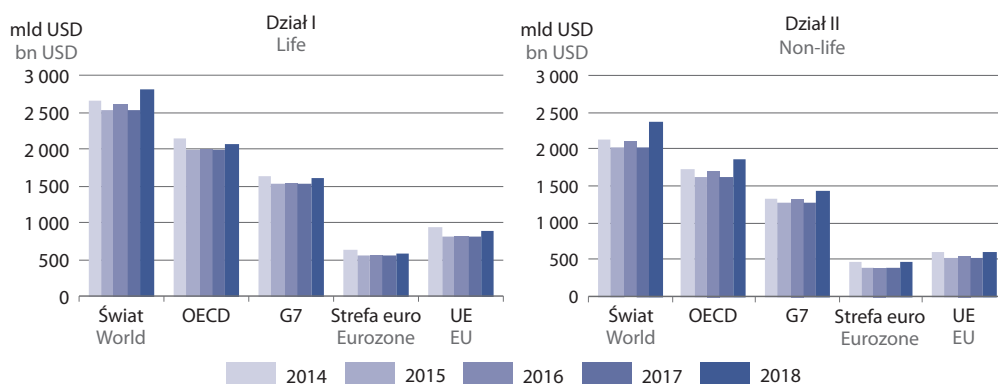
Źródło: dane SwissRe
Source: SwissRe data.

Wykres 2. Struktura składki przypisanej brutto na świecie w 2018 r.
Chart 2. Gross written premium structure in the world in 2018

Źródło: dane SwissRe oraz opracowanie własne GUS.
Source: SwissRe data and Statistics Poland own research.

Wykres 3. Składka przypisana brutto w grupach krajów
Chart 3. Insurance gross written premium in the group of countries

Źródło: dane SwissRe oraz opracowanie własne GUS.
Source: SwissRe data and Statistics Poland own research.

Rozdział 2

Chapter 2

Rynek ubezpieczeniowy w krajach Unii Europejskiej

Insurance market in European Union countries

2.1. Ogólne informacje o zakładach ubezpieczeń w krajach UE⁷

2.1. General information on insurers in EU countries

Źródłem informacji wykorzystanym w niniejszej publikacji o sytuacji na europejskim rynku ubezpieczeniowym są dane prezentowane przez Insurance Europe⁸. Organizacja ta liczy 37 członków, reprezentantów państw europejskich, w tym zrzesza wszystkie kraje Unii Europejskiej. Na podstawie informacji statystycznych przekazywanych przez kraje członkowskie przygotowuje rokrocznie raporty zawierające zagregowane dane o składce i portfelu lokat zakładów ubezpieczeń stosujących standardy jednolitego rynku ubezpieczeniowego. Zakłady ubezpieczeń zrzeszone w organizacjach należących do Insurance Europe stanowią około 95% rynku europejskiego mierzonego składką przypisaną brutto⁹.

W porównaniu z liczbą zakładów ubezpieczeń funkcjonujących na rynku Unii Europejskiej w 2016 r., liczba tych zakładów w 2017 r. zmniejszyła się o 91 ubezpieczycieli, osiągając liczbę 3 040 zakładów ogółem. W Niemczech, gdzie skoncentrowane było 17,4% wszystkich zakładów działających na terytorium UE, nastąpił spadek ich liczby o sześć jednostek. Pod względem ilości zakładów większe zmniejszenie liczby zakładów nastąpiło w Wielkiej Brytanii (o 28), w Holandii i we Francji (o 10), we Włoszech i Bułgarii (o 9). Zaobserwowano również zwiększenie liczby zakładów, przykładowo wzrost o 5 zakładów wystąpił w Austrii.

W ślad za zmniejszającą się liczbą zakładów ubezpieczeń, w 2017 r. w krajach Unii Europejskiej nastąpił spadek liczby ich pracowników do 905,1 tys. osób na koniec roku (o 0,9% mniej w stosunku do 31 grudnia 2016 r.). Przykładowo, spadek zaobserwowano w Danii, Czechach i Holandii, jednakże w takich krajach jak Austria, Grecja i Luksemburg, można było zauważyć wzrost liczby pracowników.

Między poszczególnymi krajami Unii Europejskiej występowało dość znaczne zróżnicowanie w strukturze dystrybucji ubezpieczeń. Rozpowszechnionym kanałem dystrybucji ubezpieczeń life jest sprzedaż produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami bankowymi, oferowanych we wspólnej sieci sprzedaży (bancassurance). Taki system sprzedaży jest szczególnie rozpowszechniony w Portugalii, we Włoszech i na Malcie. W sprzedaży bezpośredniej w tym dziale znaczący udział ma Chorwacja, Polska i Luksemburg, a w systemie sprzedaży przez brokerów jedynie Wielka Brytania. W segmencie rynku non-life głównym kanałem dystrybucji jest sprzedaż przez agentów, szczególnie w takich krajach jak Włochy, Słowenia, Polska i Portugalia. System sprzedaży przez brokerów dominuje w Belgii i Wielkiej Brytanii. W sprzedaży bezpośredniej ubezpieczeń non-life największy udział ma Chorwacja, Finlandia i Luksemburg.

⁷ Ze względu na dostępność danych organizacji Insurance Europe, zostały one zaprezentowane do roku 2017.

⁸ Insurance Europe stanowi federację organizacji reprezentujących firmy prowadzące działalność ubezpieczeniową oraz reasekurację czynną. Ze strony polskiej członkiem Insurance Europe jest Polska Izba Ubezpieczeń.

⁹ <http://www.insuranceeurope.eu>.

Tablica 2. Liczba krajowych zakładów ubezpieczeń na rynku wewnętrznym w krajach UE
 Table 2. Number of domestic insurance companies on the EU domestic market

Kraje	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Countries
	sztuk in item										
Ogółem	3 687	3 617	3 527	3 537	3 425	3 484	3 216	3 257	3 131	3 040	Total
Austria	62	62	63	63	59	69	50	80	75	80	Austria
Belgia	0	0	0	96	92	82	80	78	70	70	Belgium
Bułgaria	37	36	35	34	33	45	46	44	42	33	Bulgaria
Chorwacja	25	27	26	26	27	26	25	23	21	20	Croatia
Cypr	29	29	29	29	29	34	33	32	32	33	Cyprus
Czechy	37	37	40	44	47	51	33	32	30	28	Czech Rep.
Dania	174	159	152	142	132	115	110	104	101	97	Denmark
Estonia	13	12	13	12	12	12	16	12	12	11	Estonia
Finlandia	41	39	39	39	43	74	57	55	52	50	Finland
Francja	358	348	337	332	323	313	303	285	277	267	France
Grecja	67	66	56	52	52	49	47	45	43	42	Greece
Hiszpania	298	296	289	281	271	265	256	240	231	227	Spain
Holandia	301	287	263	227	210	189	170	162	165	155	Netherlands
Irlandia	194	190	190	190	190	191	212	232	253	253	Ireland
Litwa	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	Lithuania
Luksemburg	96	97	96	93	93	95	94	94	91	91	Luxemburg
Łotwa	16	23	25	22	22	22	7	8	7	6	Latvia
Malta	10	10	10	10	10	10	12	11	11	11	Malta
Niemcy	616	605	588	586	575	560	548	539	534	528	Germany
Polska	66	65	63	61	60	58	57	57	61	61	Poland
Portugalia	48	47	46	44	42	41	43	45	41	41	Portugal
Rumunia	43	45	43	43	40	38	37	35	31	31	Romania
Słowacja	20	20	22	22	22	21	16	16	16	16	Slovakia
Słowenia	14	17	17	17	14	18	15	16	15	14	Slovenia
Szwecja	381	381	384	361	337	329	275	369	317	311	Sweden
W. Brytania	549	534	521	540	528	613	526	496	464	436	U. Kingdom
Węgry	27	26	27	27	25	30	24	30	27	25	Hungary
Włochy	165	159	153	144	137	134	124	117	112	103	Italy

Źródło: dane Insurance Europe.

Source: Insurance Europe data.

Tablica 3. Liczba pracowników w krajowych zakładach ubezpieczeń w krajach UE
 Table 3. Number of employees of domestic insurance companies on the EU domestic market

Kraje	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Countries
	w tys. in thousand										
Ogółem	1 024,6	1 032,1	950,6	947,3	940,9	938,0	931,3	922,8	913,6	905,1	Total
Austria	26,5	26,7	26,5	25,8	26,1	26,1	26,5	26,8	27,2	29,3	Austria
Belgia	24,3	24,0	23,7	23,9	23,9	23,7	23,3	23,0	22,8	22,5	Belgium
Bułgaria	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Bulgaria
Chorwacja	10,5	11,2	11,1	11,3	11,7	11,5	11,4	10,2	9,1	8,7	Croatia
Cypr	1,9	1,9	2,0	2,0	1,7	1,7	1,4	1,6	1,7	1,7	Cyprus
Czechy	13,9	13,5	13,4	13,2	13,3	13,0	12,7	12,4	12,9	11,9	Czech Rep.
Dania	16,3	16,5	16,1	16,1	15,8	15,4	17,1	16,5	16,1	13,7	Denmark
Estonia	1,5	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	Estonia
Finlandia	10,8	10,6	10,5	10,7	10,9	11,2	10,9	9,7	9,5	9,6	Finland
Francja	145,2	147,7	147,5	147,5	148,2	147,3	146,6	147,1	146,2	146,8	France
Grecja	9,0	9,0	9,0	8,0	8,0	7,5	6,5	6,5	6,5	7,0	Greece
Hiszpania	49,3	47,8	47,2	47,3	46,7	49,3	49,0	49,0	49,0	49,0	Spain
Holandia	60,0	59,0	57,0	56,0	54,0	52,0	49,0	47,0	45,0	42,0	Netherlands
Irlandia	15,0	14,3	13,6	13,5	14,0	14,3	15,1	15,0	15,0	15,0	Ireland
Litwa	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	Lithuania
Luksemburg	3,4	3,4	3,6	3,6	3,6	3,7	4,4	3,8	3,9	4,0	Luxemburg
Łotwa	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	Latvia
Malta	1,0	1,0	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	Malta
Niemcy	285,3	300,0	298,2	300,4	301,3	300,9	293,5	295,6	295,8	292,2	Germany
Polska	30,8	30,1	28,7	28,1	25,9	25,5	26,0	26,0	26,0	26,0	Poland
Portugalia	11,3	11,3	11,2	11,2	11,2	11,1	9,3	9,4	9,4	9,4	Portugal
Rumunia	20,3	15,1	9,2	8,2	11,8	12,3	9,3	9,3	9,4	9,1	Romania
Słowacja	6,6	6,2	6,1	6,1	6,1	6,1	6,0	5,3	5,6	5,4	Slovakia
Słowenia	6,3	6,3	6,1	6,1	6,2	6,1	6,1	6,1	6,2	6,1	Slovenia
Szwecja	20,7	19,3	20,4	20,4	20,6	20,7	20,1	20,2	20,6	20,4	Sweden
W. Brytania	178,7	181,5	111,9	110,4	105,8	104,7	114,3	111,6	105,0	105,0	U. Kingdom
Węgry	26,1	23,9	25,0	24,5	21,1	20,4	20,0	18,5	18,3	18,3	Hungary
Włochy	46,8	47,4	47,2	47,5	47,7	47,9	47,5	46,8	46,9	46,6	Italy

Źródło: dane Insurance Europe.

Source: Insurance Europe data.

2.2. Składka przypisana brutto

2.2. Gross written premium

Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach ogółem

Według danych Insurance Europe w 2017 r. składka przypisana brutto bezpośrednia ogółem zebrana w zakładach ubezpieczeń posiadających siedziby w krajach Unii Europejskiej wyniosła 1 153 mld EUR i wzrosła o 44 mld EUR w stosunku do 2016 r. W większości krajów europejskich uzyskano w 2017 r. wzrost składki przypisanej brutto w relacji do roku poprzedniego; liderami były kraje osiągające wartość składki poniżej 1 mld EUR, takie jak Malta (wzrost o 8,6%), Łotwa (o 18,6%) i Cypr (o 9,5%), jak i kraje osiągające wartość składki powyżej 100 mld EUR, takie jak Wielka Brytania (wzrost o 17,0%), Niemcy (o 1,9%), Francja (o 1,4%). Zmniejszenie wartości składki wystąpiło m.in. w takich państwach jak Luksemburg (spadek o 3,4%), Włochy (o 2,5%) i Hiszpania (o 0,4%).

Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach life

W ciągu ostatnich pięciu lat w strukturze składki bezpośredniej rynku ubezpieczeniowego krajów Unii Europejskiej ubezpieczenia life stanowiły około 60% ubezpieczeń ogółem mierzonych składką przypisaną brutto. Powyżej średniej udziału ubezpieczeń life w ubezpieczeniach ogółem znajdowały się przede wszystkim kraje skandynawskie takie jak Finlandia (81,3% udziału), Szwecja (78,6%) Dania (70,6%), a także Włochy i kraje Europy Zachodniej – Wielka Brytania, Irlandia, Luksemburg, Francja i Belgia. Nieco inaczej przedstawiała się struktura składki w Holandii, gdyż 18,5% udziału składki life w składce ogółem wynikał z wysokiego udziału składki health w składce ogółem (62,7%). Poniżej tej średniej znajdowały się kraje nadbałtyckie, takie jak Estonia (24,5%), Łotwa (21,6%) oraz najmłodsze kraje Unii Europejskiej – Rumunia (20,0) i Bułgaria (14,8%).

Przypis składki bezpośredniej z ubezpieczeń life w 2017 r. zwiększył się w stosunku do 2016 r. Składka przypisana brutto w tych ubezpieczeniach wyniosła 683 mld EUR wobec 655 mld EUR przed rokiem.

W 2017 r., w porównaniu z poprzednim rokiem, w krajach Unii Europejskiej znaczący wzrost składki przypisanej brutto w ubezpieczeniach life odnotowano w Wielkiej Brytanii (o 16,8%). Wyższa dynamika nastąpiła również w krajach skandynawskich: Szwecji (wzrost o 10,7%), Danii (o 7,1%), i Finlandii (o 2,5%). Dynamika składki w ubezpieczeniach life krajów, które przystąpiły do Unii Europejskiej po 1 stycznia 2004 r. była zróżnicowana. Liderem wzrostu były niewielkie kraje pod względem zbioru składki, takie jak Rumunia i Łotwa, natomiast Czechy i Bułgaria odnotowały niewielki spadek wartości tej składki.

Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach non-life

Składka przypisana brutto w dziale non-life w krajach Unii Europejskiej wzrosła w ciągu roku o 16,5 mld EUR do poziomu 469,3 mld EUR w 2017 r. Wzrost składki przypisanej w segmencie non-life w stosunku do jej wartości w poprzednim roku w szczególności dotyczył Wielkiej Brytanii (o 4 142 mln EUR), Niemiec (o 3 816 mln EUR), Francji (o 2 242 mln EUR) i Polski (o 1 708 mln EUR). Równocześnie nastąpił wzrost w mniejszych krajach takich jak Portugalia i Malta, a także w Bułgarii, Chorwacji, Czechach, Łotwie i Estonii.

W latach 2008-2017 w strukturze zbioru składki w dziale non-life zakładów ubezpieczeń w Unii Europejskiej nastąpiły zmiany spowodowane spadkiem udziału składki z ubezpieczeń komunikacyjnych z 30,5% do 27,1%. Zwiększył się natomiast udział składki z ubezpieczeń chorobowych z 24,0% do 26,3%, co spowodowało, że ubezpieczenia chorobowe stanowiły ponad jedną czwartą składki tego działu i były drugą największą grupą ubezpieczeń non-life po ubezpieczeniach komunikacyjnych. Udział ubezpieczeń majątkowych w ubezpieczeniach non-life w latach 2008-2017 był stabilny i wyniósł od 19,1% w 2008 r. do 19,9% w 2017 r.

Tablica 4. Składka przypisana brutto ubezpieczeń ogółem na rynku wewnętrznym w krajach UE
 Table 4. Gross written premium of total insurance on the EU domestic market

Kraje	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Countries
	w mld EUR in bn EUR										
Ogółem	950,9	998,4	1 032,1	1 007,4	1 008,4	1 031,3	1 086,5	1 136,8	1 108,3	1 152,6	Total
Austria	16,2	16,4	15,7	16,0	16,5	17,3	17,1	17,4	17,0	17,1	Austria
Belgia	28,7	27,8	28,7	28,5	31,4	26,8	27,0	26,1	25,8	25,8	Belgium
Bułgaria	0,9	0,8	0,8	0,8	0,7	0,9	0,9	1,0	1,0	1,1	Bulgaria
Chorwacja	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1	1,2	1,2	Croatia
Cypr	0,8	0,8	0,8	0,9	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8	0,9	Cyprus
Czechy	4,9	5,2	6,0	5,8	5,9	5,5	5,5	5,4	5,2	5,6	Czech Rep.
Dania	21,8	21,2	22,5	23,3	24,1	24,3	23,4	24,5	29,4	31,2	Denmark
Estonia	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	Estonia
Finlandia	15,8	16,2	18,7	18,3	20,0	21,8	23,1	23,9	22,4	22,8	Finland
Francja	180,9	197,5	205,1	187,8	179,0	185,9	197,4	208,7	208,6	211,6	France
Grecja	5,1	5,4	5,2	4,9	4,3	3,8	3,8	3,5	3,7	3,7	Greece
Hiszpania	58,7	60,3	56,5	59,8	56,6	55,2	54,4	55,1	62,5	62,2	Spain
Holandia	78,5	77,7	77,9	78,8	75,1	75,5	73,9	72,4	69,5	70,0	Netherlands
Irlandia	13,4	12,5	12,7	11,4	10,9	13,6	14,0	15,8	15,3	15,3	Ireland
Litwa	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	Lithuania
Luksemburg	1,7	1,6	2,1	1,6	2,0	2,2	2,9	2,2	2,6	2,6	Luxemburg
Łotwa	0,5	0,3	0,3	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	Latvia
Malta	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5	Malta
Niemcy	164,5	171,4	178,8	178,1	181,6	187,4	192,6	193,9	194,3	198,0	Germany
Polska	14,2	12,5	13,6	12,7	15,2	13,8	12,7	12,5	12,3	14,4	Poland
Portugalia	14,7	13,7	15,5	10,8	10,2	12,3	13,6	12,1	10,3	10,7	Portugal
Rumunia	2,2	1,8	1,9	1,8	1,6	1,8	1,8	1,9	2,1	2,1	Romania
Słowacja	1,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,1	2,2	2,0	2,0	2,1	Slovakia
Słowenia	2,0	2,1	2,1	2,0	2,0	1,9	1,9	1,9	2,0	2,1	Slovenia
Szwecja	20,2	23,5	29,1	29,2	27,5	28,8	31,4	33,9	30,9	33,5	Sweden
W. Brytania	207,0	205,0	205,3	218,2	231,0	225,9	238,2	270,1	251,1	283,6	U. Kingdom
Węgry	3,3	3,1	3,0	2,6	2,6	2,7	2,7	2,7	3,0	3,1	Hungary
Włochy	92,0	117,8	125,7	110,2	105,1	118,8	143,3	147,0	134,2	130,9	Italy

Źródło: dane Insurance Europe.

Source: Insurance Europe data.

Tablica 5. Składka przypisana brutto ubezpieczeń life na rynku wewnętrznym w krajach UE
 Table 5. Gross written premium of life insurance on the EU domestic market

Kraje	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Countries
	w mld EUR in bn EUR										
Ogółem	574,5	615,0	636,6	603,2	596,4	615,8	667,4	698,4	655,5	683,3	Total
Austria	7,4	7,4	6,5	6,5	6,8	6,8	6,8	6,7	6,1	5,8	Austria
Belgia	19,5	18,4	19,1	18,5	21,0	16,2	16,2	15,2	14,9	14,6	Belgium
Bułgaria	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	Bulgaria
Chorwacja	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	Croatia
Cypr	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	Cyprus
Czechy	1,8	2,0	2,6	2,6	2,6	2,4	2,4	2,1	1,9	1,9	Czech Rep.
Dania	14,6	13,9	14,9	15,9	16,6	16,9	17,5	18,5	20,6	22,0	Denmark
Estonia	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	Estonia
Finlandia	12,5	12,9	15,2	14,5	16,0	17,7	18,7	19,5	18,1	18,5	Finland
Francja	121,9	137,6	143,4	124,1	113,3	118,8	128,9	135,5	133,9	134,6	France
Grecja	2,5	2,5	2,3	2,2	1,9	1,7	1,9	1,8	1,9	1,9	Greece
Hiszpania	27,2	29,1	27,3	29,7	26,6	25,9	25,2	25,6	31,1	29,7	Spain
Holandia	26,4	24,4	21,6	21,9	19,0	18,3	17,6	14,7	13,7	12,9	Netherlands
Irlandia	10,1	9,3	9,7	8,5	8,2	8,7	9,0	10,6	9,7	9,7	Ireland
Litwa	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	Lithuania
Luksemburg	1,2	1,1	1,3	0,9	1,2	1,3	2,0	1,3	1,7	1,6	Luxemburg
Łotwa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	Latvia
Malta	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4	0,4	Malta
Niemcy	79,6	85,2	90,4	86,8	87,3	90,8	93,7	92,7	90,8	90,7	Germany
Polska	9,4	7,4	7,9	7,1	8,9	7,5	6,7	6,5	5,4	5,9	Poland
Portugalia	10,9	10,0	11,8	7,2	6,7	9,0	10,2	8,5	6,5	6,6	Portugal
Rumunia	0,5	0,2	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	Romania
Słowacja	0,0	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,1	1,0	1,1	Slovakia
Słowenia	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	Slovenia
Szwecja	15,3	18,5	23,2	23,0	20,9	22,2	25,0	26,8	23,8	26,3	Sweden
W. Brytania	155,8	149,7	144,3	155,4	165,2	161,8	170,5	192,8	168,6	197,0	U. Kingdom
Węgry	1,7	1,5	1,6	1,4	1,4	1,5	1,4	1,4	1,4	1,5	Hungary
Włochy	54,6	81,1	90,1	73,9	69,7	85,1	110,5	114,9	102,3	98,6	Italy

Źródło: dane Insurance Europe.

Source: Insurance Europe data.

Tablica 6. Składka przypisana brutto ubezpieczeń non-life na rynku wewnętrznym w krajach UE
 Table 6. Gross written premium of non-life insurance on the EU domestic market

Kraje	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Countries
	w mld EUR in bn EUR										
Ogółem	376,4	383,3	395,5	404,2	412,0	415,6	419,2	438,4	452,8	469,3	Total
Austria	8,9	9,0	9,2	9,5	9,8	10,6	10,4	10,7	10,9	11,3	Austria
Belgia	9,2	9,4	9,6	10,1	10,4	10,7	10,8	10,8	11,0	11,2	Belgium
Bułgaria	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9	Bulgaria
Chorwacja	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	Croatia
Cypr	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	Cyprus
Czechy	3,1	3,2	3,3	3,2	3,2	3,1	3,1	3,3	3,3	3,7	Czech Rep.
Dania	7,2	7,3	7,6	7,4	7,5	7,4	6,0	6,0	8,8	9,1	Denmark
Estonia	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	Estonia
Finlandia	3,3	3,3	3,5	3,7	3,9	4,1	4,4	4,4	4,3	4,3	Finland
Francja	58,9	59,9	61,7	63,7	65,8	67,1	68,4	73,1	74,7	77,0	France
Grecja	2,6	2,9	2,9	2,7	2,3	2,1	1,9	1,7	1,8	1,8	Greece
Hiszpania	31,5	31,3	29,2	30,0	30,0	29,4	29,3	29,5	31,4	32,5	Spain
Holandia	52,1	53,3	56,3	56,8	56,2	57,2	56,3	57,7	55,8	57,0	Netherlands
Irlandia	3,3	3,1	3,0	2,9	2,7	4,8	5,0	5,2	5,7	5,7	Ireland
Litwa	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	Lithuania
Luksemburg	0,5	0,5	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	Luxemburg
Łotwa	0,4	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	Latvia
Malta	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	Malta
Niemcy	84,9	86,2	88,5	91,3	94,2	96,6	98,9	101,2	103,6	107,4	Germany
Polska	4,8	5,1	5,7	5,6	6,3	6,3	6,0	6,1	6,9	8,6	Poland
Portugalia	3,9	3,6	3,7	3,7	3,5	3,4	3,4	3,6	3,8	4,1	Portugal
Rumunia	1,8	1,6	1,6	1,4	1,3	1,4	1,4	1,6	1,7	1,7	Romania
Słowacja	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	1,1	Slovakia
Słowenia	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,5	Slovenia
Szwecja	4,9	5,1	5,9	6,2	6,6	6,6	6,4	7,1	7,1	7,2	Sweden
W. Brytania	51,2	55,3	61,0	62,7	65,8	64,1	67,7	77,3	82,4	86,6	U. Kingdom
Węgry	1,6	1,6	1,4	1,2	1,3	1,2	1,2	1,3	1,6	1,6	Hungary
Włochy	37,5	36,7	35,6	36,4	35,4	33,7	32,8	32,0	32,0	32,3	Italy

Źródło: dane Insurance Europe.

Source: Insurance Europe data.

Tablica 7. Składka przypisana brutto w grupach ubezpieczeń działu non-life w krajach UE
 Table 7. Gross written premium of the classes non-life insurance on the EU domestic market

Ubezpieczenia Insurance	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	w mld EUR					in bn EUR				
Chorobowe Health	90,3	94,7	99,9	104,0	106,2	111,1	112,6	117,2	119,2	123,4
Wypadkowe Accident	29,1	29,0	29,7	30,0	29,9	30,5	30,6	32,1	31,6	33,0
Komunikacyjne Motor	114,9	113,6	115,4	118,4	120,2	117,5	117,7	121,4	122,3	127,1
Majątkowe Property	72,0	74,3	76,7	78,2	81,3	82,3	81,7	85,3	91,0	93,4
Ogólna OC General Liability	29,3	29,6	28,7	28,7	29,6	30,2	31,1	34,5	36,6	38,1
Morskie, lotnicze i transportowe Marine, Aviation, Transport (MAT)	13,2	15,1	16,3	16,7	16,5	15,2	16,9	16,3	16,5	18,1
Pozostałe (w tym ochrony prawnej) Other (including Legal Expenses)	27,6	27,0	28,8	28,2	28,3	28,8	28,6	31,6	35,6	36,2

Źródło: dane Insurance Europe.
 Source: Insurance Europe data.

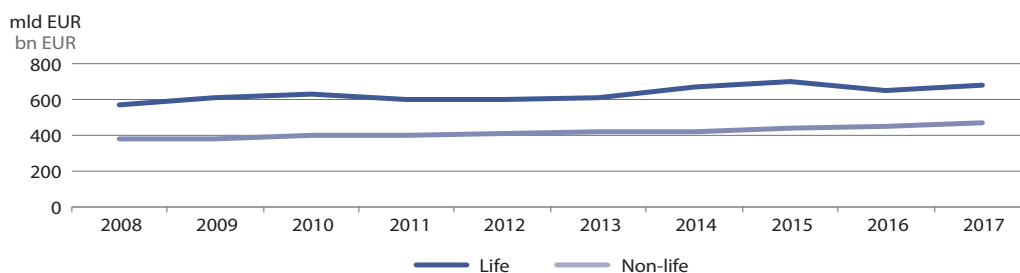
Wskaźnik składki na 1 mieszkańca

Jednym ze wskaźników poziomu rozwoju rynku ubezpieczeniowego jest relacja składki przypisanej brutto przypadająca na jednego mieszkańca (per capita). Średni wskaźnik dla krajów Unii Europejskiej w 2017 r. wyniósł 2 254 EUR, z tego na ubezpieczenia life przypadało 1 336 EUR, na ubezpieczenia non-life – 918 EUR. W 2017 r. dla ubezpieczeń ogółem wskaźnik ten spośród krajów Unii Europejskiej był najwyższy w Danii i wyniósł 5 421 EUR (o 5,3% więcej niż przed rokiem), z tego na ubezpieczenia life przypadało 3 830 EUR (wzrost o 6,3%), na ubezpieczenia non-life – 1 591 EUR (wzrost o 2,9%). Polska znajduje się w gronie państw Unii Europejskiej, gdzie wskaźnik ten kształtuje się na niskim poziomie 380 EUR, łącznie dla działu I i II, z tego w dziale life przypadało 155 EUR, a w dziale non-life – 226 EUR. Wskaźnik był najniższy w Rumunii i wyniósł 106 EUR, z tego na ubezpieczenia life przypadało 21 EUR, na ubezpieczenia non-life – 85 EUR. Najwyższy wskaźnik składki na mieszkańca w dziale life odnotowano w Danii, a w dziale non-life w Holandii.

Wskaźnik penetracji ubezpieczeń

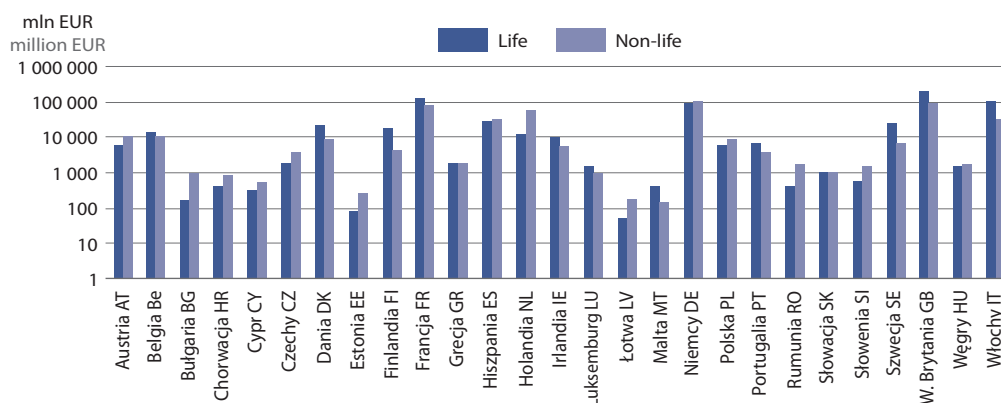
Miernikiem poziomu rozwoju rynku ubezpieczeniowego jest także relacja składki przypisanej brutto do produktu krajowego brutto (wskaźnik penetracji). Średni wskaźnik dla krajów Unii Europejskiej w 2017 r. wyniósł 7,5%, z tego na ubezpieczenia life przypadało 4,4%, na ubezpieczenia non-life – 3,1%. Najwyższy wskaźnik penetracji ogółem odnotowano we Wielkiej Brytanii w wysokości 12,1%, tam też osiągnięto najwyższy wskaźnik w dziale life. Najwięcej zwiększyła się relacja składki do PKB w 2017 r. w Wielkiej Brytanii (o 1,7 p. proc.) oraz w Szwecji (o 0,4 p. proc.). Zanotowano spadek wskaźnika penetracji w takich krajach, jak Irlandia (o 0,4 p. proc.), Włochy (o 0,4 p. proc.), Holandia (o 0,3 p. proc.) i Luksemburg (o 0,3 p. proc.). Wskaźnik dla Polski wyniósł 3,1%, z tego na ubezpieczenia life przypadało 1,3%, a na ubezpieczenia non-life – 1,8%.

Wykres 4. Składka przypisana brutto w krajach UE
Chart 4. Insurance gross written premium in EU countries

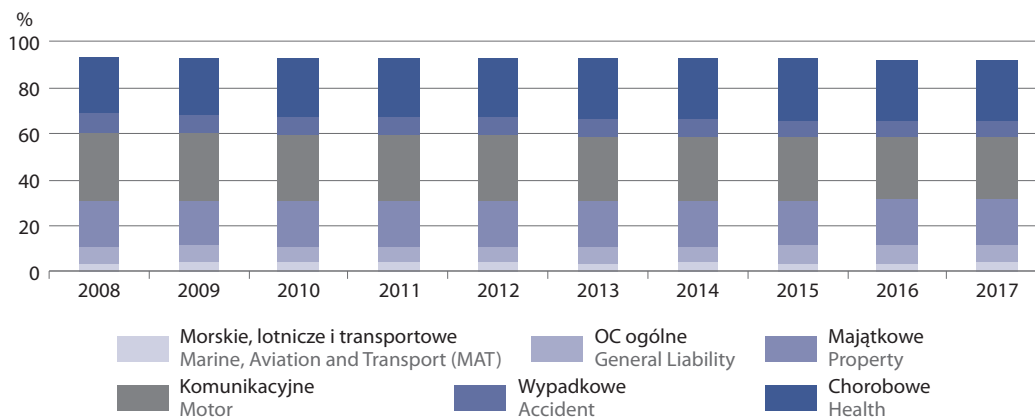
Źródło: dane Insurance Europe.
Source: Insurance Europe data.

Wykres 5. Składka przypisana brutto w krajach UE w 2017 r. (w skali logarytmicznej)
Chart 5. Insurance gross written premium in the EU in 2017 (in a logarithmic scale)

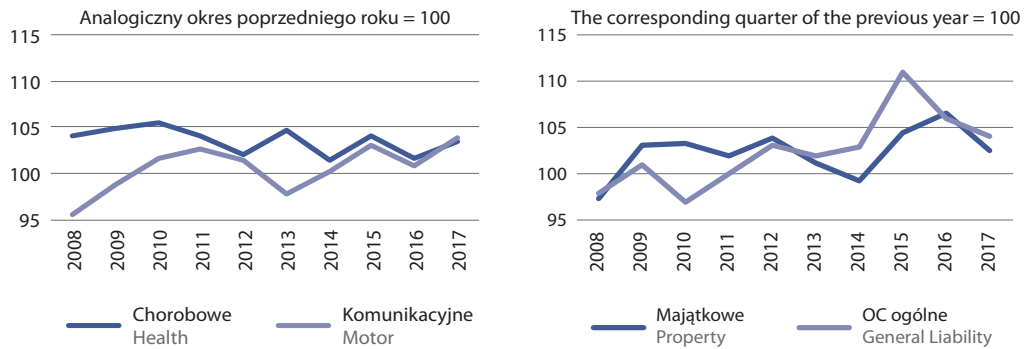
Źródło: dane Insurance Europe.
Source: Insurance Europe data.

Wykres 6. Struktura składki przypisanej brutto w ubezpieczeniach non-life w krajach UE
Chart 6. Structure of gross written premium in non-life insurance in the EU

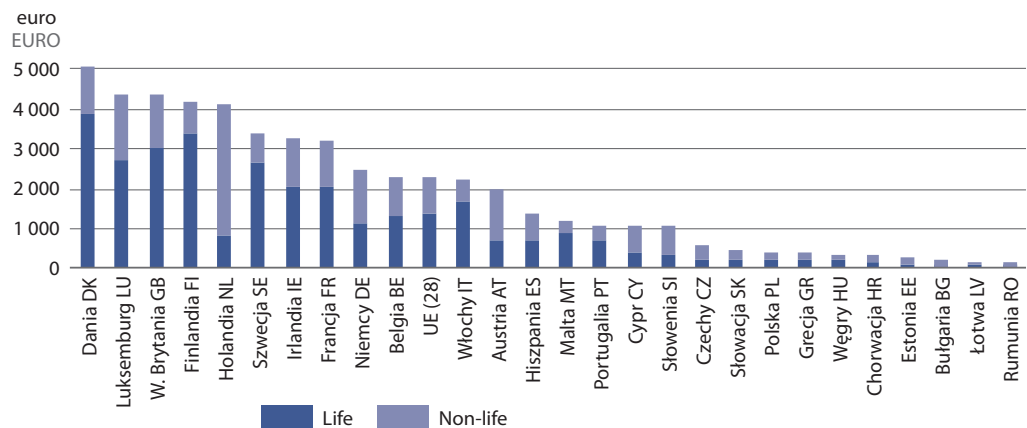
Źródło: dane Insurance Europe.
Source: Insurance Europe data.

Wykres 7. Dynamika składki przypisanej brutto w dziale II w krajach UE
 Chart 7. Indices of gross written premiums in non-life insurance in the EU

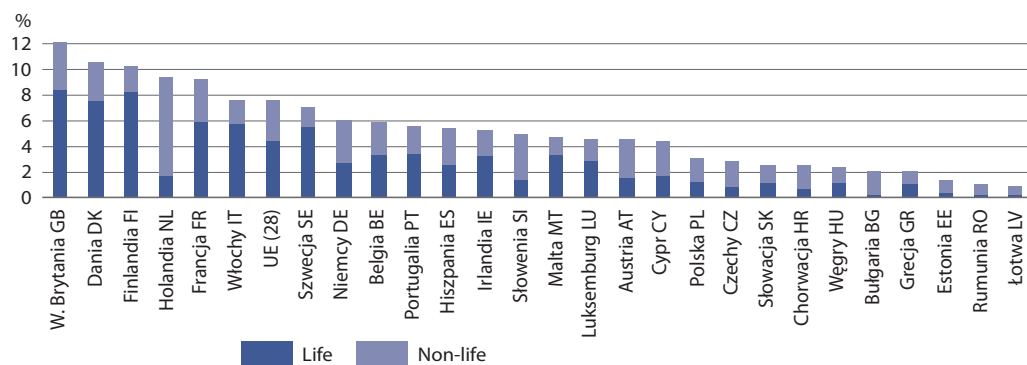
Źródło: dane Insurance Europe.
 Source: Insurance Europe data.

Wykres 8. Składka per capita w krajach UE w 2017 r.
 Chart 8. Density (premiums to population) in EU in 2017

Źródło: dane Insurance Europe.
 Source: Insurance Europe data.

Wykres 9. Relacja składki przypisanej brutto do PKB w krajach UE w 2017 r.
 Chart 9. Penetration (premiums to GDP) in EU in 2017

Źródło: dane Insurance Europe.
 Source: Insurance Europe data.

2.3. Portfel inwestycyjny zakładów ubezpieczeń

2.3. Investment portfolio of insurers

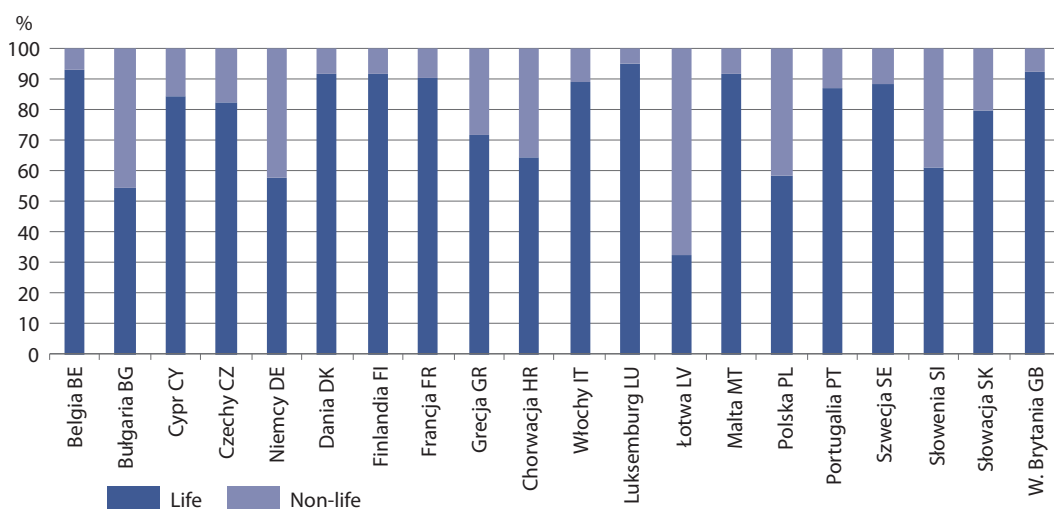
Zakłady ubezpieczeń mają obowiązek lokowania posiadanych zasobów finansowych w rentowne, bezpieczne i płynne aktywa. W 2017 r. lokaty ogółem zakładów ubezpieczeń krajów UE wyniosły 9 733 mld EUR. Relacja zagregowanej wartości lokat ubezpieczeniowych w krajach Unii Europejskiej do łącznej wartości produktu krajowego brutto w tych krajach kształtowała się od 1,6% w Rumunii do 335,7% w Luksemburgu. W Polsce relacja ta ukształtowała się na poziomie 8,8%.

Z ogólnej wartości lokat ubezpieczycieli w krajach UE, 81,2% stanowiły lokaty zakładów ubezpieczeń life. Wyraźna przewaga wartości lokat ubezpieczeniowych life jest ogólną prawidłowością, która wynika z kapitałowego i długookresowego charakteru tych ubezpieczeń. Ubezpieczyciele w tym dziale tworzą znacznie większe rezerwy środków finansowych niż ubezpieczyciele prowadzący działalność w zakresie ubezpieczeń non-life. Na zróżnicowanie poziomu lokat wpływa również charakterystyka krajowego rynku ubezpieczeń dotycząca udziału ubezpieczeń life i non-life w ubezpieczeniach ogółem. Charakterystyczną cechą rynków rozwijających się i wschodzących jest niski udział ubezpieczeń life w ubezpieczeniach ogółem. Sytuacja taka wystąpiła na przykład na Łotwie, gdzie jedynie 21,6% składki ogółem pochodziło z ubezpieczeń life. Miało to wpływ na udział lokat z tego działu w wysokości 32,1% w lokatach ogółem. Odmierna sytuacja występuje w krajach rozwiniętych. Przykładem jest Szwecja, gdzie 78,6% udziału składki ubezpieczeń life w składce ogółem przełożyło się na 88,0% udział lokat life w inwestycjach ogółem.

W poszczególnych krajach Unii Europejskiej udziały lokat life w stosunku do lokat ogółem były zróżnicowane. Na przykład, w Luksemburgu 95,1% lokat w 2017 r. przypadało na zakłady funkcjonujące w dziale life, podobna sytuacja była w Wielkiej Brytanii (92,1%). W Polsce w 2017 r. udział lokat w ubezpieczeniach na życie wyniósł 58,1% lokat ogółem i była to wielkość zbliżona do poziomu Niemiec (57,8% lokat ogółem).

Wykres 10. Struktura lokat ubezpieczycieli w wybranych krajach UE w 2017 r.

Chart 10. Structure of investments of insurers in selected EU countries in 2017

Źródło: dane Insurance Europe.

Source: Insurance Europe data.

Tablica 8. Lokaty zakładów ubezpieczeń ogółem w krajach UE
 Table 8. Investments of total insurance companies in EU countries

Kraje	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Countries
	w mld EUR in bn EUR										
Ogółem	5 954,9	6 746,5	7 203,9	7 261,4	7 926,7	8 672,5	9 011,2	9 219,8	9 576,2	9 732,7	Total
Austria	76,8	77,9	81,9	82,4	83,3	85,7	85,4	85,7	88,5	88,4	Austria
Belgia	198,3	218,4	230,6	234,6	265,1	295,1	298,1	295,1	302,5	301,4	Belgium
Bułgaria	0,9	1,0	1,1	1,1	1,1	1,4	1,3	1,4	1,4	1,3	Bulgaria
Chorwacja	2,6	2,9	3,2	3,3	3,6	4,1	3,9	4,1	4,4	4,7	Croatia
Cypr	2,0	2,1	2,1	1,9	1,9	1,9	1,8	1,9	2,0	2,1	Cyprus
Czechy	11,1	12,3	13,9	14,0	15,5	14,1	14,7	14,3	14,5	15,9	Czech Rep.
Dania	206,0	227,7	256,3	240,9	252,5	240,2	273,3	207,2	277,7	274,5	Denmark
Estonia	0,4	0,7	0,8	0,8	0,9	1,5	1,4	1,4	1,5	1,6	Estonia
Finlandia	104,6	123,5	137,1	131,7	142,7	171,7	163,3	167,5	178,4	185,9	Finland
Francja	1 406,6	1 585,9	1 685,6	1 666,3	1 856,3	1 938,1	2 143,9	2 213,8	2 349,7	2 428,4	France
Grecja	11,3	12,5	11,3	10,4	11,0	12,9	12,0	12,9	12,6	13,8	Greece
Hiszpania	191,5	218,3	214,4	227,5	237,2	278,5	279,6	278,5	287,1	293,3	Spain
Holandia	311,5	335,0	358,7	380,5	412,7	436,3	462,6	436,3	463,1	433,8	Netherlands
Irlandia	73,0	78,8	81,6	79,6	84,9	104,6	95,6	104,6	114,5	114,5	Ireland
Litwa	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	Lithuania
Luksemburg	59,3	76,6	96,5	100,5	116,8	127,6	148,7	161,2	172,5	185,6	Luxemburg
Łotwa	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,6	0,4	0,4	0,5	0,6	Latvia
Malta	2,3	2,8	3,3	3,6	4,0	3,7	3,5	3,7	2,2	3,8	Malta
Niemcy	1 297,4	1 345,5	1 410,0	1 458,1	1 619,8	1 852,8	1 825,5	1 852,8	1 978,4	1 992,8	Germany
Polska	30,3	30,9	33,0	29,2	36,0	35,8	37,0	37,3	36,5	41,1	Poland
Portugalia	51,0	57,4	58,5	51,5	52,8	52,0	53,2	52,0	48,7	51,4	Portugal
Rumunia	1,2	1,4	1,4	1,7	2,0	2,2	2,5	2,8	3,1	3,0	Romania
Słowacja	3,8	100,0	84,2	68,5	52,7	37,0	21,3	5,5	5,6	5,7	Slovakia
Słowenia	4,4	5,0	5,0	4,2	4,4	4,9	4,9	4,9	5,1	5,2	Slovenia
Szwecja	218,8	266,4	329,7	330,3	368,9	386,8	414,0	436,2	446,4	468,1	Sweden
W. Brytania	1 247,2	1 465,6	1 578,5	1 620,5	1 766,2	1 882,7	2 026,8	2 138,6	2 030,9	2 028,7	U. Kingdom
Węgry	7,4	8,0	7,8	6,7	7,1	7,5	6,9	7,1	7,4	7,9	Hungary
Włochy	434,7	489,5	517,0	511,4	527,0	692,6	629,6	692,6	741,2	779,0	Italy

Źródło: dane Insurance Europe.

Source: Insurance Europe data.

Rozdział 3

Chapter 3

Polski rynek ubezpieczeniowy

Insurance market in Poland

3.1. Sytuacja gospodarcza w Polsce

3.1. Economic situation in Poland

Wzrost gospodarczy

Wartość produktu krajowego brutto (PKB) w cenach bieżących w 2018 r. wyniosła 2 115,7 mld zł¹⁰. Wzrost PKB w Polsce w ujęciu realnym osiągnął poziom 5,1% i był wyższy o 0,2 p. proc. niż w 2017 r. W 2018 r., podobnie jak w roku poprzednim, kategorią generującą wzrost gospodarczy był popyt krajowy. Kontrybucja popytu krajowego do PKB wyniosła 5,3 p. proc. Nastąpił wzrost nakładów brutto na środki trwałe. Wzrost konsumpcji wiązał się z poprawą sytuacji na rynku pracy, przyczyniającą się do zwiększenia realnego dochodu do dyspozycji gospodarstw domowych.

Tablica 9. Skala wpływu (kontrybucje) poszczególnych kategorii na wzrost realny PKB
Table 9. Impact scale of particular categories on real growth of GDP

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018
	w p. proc. in pp				
Produkt krajowy brutto Gross Domestic Product	3,3	3,8	3,1	4,9	5,1
Popyt krajowy Domestic demand	4,6	3,2	2,3	4,6	5,3
Spożycie, w tym: Final consumption expenditure	2,2	2,2	2,7	3,1	3,4
w sektorze gospodarstw domowych of the households sector	1,4	1,8	2,3	2,6	2,6
Akumulacja brutto, w tym: Gross capital formation	2,4	1,0	-0,4	1,5	1,9
nakłady brutto na środki trwałe gross fixed capital formation	1,9	1,2	-1,6	0,7	1,5
Saldo obrotów z zagranicą Balance of trade turnover	-1,3	0,6	0,8	0,3	-0,2

Źródło: dane GUS.

Source: Statistics Poland data.

W 2018 r. saldo obrotów z zagranicą miało ujemną kontrybucję do wzrostu PKB (minus 0,2 p. proc.). Dynamika eksportu (106,3) była niższa niż w poprzednich pięciu latach i niższa od dynamiki importu (107,1).

¹⁰ GUS, Rachunki kwartalne produktu krajowego brutto w latach 2014–2018, (2019), tabl. 16, tabl. 18, tabl. 25, tabl. 40, Warszawa.

Ludność Polski i procesy demograficzne

W końcu 2018 r. ludność Polski liczyła 38 411 tys. osób¹¹, tj. o prawie 23 tys. mniej niż przed rokiem. Rok 2018 był siódmym z kolei, w którym odnotowano spadek liczby ludności. Zmniejszenie w 2018 r. liczby ludności było spowodowane ujemnym przyrostem naturalnym, zarejestrowano o 26,0 tys. mniej urodzeń niż zgonów. Głównymi przyczynami zgonów w Polsce są choroby układu krążenia i choroby nowotworowe, stanowią one dwie trzecie wszystkich zgonów, trzecią grupą przyczyn są urazy i zatrucia (stanowią 4,8% wszystkich zgonów). Obserwuje się trwający proces starzenia się ludności Polski będący wynikiem korzystnego trendu, jakim jest wydłużanie trwania życia Polaków, przy czym nadal utrzymuje się duża różnica między trwaniem życia mężczyzn i kobiet. W 2018 r. przeciętne trwanie życia dla mężczyzn wyniosło 73,8 lat wobec 74,0 lat w 2017 r., a dla kobiet – 81,7 lat wobec 81,9 lat w poprzednim roku.

Rynek pracy

Przeciętne zatrudnienie¹² w gospodarce narodowej w 2018 r. wyniosło 8 997 tys. osób¹³, co oznaczało wzrost o 2,6% w porównaniu z 2017 r. Stopa bezrobocia rejestrowanego¹⁴ na koniec 2018 r. wyniosła 5,8% i była niższa o 0,8 p. proc. w porównaniu z końcem grudnia 2017 r. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wyniosło 4 583 zł, a jego wysokość w 2018 r. zwiększyła się w porównaniu z 2017 r. w ujęciu nominalnym o 7,0%.

W sekcji „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” przeciętne zatrudnienie w 2018 r. wyniosło 245 tys. osób, co oznaczało wzrost o 0,3% w stosunku do 2017 r. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w tej sekcji, wynoszące 7 882 zł, istotnie przekraczało poziom przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej i było w 2018 r. wyższe (w ujęciu nominalnym) o 5,8% w stosunku do poziomu poprzedniego roku. Był to kolejny rok wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w tej sekcji.

Sytuacja dochodowa gospodarstw domowych

W 2018 r. nastąpiła poprawa sytuacji materialnej gospodarstw domowych w Polsce, chociaż skala zmiany była mniejsza niż przed rokiem. Gospodarstwa domowe osiągały wyższe dochody, natomiast ich wydatki pozostały na podobnym poziomie co w roku poprzednim, w związku z tym wzrosła nadwyżka dochodów nad wydatkami. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych¹⁵ w 2018 r. wyniósł 1 693 zł i był w ujęciu realnym o 4,3% wyższy niż w 2017 r. W gospodarstwach domowych osób z dziećmi na utrzymaniu otrzymujących świadczenie wychowawcze Rodzina 500+ udział tego świadczenia w dochodzie rozporządzalnym wyniósł 13,5%, natomiast w rodzinach z co najmniej 3 dziećmi na utrzymaniu 20,0%. Wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego (w ujęciu realnym) wystąpił we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych za wyjątkiem rolników.

¹¹ GUS, Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2018 r., (2019), Warszawa.

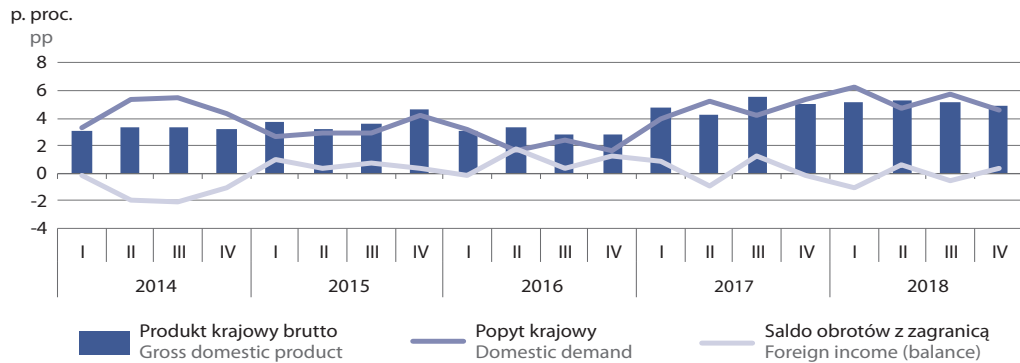
¹² Przeciętne zatrudnienie nie obejmuje gospodarstw indywidualnych w rolnictwie i jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej oraz bezpieczeństwa publicznego. Dane o przeciętnym zatrudnieniu obejmują osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy w pełnym wymiarze czasu pracy oraz w niepełnym, po przeliczeniu na pełnozatrudnionych. Por. GUS, Biuletyn Statystyczny.

¹³ GUS, Zatrudnienie i wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2018 roku, (30.04.2019), Warszawa.

¹⁴ GUS, Bezrobocie rejestrowane I–IV kwartał 2018 r., (29.03.2019), Warszawa.

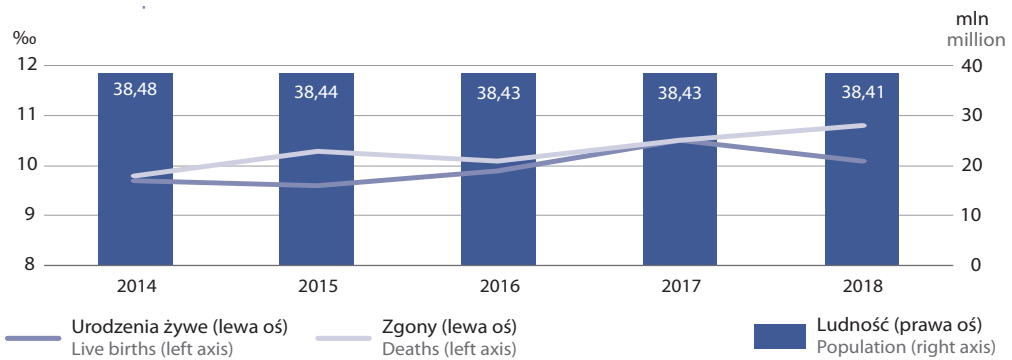
¹⁵ GUS, Sytuacja gospodarstw domowych w 2018 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych, (30.05.2019), Warszawa.

Wykres 11. Skala wpływu salda obrotów z zagranicą i popytu krajowego na wzrost realny PKB
Chart 11. Impact scale of foreign trade turnover and domestic demand on real GDP growth

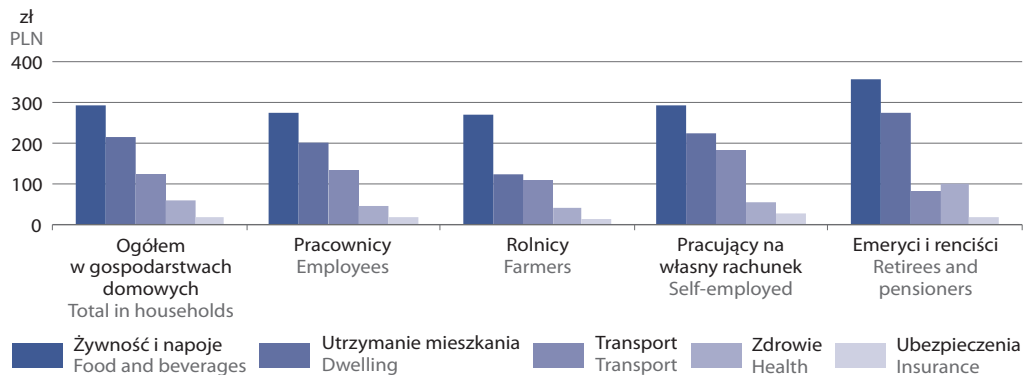
Źródło: dane GUS.
Source: Statistics Poland data.

Wykres 12. Ludność i ruch naturalny ludności
Chart 12. Population and vital statistics

Źródło: dane GUS.
Source: Statistics Poland data.

Wykres 13. Przeciętne miesięczne wybrane wydatki w gospodarstwach domowych na 1 osobę w 2018 r.
Chart 13. Average monthly selected expenditures in households per capita in 2018

Źródło: dane GUS.
Source: Statistics Poland data.

Przeciętne miesięczne wydatki w gospodarstwach domowych na 1 osobę w 2018 r. wyniosły 1 187 zł i były w ujęciu realnym niższe o 0,7% w porównaniu do 2017 r. Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym w 2018 r. wyniósł 70,1% i był niższy o 3,5 p. proc. niż w poprzednim roku.

W 2018 r. przeciętne miesięczne wydatki gospodarstw domowych na 1 osobę na zakup towarów i usług konsumpcyjnych wyniosły 1 137 zł, w tym przeznaczone na ubezpieczenia 19,63 zł¹⁶. Najwyższe przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę na ubezpieczenia odnotowano w gospodarstwach domowych pracowników pracujących na własny rachunek, a najniższe w przypadku gospodarstw domowych rolników.

3.2. Wybrane elementy otoczenia rynku ubezpieczeń¹⁷

3.2. Business environment of insurance market

Sytuacja na rynku nieruchomości

W 2018 r., w porównaniu z 2017 r., odnotowano wzrost liczby mieszkań oddanych do użytkowania o 3,8% (do poziomu 185,2 tys.). Prawie 61% nowo oddanych mieszkań w 2018 r. wybudowali deweloperzy, 35,8% – inwestorzy indywidualni; pozostałe mieszkania powstały w spółdzielczej, komunalnej, społecznej czyńskiej oraz zakładowej formie budownictwa. Trend wzrostowy odnotowano dla liczby mieszkań, dla których wydano pozwolenie na budowę lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym. Liczba takich zezwoleń w 2018 r. wyniosła 257,6 tys. i zwiększyła się o 2,7% w porównaniu z 2017 r.¹⁸. Liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto w 2018 r. wyniosła 221,9 tys. i była wyższa o 7,7% w porównaniu z 2017 r.

Sytuację na rynku nieruchomości odzwierciedla m.in. średni poziom cen transakcyjnych w największych miastach w Polsce¹⁹. W IV kwartale 2018 r. w stosunku do IV kwartału 2017 r. utrzymał się wzrost cen transakcyjnych na rynku pierwotnym i wtórnym w siedmiu największych miastach Polski²⁰. Ceny transakcyjne na rynku pierwotnym najbardziej wzrosły w Gdańsku (o 15,9%) i Gdyni (o 13,1%). Na rynku wtórnym zaobserwowano największy wzrost cen transakcyjnych nieruchomości w Gdańsku (o 18,3%) i w Łodzi (o 18,0%).

Akcja kredytowa banków

W 2018 r. nastąpił wzrost stanu kredytów²¹. W sektorze bankowym w końcu 2018 r. wartość bilansowa brutto kredytów ogółem udzielonych dla podmiotów sektora niefinansowego wyniosła 1 088,8 mld zł i była wyższa o 62,1 mld zł niż w 2017 r. Tempo wzrostu wartości kredytów wyniosło 6,0% i było niższe w porównaniu do roku poprzedniego.

Odnotowany w 2018 r. przyrost stanu kredytów dla przedsiębiorstw okazał się nieznacznie niższy niż w 2017 r., a wartość bilansowa brutto kredytów dla przedsiębiorstw wzrosła nominalnie o 7,3%. Uwagę jednak zwraca fakt, że przyrost akcji kredytowej obserwowany był głównie w obszarze kredytów dla dużych przedsiębiorstw, podczas gdy w obszarze kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw zanotowano stagnację. Wzrost akcji kredytowej obserwowano głównie w obszarze kredytów na działalność bieżącą oraz na finansowanie nieruchomości, podczas gdy stan kredytów na działalność inwestycyjną uległ obniżeniu. Przyrost kredytów w 2018 r. dla gospodarstw domowych nominalnie o 5,4% okazał się niższy niż w 2017 r.,

¹⁶ W badaniu uwzględnione zostały m.in.: wydatki na ubezpieczenia na życie, ubezpieczenia związane z mieszkaniem i zamieszkiwaniem, ubezpieczenia związane ze zdrowiem (prywatne) i ubezpieczenia związane z transportem; Zob. GUS, Budżety gospodarstw domowych w 2018 r., (2019), Warszawa.

¹⁷ Dla celów opisu otoczenia rynku ubezpieczeń w Polsce przedstawiono wybrane zagadnienia związane z rozwojem sektora ubezpieczeń, tj. sytuację na rynku nieruchomości, dynamikę akcji kredytowej, wypadki przy pracy, wypadki samochodowe.

¹⁸ GUS, Budownictwo w 2018 r., Informacja sygnalna (15.03.2019), Warszawa.

¹⁹ Na podstawie danych NBP, Baza cen nieruchomości mieszkaniowych, (2019), Warszawa.

²⁰ Gdańsk, Gdynia, Łódź, Kraków, Poznań, Warszawa, Wrocław.

²¹ KNF, Raport o sytuacji banków w 2018 r., (2019), Warszawa.

głównie wskutek obniżenia tempa przyrostu kredytów konsumpcyjnych. Wśród kredytów dla gospodarstw domowych tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych uległo przyspieszeniu nominalnie do 6,9%, a odnotowany w 2018 r. przyrost wartości bilansowej brutto tych kredytów okazał się wyższy niż w 2017 r. Uwagę zwraca przyspieszenie wzrostu średniej wartości kredytu mieszkaniowego, co należy łączyć z obserwowanym wzrostem cen na rynku nieruchomości. Tempo wzrostu kredytów konsumpcyjnych uległo obniżeniu do 5,2%, a odnotowany w 2018 r. przyrost stanu wartości portfela tych kredytów był niższy niż w 2017 r. W strukturze kredytów konsumpcyjnych dominowały kredyty ratalne i gotówkowe ze splatą ratalną.

Pomimo obserwowanego w 2018 r. osłabienia wartości złotego względem walut głównych w strukturze walutowej kredytów mieszkaniowych odnotowano dalsze zmniejszenie udziału kredytów walutowych (z 34,3% na koniec 2017 r. do 31,4% na koniec 2018 r.). Jednocześnie zmniejszył się stan kredytów wyrażonych w walutach wymiennalnych. Wśród kredytów walutowych przeważały kredyty udzielone w CHF, a zadłużenie z tytułu kredytów w CHF zmniejszyło się z 30,0 mld CHF na koniec 2017 r. do 27,5 mld CHF na koniec 2018 r.

Jakość portfela kredytowego

Jakość portfela kredytowego ogółem pozostawała stabilna, ale wprowadzenie od stycznia 2018 r. zasady według MSSF 9 skutkowało m.in. zmianą zasad prezentacji, klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych, w tym rozpoznawania i kalkulacji utraty ich wartości²².

Wartość kredytów ze stwierdzoną utratą wartości w sektorze niefinansowym wyniosła 74,4 mld zł i wzrosła o 6,3% w porównaniu z rokiem poprzednim²³. W 2018 r. wartość kredytów ze stwierdzoną utratą wartości dla przedsiębiorstw zwiększyła się o 12,4%, w tym dla dużych przedsiębiorstw o 8,1%, a w sektorze MSP o 14,2%. Wartość kredytów ze stwierdzoną utratą wartości dla gospodarstw domowych wzrosła o 2,0%, mimo, że wartość ta dla kredytów mieszkaniowych w 2018 r. zmniejszyła się o 5,1% w relacji do roku poprzedniego. Wartość kredytów konsumpcyjnych ze stwierdzoną utratą wartości wzrosła o 3,0% wobec 2017 r.

W 2018 r. w strukturze portfela kredytów dla sektora niefinansowego, kredyty ze stwierdzoną utratą wartości gospodarstw domowych zmniejszyły swój udział o 0,2 p. proc. wobec roku poprzedniego. Wśród kredytów ze stwierdzoną utratą wartości gospodarstw domowych nastąpił spadek udziału kredytów mieszkaniowych (o 0,3 p. proc.) i konsumpcyjnych (o 0,2 p. proc.).

Wypadki samochodowe

Liczba zarejestrowanych w Polsce pojazdów samochodowych²⁴ systematycznie rośnie i na koniec 2018 r. wyniosła 29,7 mln i była o 1,7% wyższa niż rok wcześniej. Jak wynika z danych Komendy Głównej Straży Granicznej, w 2018 roku przez zewnętrzne granice UE do Polski wjechało 12,4 mln pojazdów, w tym 10,0 mln to samochody osobowe. Zjawiskom tym w 2018 r. towarzyszył spadek liczby wypadków o 3,3%. W 2018 r. doszło do 31,7 tys. wypadków drogowych²⁵, w wyniku których 31,7 tys. osób zostało rannych, a 2,9 tys. osób straciło życie. W stosunku do 2017 r. zmniejszyła się liczba wypadków i osób rannych, przy wzroście liczby osób zabitych.

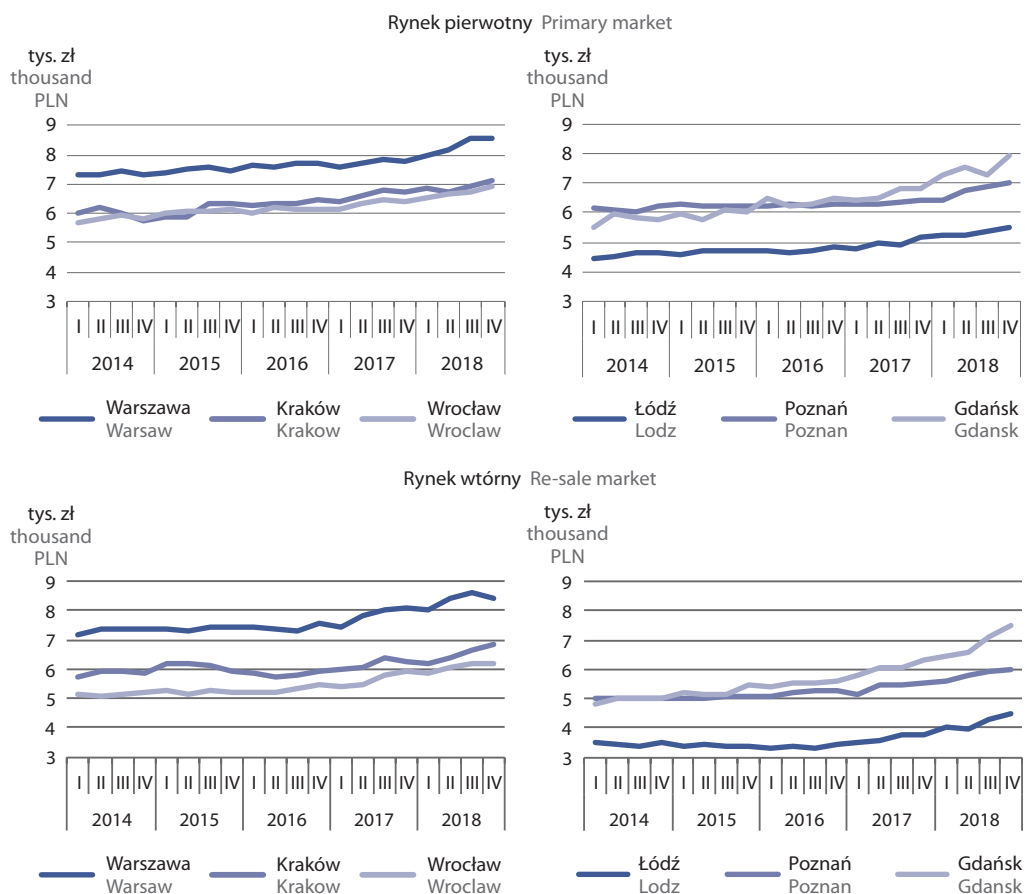
²² Zgodnie z nowymi zasadami banki stosujące MSR/MSSF klasyfikują należności do trzech grup: należności bez utraty wartości (Faza 1, Faza 2), należności ze stwierdzoną utratą wartości (Faza 3).

²³ KNF, Raport o sytuacji banków w 2018 r., (2019), Warszawa.

²⁴ Łącznie z trolejbusami, samochodami ciężarowymi i ciągnikami, bez motorowerów; według danych Centralnej Ewidencji Pojazdów prowadzonej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

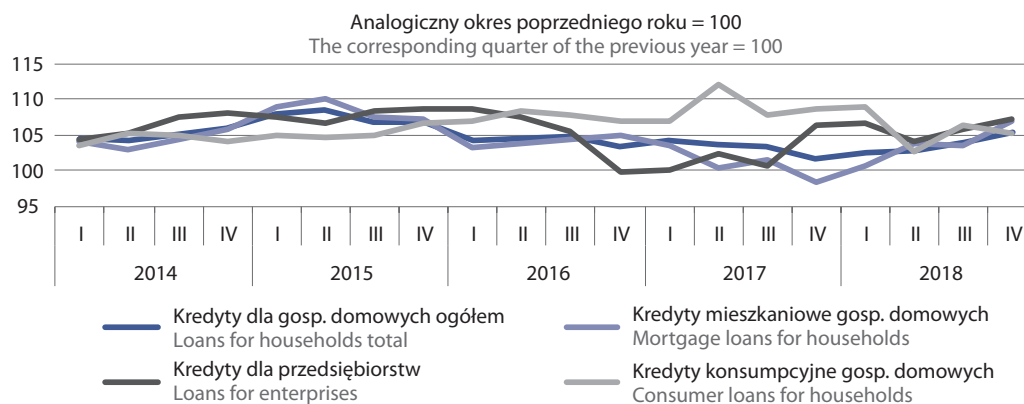
²⁵ Komenda Główna Policji, Wypadki drogowe w Polsce w 2018 roku, (2019), Warszawa.

Wykres 14. Zmiana cen transakcyjnych mieszkań za 1 m² na rynku pierwotnym i wtórnym
 Chart 14. Change in transaction prices of apartments for 1 m² on the primary and re-sale market

Źródło: dane NBP.
 Source: NBP data.

Wykres 15. Dynamika akcji kredytowej banków dla sektora niefinansowego
 Chart 15. The dynamics of bank loans for the non-financial sector

Źródło: dane KNF.
 Source: KNF data.

Warunki pracy oraz wypadki przy pracy

W 2018 r. badaniem warunków pracy objęto 82,4 tys. jednostek zatrudniających 6,0 mln osób²⁶. Spośród tej grupy – 462,2 tys. osób pracowało w warunkach zagrożenia, co stanowiło 7,7% zatrudnionych w przebadanych zakładach (liczonych jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. zagrożenia środowiskiem pracy lub uciążliwością pracy, bądź też czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi). W porównaniu z 2017 r. liczba osób pracujących w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem zmniejszyła się nieznacznie z 77,6 w 2017 r. do 77,2 w 2018 r. Liczba osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia pomnożonych przez liczbę czynników, którymi były zagrożone, wyniosła 554,2 tys. Czynniki związane ze środowiskiem pracy (np. hałas, pyły przemysłowe) stanowiły 58,7% zagrożeń, czynniki związane z uciążliwością pracy 25,1%, zaś czynniki mechaniczne (np. niebezpieczne maszyny) 16,2%.

W 2018 r. zarejestrowano 84,3 tys. osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy²⁷, w tym 209 osób w wypadkach śmiertelnych oraz 517 osób z ciężkimi obrażeniami ciała.

3.3. Rynek ubezpieczeń na tle sektora finansowo-ubezpieczeniowego

3.3. Insurance market in the context of financial and insurance industry

Koniunktura w działalności finansowej i ubezpieczeniowej

W 2018 r. widoczne było pojawienie się trendu wskazującego na spadek nastrojów wśród polskich przedsiębiorstw prowadzących działalność finansową i ubezpieczeniową (sekcja K). Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury²⁸ w Polsce dla przedsiębiorstw należących do sekcji K przyjmował w 2018 r. średnią wielkość na poziomie 27,7%, czyli niższą o 2,6 p. proc. niż w 2017 r., ale wyższą niż w 2016 r. W ujęciu miesięcznym w 2018 r. wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w tej sekcji najniższą wielkość osiągnął w październiku (25,4%), a najwyższą w styczniu (30,4%). Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w Polsce w podsekcji ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, (z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego) zachował swój trend rosnący. Wskaźnik ten przyjął w 2018 r. wielkość średnią 40,6%, czyli o 7,9 p. proc. wyższą niż w 2017 r. W ujęciu miesięcznym najniższą wielkość w 2018 r. wskaźnik ten osiągnął w marcu (37,4%), a najwyższą w czerwcu (43,7%).

Znaczenie rynku ubezpieczeń w systemie finansowym w Polsce

Wartość aktywów krajowego rynku finansowego (bez NBP) w 2018 r. w Polsce wzrosła o 3,0% wobec 2017 r., osiągając 2 653,0 mld zł²⁹. Wartość aktywów zakładów ubezpieczeń wyniosła 192,1 mld zł i spadła o 2,3% w porównaniu z poprzednim rokiem. Aktywa te stanowiły 7,2% aktywów rynku finansowego, a ich udział w aktywach rynku finansowego zmniejszył się o 1,1 p. proc. Dla porównania w sektorze banków komercyjnych i spółdzielczych oraz w oddziałach instytucji kredytowych odnotowano wartość aktywów na poziomie 1 895,9 mld zł, co stanowiło 71,5% aktywów rynku finansowego. Fundusze emerytalne odnotowały wartość aktywów równą 159,5 mld zł (6,0% aktywów systemu finansowego), zaś towarzystwa funduszy inwestycyjnych 316,5 mld zł (11,9%).

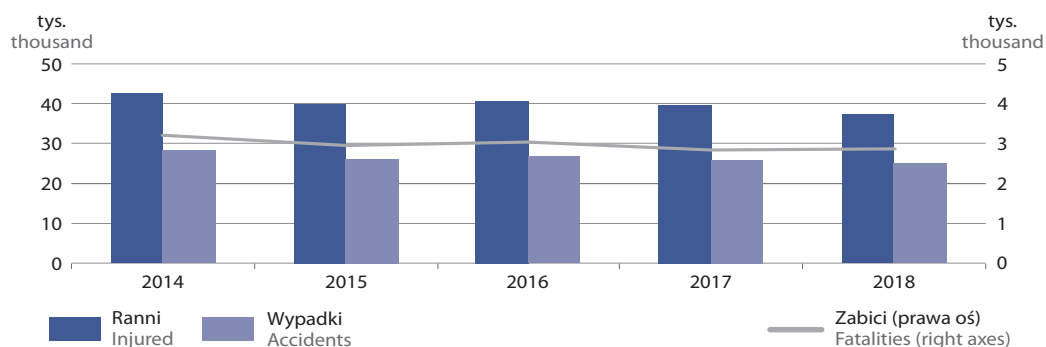
²⁶ GUS, Warunki pracy w 2018 r., (2019), Warszawa.

²⁷ GUS, Wypadki przy pracy w 2018 r., Informacja sygnałowa (28.03.2019), Warszawa.

²⁸ Wskaźnik skonstruowany przy pomocy tzw. lustra koniunktury. Wartość wskaźnika równa 0% oznacza sytuację neutralną z punktu widzenia przedsiębiorców, tzn. taką, w której odsetki raportowanych przez podmioty negatywnych i pozytywnych ocen sytuacji równoważą się. Wskaźnik może przyjąć maksymalną wartość równą 100% w przypadku, gdy wszystkie podmioty oceniają sytuację jako pozytywną, a wartość minimalną równą –100% w przypadku, gdy wszystkie podmioty oceniają sytuację jako negatywną.

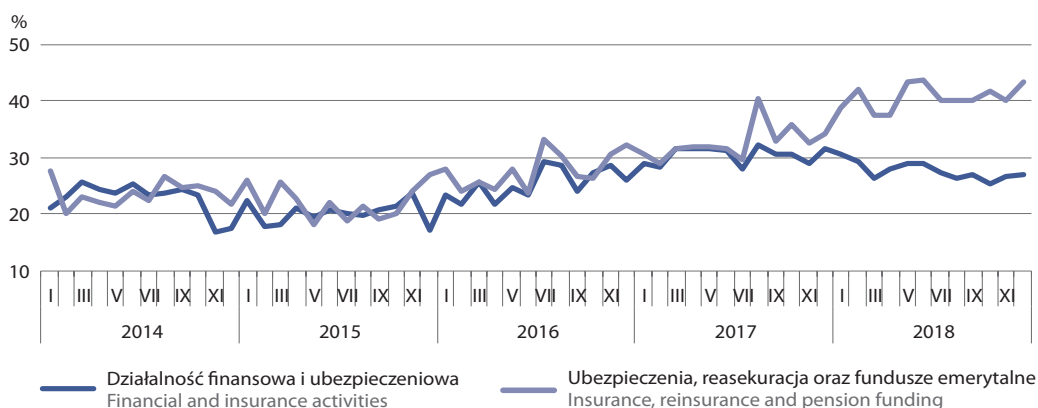
²⁹ KNF, Raport o sytuacji banków w 2018 r., (2019), Warszawa.

Wykres 16. Wypadki drogowe oraz ofiary wypadków
 Chart 16. Road traffic accidents and casualties

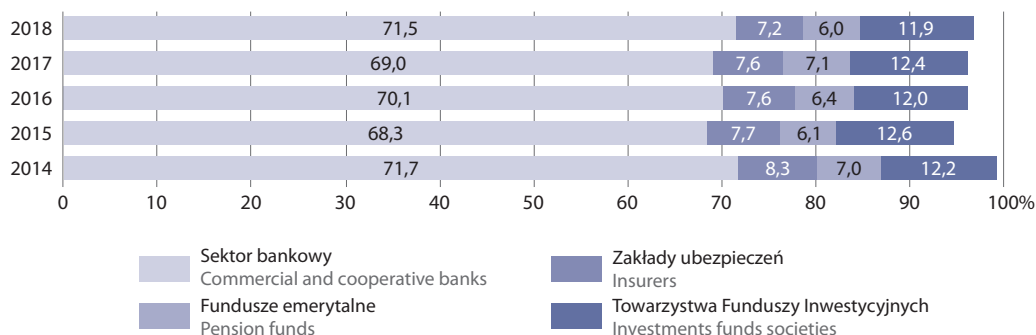
Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
 Source: data of the National Police Headquarters.

Wykres 17. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w działalności finansowej i ubezpieczeniowej
 Chart 17. General business climate indicator in financial and insurance activities

Źródło: dane GUS.
 Source: Statistics Poland data.

Wykres 18. Struktura aktywów głównych instytucji finansowych
 Chart 18. Main financial institutions assets structure

Źródło: dane KNF.
 Source: KNF data.

3.4. Krajowe zakłady ubezpieczeń

3.4. Domestic insurers

Uwarunkowania prawne rynku ubezpieczeniowego w Polsce

Nowe zasady wypłacalności określane mianem Solvency II (Wypłacalność II) zostały wprowadzone Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 r. Proces przygotowań do implementacji dyrektywy trwał od 2010 r i został wprowadzony do krajowego porządku prawnego ustawą z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej. Przepisy weszły w życie z dniem 1 stycznia 2016 r.

Dyrektywa Wypłacalność II wprowadziła nowe wymagania w zakresie kalkulacji wypłacalności zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji, a także wprowadziła dualizm stosowanych zasad rachunkowości w zależności od celu informacji finansowej. Z jednej strony informacje finansowe są generowane w oparciu o obowiązujące zasady rachunkowości i sprawozdawczości, które są podstawą do dokonania podziału finansowego, z drugiej strony jest sporządzona informacja według metod wyceny stosowanych dla celów wypłacalności³⁰.

Wprowadzony system wypłacalności uwzględnia profil ryzyka, na jakie narażone są zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji w prowadzonej działalności. Zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji zobowiązane są m.in. do posiadania odpowiednich środków własnych na pokrycie dwóch wymogów kapitałowych: dopuszczonych środków własnych (DŚW) na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności oraz dopuszczonych podstawowych środków własnych (DPŚW) na pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego.

Podmiotem nadzorującym działalność ubezpieczeniową i reasekuracyjną jest Komisja Nadzoru Finansowego (KNF). Podmiotem reprezentującym interesy osób ubezpieczonych, ubezpieczających, uposażonych i uprawnionych z umów ubezpieczenia jest Rzecznik Finansowy. Organizacją reprezentującą interesy zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji jest Polska Izba Ubezpieczeń (PIU).

Ogólne informacje o zakładach ubezpieczeń w Polsce

W dniu 31 grudnia 2018 r. zezwolenie na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej w Polsce miało sześćdziesiąt zakładów ubezpieczeń (mniej o jeden niż przed rokiem), i wszystkie prowadziły działalność operacyjną. Działalność w ubezpieczeniach na życie (dział I) prowadziło dwadzieścia sześć towarzystw, a pozostałe ubezpieczenia osobowe i majątkowe (dział II) obsługiwały trzydzieści cztery zakłady, w tym jeden zakład reasekuracji.

Większość firm ubezpieczeniowych miała formę organizacyjną spółki akcyjnej (dwadzieścia cztery w dziale I i dwadzieścia pięć w dziale II). Spośród jedenastu towarzystw ubezpieczeń wzajemnych (TUW), dwa prowadziły ubezpieczenia na życie, a dziewięć ubezpieczenia majątkowe. Pełny zakres ubezpieczeń w dziale I utrzymywało jedenaście zakładów, osiem prowadziło ubezpieczenia w czterech grupach, siedem towarzystw w trzech grupach.

W dziale II cztery największe towarzystwa miały uprawnienia do prowadzenia ubezpieczeń bezpośrednich we wszystkich grupach. Większość zakładów przyjmowało do ochrony ryzyka sklasyfikowane w kilkunastu grupach. Ubezpieczenie wypadku (grupa 1), ubezpieczenie szkód spowodowanych żywiołami (grupa 8) oraz ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (grupa 13) – oferowało dwadzieścia dziewięć zakładów, ubezpieczenie pozostałych szkód rzeczowych (grupa 9) – trzydzieści zakładów, ubezpieczenia autocasco (grupa 3) – dwadzieścia dwa zakłady i ubezpieczenia komunikacyjnej odpowiedzialności cywilnej OC (grupa 10) – dwadzieścia trzy zakłady. Działy także wyspecjalizowane zakłady w zakresie ryzyk finansowych, prawnych i ubezpieczeń chorobowych.

³⁰ KNF, Raport o stanie sektora ubezpieczeń po IV kwartałach 2016 r., Rozdz.3.3. Porównanie wybranych pozycji bilansowych dla celów rachunkowości i wypłacalności, (2017), Warszawa, str.29.

Zatrudnienie i wynagrodzenia

Średnioroczne zatrudnienie w zakładach ubezpieczeń w 2018 r. wyniosło 28 626 etatów, w przeliczeniu na pełne etaty. Średnioroczna liczba pracujących na koniec grudnia 2018 r. wyniosła 40 665 osób i była wyższa o 2 265 osób niż rok wcześniej. Wśród pracujących na stanowisku aktuariusza było 119 osób, oraz 83 osoby mające uprawnienia aktuariusza wśród kadry kierowniczej. Suma kosztów wynagrodzeń pracowników ponoszonych przez pracodawcę wyniosła 3 613 mln zł i zwiększyła się o 5,0% w stosunku do 2017 r.

Kapitał zagraniczny w zakładach ubezpieczeń w Polsce

W końcu grudnia 2018 r. w grupie dwudziestu sześciu towarzystw prowadzących działalność w ubezpieczeniach na życie, osiemnaście posiadało przeważający³¹, bądź stuprocentowy udział kapitału zagranicznego. W pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych dwadzieścia spośród trzydziestu czterech zakładów ubezpieczeń i reasekuracji wykazało większościowy udział zagranicznych właścicieli. W towarzystwach zorganizowanych w formie spółek akcyjnych dominował kapitał zagraniczny, TUV-y miały przewagę kapitału polskich udziałowców.

Obserwuje się wzrost znaczenia kapitału krajowego na polskim rynku ubezpieczeniowym w 2018 r. w stosunku do 2017 r. mierzony udziałem tego kapitału w kapitale podstawowym ubezpieczycieli. Chociaż zakłady ubezpieczeń z przewagą kapitału zagranicznego dominują liczebnie, zarówno w ubezpieczeniach na życie, jak i w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych, to liczba zakładów z przeważającym kapitałem krajowym wzrosła w ciągu roku o jeden w sytuacji zmniejszenia liczebności ogółem zakładów również o jeden. Podobnie, jak w poprzednich latach, najwyższy był udział kapitału austriackiego, holenderskiego, francuskiego, a także niemieckiego. W granicach kilku procent udziału obecny był kapitał kanadyjski, brytyjski, amerykański i japoński. Niewielki udział, poniżej jednego procenta, miał kapitał takich państw jak Luksemburg, Belgia, Irlandia, Cypr, Wyspy Dziewicze (W. Brytania).

W 2018 r. wartość kapitału podstawowego ubezpieczycieli na życie wyniosła 2 921,1 mln zł, w tym inwestorzy zagraniczni partycypowali w kwocie 1 746,7 mln zł, co stanowi 59,8% udziału w kapitale podstawowym. W dziale pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wartość kapitału podstawowego wyniosła 3 316,8 mln zł, z czego 2 249,3 mln zł stanowił kapitał zagraniczny. Udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym tego działu wyniósł 67,8%.

Koncentracja rynku ubezpieczeniowego

Funkcjonowanie rynku ubezpieczeniowego w warunkach globalizacji i konkurencji odzwierciedla stopień koncentracji rynku określany współczynnikiem koncentracji CR_x, czyli udziałem w rynku kolejnych x ubezpieczycieli. Pięć kolejno największych zakładów ubezpieczeń (CR₅), czyli udział pięciu największych towarzystw ubezpieczeniowych w składce przypisanej brutto działu I w 2018 r. wyniósł 65,5% i wzrósł o 1,6 p. proc. w ciągu roku, a w dziale II o 0,2 p. proc. z 70,7% do 70,9%. Wskaźnik CR₅ (niezależnie od działu) wyniósł 56,4% składki ubezpieczeń ogółem, udział ten wzrósł o 2,0 p. proc. w stosunku do 2017 r. Niewiele mniejszy był udział trzech największych towarzystw ubezpieczeniowych w składce przypisanej brutto działu I w 2018 r., który wyniósł 54,2% i wzrósł o 2,1 p. proc. w ciągu roku, a w dziale II wyniósł 61,0% (wzrost o 0,1 p. proc.). Wskaźnik CR₃ (niezależnie od działu) wyniósł 42,4% dla składki ubezpieczeń ogółem, udział ten wzrósł o 1,6 p. proc. w stosunku poprzedniego roku.

³¹ Przynależność do odpowiedniej kategorii ustalona na podstawie przeważającego (ponad 50%) udziału w kapitale zakładowym.

Tablica 10. Bezpośredni kapitał zagraniczny w sektorze ubezpieczeń w 2018 r.
Table 10. Direct foreign investments in insurance companies in 2016

Kraje	Ogółem	Dział I	Dział II	Ogółem	Dział I	Dział II	Countries
	Total	Life	Non-Life	Total	Life	Non-Life	
	w tys. zł	in thousand PLN		w odsetkach		in percent	
Ogółem	3 995 971	1 746 703	2 249 268	100,0	100,0	100,0	Total
Austria	1 355 973	444 149	911 824	33,9	25,4	40,5	Austria
Belgia	19 018	–	19 018	0,5	–	0,8	Belgium
Cypr	3 000	–	3 000	0,1	–	0,1	Cyprus
Francja	702 966	515 540	187 426	17,6	29,5	8,3	France
Holandia	742 760	486 319	256 441	18,6	27,8	11,4	Netherlands
Irlandia	21 490	21 490	–	0,5	1,2	–	Ireland
Japonia	58 239	–	58 239	1,5	0,0	2,6	Japan
Kanada	169 180	–	169 180	4,2	0,0	7,5	Canada
Luksemburg	30 132	15 547	14 585	0,8	0,9	0,6	Luxembourg
Niemcy	677 876	117 040	560 836	17,0	6,7	24,9	Germany
Stany Zjednoczone	60 000	60 000	–	1,5	3,4	–	United States
W. Brytania	153 812	86 618	67 194	3,8	5,0	3,0	United Kingdom
Wyspy Dziewicze (W. Brytania)	1 525	–	1 525	0,0	–	0,1	Virgin Islands (UK)

Źródło: dane KNF.
Source: KNF data.

Struktura rynku ubezpieczeniowego

Struktura polskiego rynku ubezpieczeniowego według działów ubezpieczeń była zróżnicowana w ciągu ostatnich lat. O ile jeszcze w latach 2014–2015 składka ubezpieczeń life stanowiła powyżej połowy składki ubezpieczeń ogółem, to od 2016 r. udział tej składki obniżył się i w 2017 r. wyniósł 39,4% składki ogółem co oznacza, że udział ubezpieczeń życiowych w Polsce był o około 20 p. proc. niższy niż średnio w Unii Europejskiej. Relacja składki zebranej z ubezpieczeń majątkowych do składki ogółem zwiększyła się z 47,8% w 2014 r. do 65,1% w 2018 r., co oznacza powrót do struktury rynku z 2005 r. i lat wcześniejszych, w których większość składki przypisanej brutto pochodziła z ubezpieczeń majątkowych. Wartość składki przypisanej brutto zakładów ubezpieczeń w Polsce w 2018 r. była niższa o 0,3% w porównaniu z rokiem poprzednim (62 161 mln zł wobec 62 339 mln zł). Składka w dziale I (21 702 mln zł) zmniejszyła się o 11,6%, a składka w dziale II (40 459 mln zł) wzrosła o 7,1%. Wartość składki przypisanej brutto zakładów ubezpieczeń z działalności bezpośredniej w Polsce w 2018 r. była niższa o 0,8% w porównaniu z rokiem poprzednim (59 849 mln zł wobec 60 340 mln zł w 2017 r.).

Wskaźnik penetracji ubezpieczeń

W 2018 r. wskaźnik penetracji ubezpieczeń ogółem, mierzony relacją wartości składki przypisanej brutto do wartości produktu krajowego brutto (PKB) wyniósł 2,9%. Wskaźnik penetracji w grupie ubezpieczeń majątkowych osiągnął 1,9% (pozostał na tym samym poziomie w relacji do roku poprzedniego). W ubezpieczeniach na życie wskaźnik ten obniżył się w 2018 r. o 0,2 p. proc. w relacji do roku poprzedniego i osiągnął wartość 1,0%.

Wskaźnik składki ubezpieczeń na 1 mieszkańca

Miarą dojrzałości rynku ubezpieczeniowego jest kolejny miernik tj. wartość składki na 1 mieszkańca. W 2018 r. wskaźnik składki na 1 mieszkańca ubezpieczeń ogółem wyniósł 1 618 zł. Począwszy od 2013 r. odnotowano mniejszy zbiór składki z ubezpieczeń na życie, co spowodowało spadek wskaźnika przeciętnej składki na 1 mieszkańca Polski. W dziale tym wskaźnik zmniejszył się z kwoty 944 zł w 2012 r. do kwoty 565 zł w 2018 r. W dziale II odnotowano w 2018 r. wzrost przeciętnej składki na mieszkańca Polski do 1 053 zł, czyli wartości niemal dwukrotnie wyższej niż dziesięć lat temu.

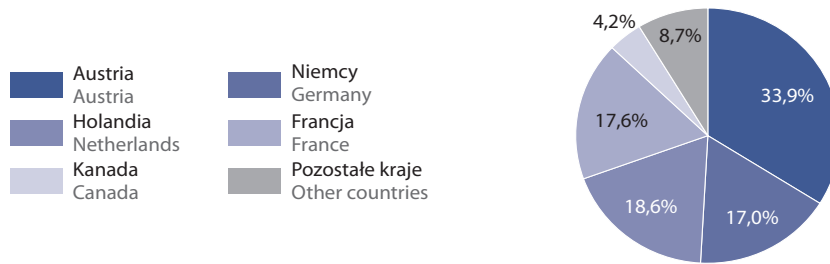
Tablica 11. Dynamika i struktura koncentracji składki
Table 11. Dynamics and structure of premium concentration

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018
Składka przypisana brutto ogółem w mln zł Gross written premiums in million PLN	54 927,0	54 816,9	55 947,9	62 338,8	62 161,3
Składka przypisana brutto w dziale I w mln zł Gross life written premiums in million PLN	28 666,9	27 525,0	23 846,3	24 561,3	21 702,5
Składka przypisana brutto w dziale II w mln zł Gross non-life written premiums in million PLN	26 260,1	27 291,9	32 101,6	37 777,5	40 458,8
Udział składki działu I w składce ogółem w % Share life premiums in premiums total in %	52,2	50,2	42,6	39,4	34,9
Udział składki działu II w składce ogółem w % Share non-life premiums in premiums total in %	47,8	49,8	57,4	60,6	65,1
Udział pięciu największych zakładów w rynku w % Share the fifth the largest company in market in %	46,5	48,2	52,1	54,4	56,4
Udział pięciu zakładów działu I w % Share the fifth the largest life company in market in %	56,7	56,7	59,5	63,9	65,5
Udział pięciu zakładów działu II w % Share the fifth the largest non-life company in market in %	68,3	69,9	69,5	70,7	70,9
Udział składki przypisanej brutto ogółem w PKB w % Share total premiums in GDP in %	3,2	3,0	3,0	3,1	2,9
Udział składki przypisanej brutto działu I w PKB w % Share life premiums in GDP in %	1,7	1,5	1,3	1,2	1,0
Udział składki przypisanej brutto działu II w PKB w % Share non-life premiums in GDP in %	1,5	1,5	1,7	1,9	1,9
Składka przypisana brutto ogółem na 1 mieszkańca w zł Gross total written premiums per capita in PLN	1 427	1 426	1 455	1 622	1 618
Składka przypisana brutto działu I na 1 mieszkańca w zł Gross life written premiums per capita in PLN	745	716	620	639	565
Składka przypisana brutto działu II na 1 mieszkańca w zł Gross non-life written premiums per capita in PLN	682	710	835	983	1 053

Źródło: dane KNF i GUS.

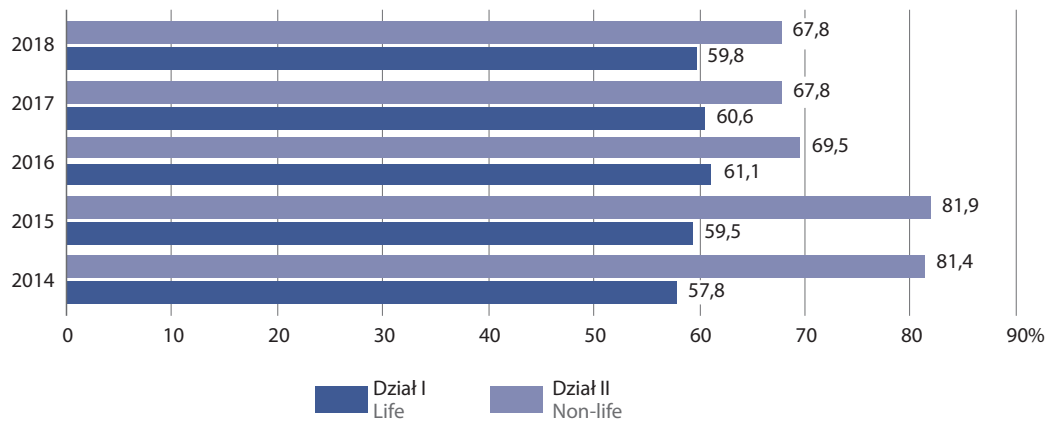
Source: KNF and Statistics Poland data.

Wykres 19. Kapitał zagraniczny zakładów ubezpieczeń według krajów pochodzenia w 2018 r.
Chart 19. Foreign capital of insurance companies by country of origin in 2018

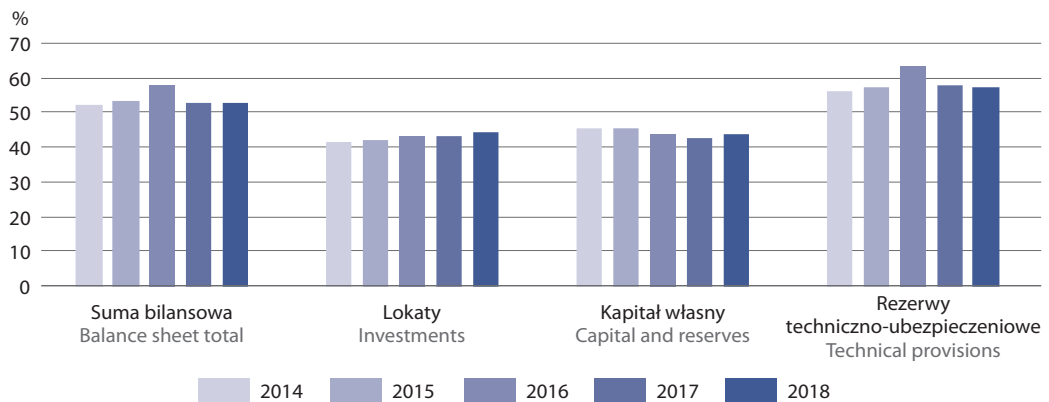
Źródło: dane KNF.
Source: KNF data.

Wykres 20. Udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym ubezpieczycieli
Chart 20. Foreign capital share in the subscribed capital of insurers

Źródło: dane KNF.
Source: KNF data.

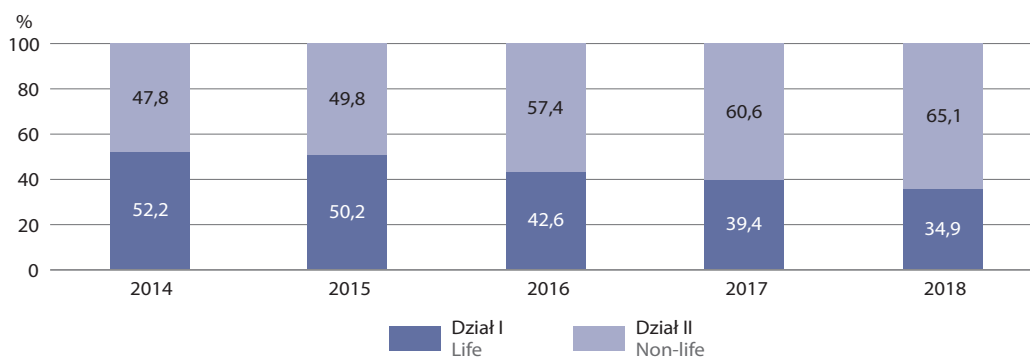
Wykres 21. Udział kapitału zagranicznego w wybranych pozycjach bilansu ubezpieczycieli
Chart 21. Foreign capital share in selected items of the balance sheet of insurers

Źródło: dane KNF.
Source: KNF data.

Wykres 22. Struktura składki przypisanej brutto według działów ubezpieczeń

Chart 22. Gross written premium structure by division

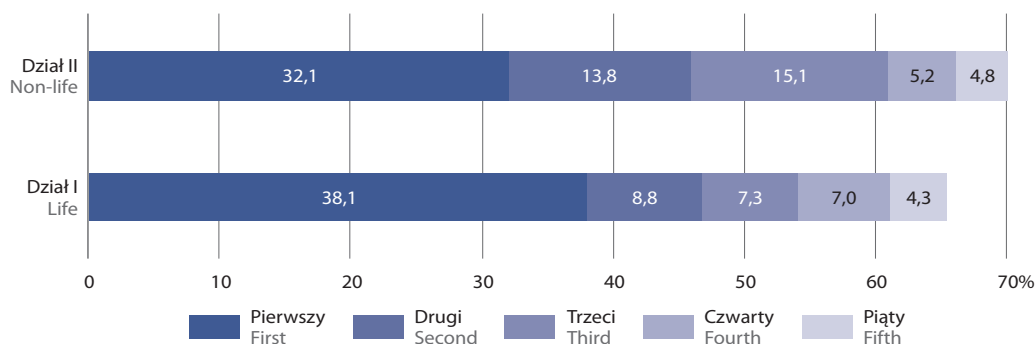

Źródło: dane KNF.

Source: KNF data.

Wykres 23. Koncentracja składki przypisanej w pięciu największych zakładach ubezpieczeń w 2018 r.

Chart 23. Concentration of written premium in five largest insurance companies in 2018

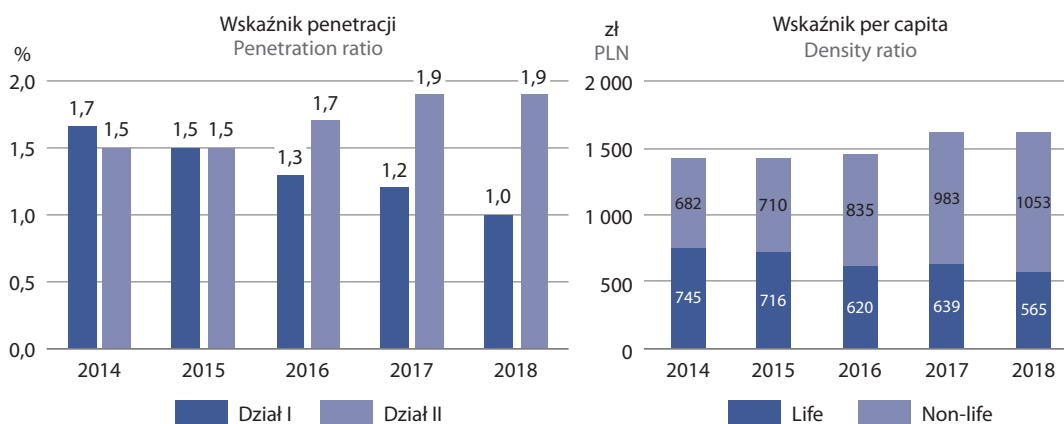

Źródło: dane KNF.

Source: KNF data.

Wykres 24. Wskaźniki penetracji i składki per capita

Chart 24. Penetration ratio and density ratio

Źródło: dane KNF i GUS.

Source: KNF and Statistics Poland data.

3.5. Sytuacja zakładów ubezpieczeń według działów i grup ubezpieczeń

3.5. Situation of insurers by divisions and groups

Liczba polis działu I

Liczba wystawionych polis w ubezpieczeniach bezpośrednich na życie w 2018 r. była wyższa od poziomu notowanego w 2017 r. Szczególnie zwiększyła się liczba polis w ubezpieczeniach wypadkowych i chorobowych, zarówno indywidualnych jak i grupowych. Jednak w ubezpieczeniach na życie związanych z funduszem kapitałowym po raz kolejny zmniejszyła się.

Tablica 12. Liczba polis w dziale I według grup
Table 12. Number of policies of life insurance by classes

Działalność bezpośrednia ^a Direct insurance ^a	2014	2015	2016	2017	2018
	w tys. sztuk in thousand item				
Na życie(1) Life insurance	7 360	8 562	9 057	9 392	9 457
Indywidualne na życie Individual life insurance	6 506	7 730	8 603	8 900	8 918
Grupowe na życie Group life insurance	854	832	454	492	539
Posagowe i rentowe (2+4) Marriage insurance, birth insurance, annuity insurance	150	147	142	138	133
Na życie związane z funduszem kapitałowym (3) Life insurance linked to insurance capital funds	3 086	3 153	2 955	2 829	2 660
Wypadkowe i chorobowe (5) Accident and sickness insurance	13 964	15 781	15 536	16 740	17 871
Indywidualne wypadkowe i chorobowe Individual accident and sickness insurance	10 327	11 966	13 508	14 345	15 024
Grupowe wypadkowe i chorobowe Group accident and sickness insurance	3 637	3 815	2 028	2 395	2 847

a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń.

a Numbers in parentheses indicate insurance classes.

Źródło: dane KNF.

Source: KNF data.

Składki przypisane brutto działu I

Składka przypisana brutto w dziale I (21 702 mln zł) obniżyła się w stosunku do poprzedniego roku o 11,6%. Największą grupą ubezpieczeń pod względem zebranej składki były ubezpieczenia grupy trzeciej, tj. ubezpieczenia na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. W grupie tej zaobserwowano jednakże spadek składki ubezpieczeniowej o 39,0% w stosunku do 2015 r. Kolejną grupą według kryterium wysokości zbioru składki były ubezpieczenia grupy pierwszej, tj. indywidualne i grupowe ubezpieczenia na życie. W ślad za wzrostem liczby polis wzrost wartości składki zanotowano w grupie ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, w indywidualnych ubezpieczeniach tego segmentu składka zwiększyła się o 15,3%, a w segmencie grupowych ubezpieczeń o 3,8%.

Tablica 13. Składki przypisane brutto w dziale I według grup
 Table 13. Gross written premium of life insurance by classes

Działalność bezpośrednia ^a Direct insurance ^a	2014	2015	2016	2017	2018
	w mln zł in million PLN				
Na życie (1) Life insurance	10 623	8 848	7 805	7 497	7 607
Indywidualne na życie Individual life insurance	3 408	4 508	4 387	4 121	4 200
Grupowe na życie Group life insurance	7 216	4 340	3 418	3 375	3 407
Posagowe i rentowe (2+4) Marriage insurance, birth insurance, annuity insurance	228	248	264	247	249
Na życie związane z funduszem kapitałowym (3) Life insurance linked to insurance capital funds	12 600	12 996	10 325	11 285	7 928
Wypadkowe i chorobowe (5) Accident and sickness insurance	5 195	5 412	5 429	5 510	5 918
Indywidualne wypadkowe i chorobowe Individual accident and sickness insurance	1 354	1 812	1 840	1 742	2 009
Grupowe wypadkowe i chorobowe Group accident and sickness insurance	3 841	3 600	3 589	3 768	3 909
Ogółem Total	28 646	27 505	23 823	24 539	21 702

a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń.

a Numbers in parentheses indicate insurance classes.

Źródło: dane KNF.

Source: KNF data.

Liczba wypłat działu I

Liczba wypłat ogółem w ubezpieczeniach bezpośrednich działu I w 2018 r. była wyższa o 2,0% od poziomu notowanego w 2017 r. Zmniejszyła się jednak liczba wypłat w grupie ubezpieczeń na życie z powodu spadku liczby jednorazowych wypłat w tym segmencie.

Świadczenia wypłacone brutto działu I

Wartość świadczeń wypłaconych brutto z działalności bezpośredniej zwiększyła się w ubezpieczeniach działu I o 5,6% do 21 485 mln zł, świadczenia w grupie trzeciej były wyższe o 9,1% i wyniosły 13 028 mln zł, a w grupie piątej wzrosły o 3,9% w porównaniu z 2017 r. Wraz ze spadkiem liczby wypłat w grupie pierwszej zmniejszyły się świadczenia w tej grupie o 0,9% do 5 754 mln zł.

Liczba ubezpieczonych osób działu I

W dziale I przewagę stanowiły osoby ubezpieczone grupowo. Dominującą grupą pod względem udziału liczby ubezpieczonych osób grupowo do liczby osób ogółem w danej grupie były ubezpieczenia na życie (grupa 1 działu I), w której 12 803 tys. osób było ubezpieczonych grupowo (58,9%). Kolejną grupą według tego kryterium były ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, w których 20 140 tys. osób, tj. 57,3% liczby ubezpieczonych w tej grupie – było ubezpieczonych grupowo.

Tablica 14. Liczba ubezpieczonych osób w dziale I
Table 14. Number of insured in life insurance

Działalność bezpośrednia ^a Direct insurance ^a	2014	2015	2016	2017	2018
	w tys. osób in thousand person				
Na życie (1) Life insurance	26 313	24 874	23 614	22 535	21 721
w tym grupowe na życie of which group life insurance	19 807	17 144	15 011	13 635	12 803
Posagowe i rentowe (2+4) Marriage insurance, birth insurance, annuity insurance	153	150	142	147	137
Na życie związane z funduszem kapitałowym (3) Life insurance linked to insurance capital funds	3 923	3 888	3 620	3 429	3 168
Wypadkowe i chorobowe (5) Accident and sickness insurance	31 961	31 799	32 161	33 390	35 163
w tym grupowe wypadkowe i chorobowe of which group accident and sickness insurance	21 634	19 833	18 653	19 045	20 140

a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń, dane zagregowane – te same osoby mogą występować wielokrotnie.
a Numbers in parentheses indicate insurance classes, aggregated data – the same person may appear many times.

Źródło: dane KNF.
Source: KNF data.

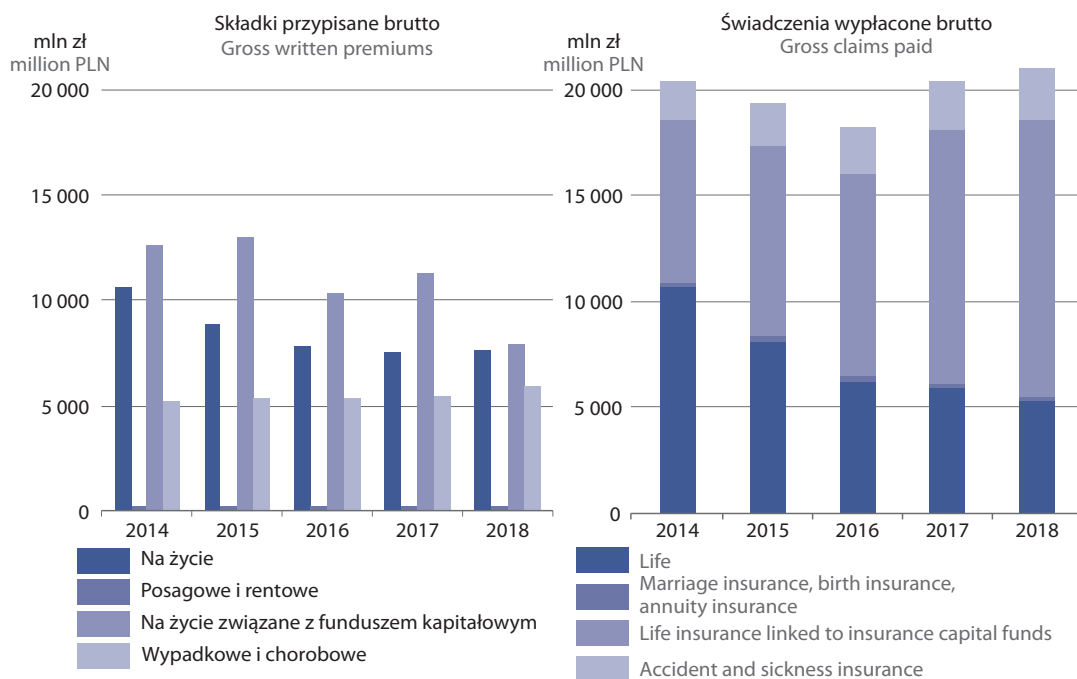
Tablica 15. Liczba wypłat w dziale I według grup
Table 15. Number of claims of life insurance by classes

Działalność bezpośrednia ^a Direct insurance ^a	2014	2015	2016	2017	2018
	w tys. sztuk in thousand item				
Na życie (1) Life insurance	1 544	1 528	1 388	1 405	1 388
Na życie (okresowe wypłaty) Life insurance (periodical claims)	13	15	22	26	29
Na życie (jednorazowe wypłaty) Life insurance (single claims)	1 531	1 514	1 366	1 379	1 359
Posagowe i rentowe (2+4) Marriage insurance, birth insurance, annuity insurance	40	41	43	42	43
Na życie związane z funduszem kapitałowym (3) Life insurance linked to insurance capital funds	754	1 080	1 123	1 193	1 228
Wypadkowe i chorobowe (5) Accident and sickness insurance	1 786	1 881	1 994	2 116	2 191
Wypadkowe i chorobowe (okresowe wypłaty) Accident and sickness insurance (periodical claims)	12	13	8	11	11
Wypadkowe i chorobowe (jednorazowe wypłaty) Accident and sickness insurance (single claims)	1 774	1 869	1 986	2 105	2 180

a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń.
a Numbers in parentheses indicate insurance classes.

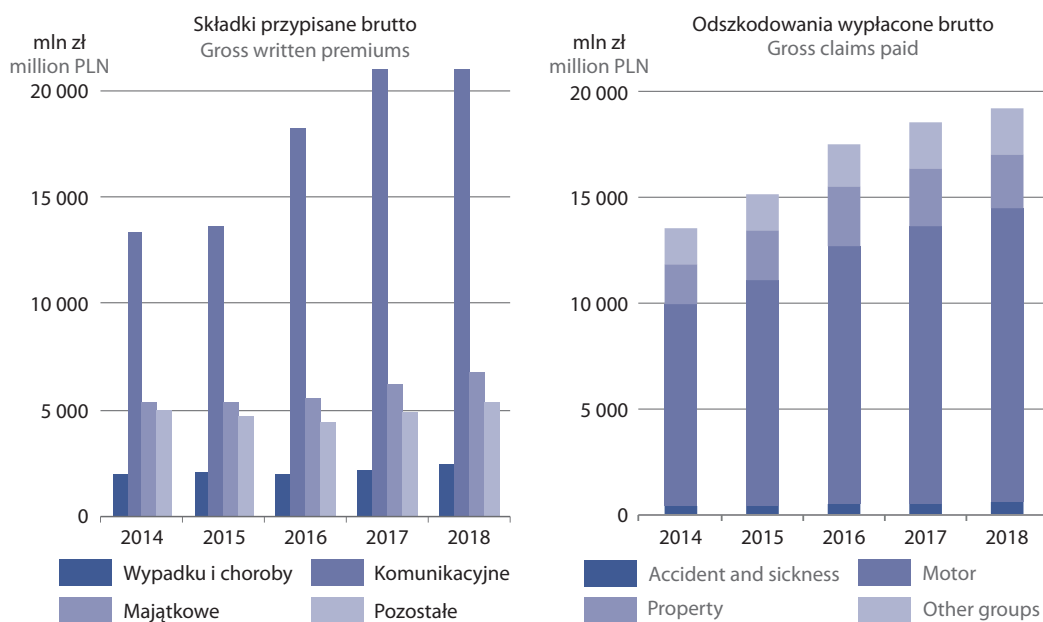
Źródło: dane KNF.
Source: KNF data.

Wykres 25. Składki przypisane brutto i świadczenia wypłacone brutto w ubezpieczeniach działu I
 Chart 25. Gross written premiums and gross claims paid in life insurance

Źródło: dane KNF.
 Source: KNF data.

Wykres 26. Składki przypisane brutto i świadczenia wypłacone brutto w ubezpieczeniach działu II
 Chart 26. Gross written premiums and gross claims paid in non-life insurance

Źródło: dane KNF.
 Source: KNF data.

Tablica 16. Świadczenia wypłacone brutto w dziale I według grup
 Table 16. Gross claims paid of life insurance by classes

Działalność bezpośrednia ^a Direct insurance ^a	2014	2015	2016	2017	2018
	w mln zł in million PLN				
Na życie (1) Life insurance	10 560	8 068	6 230	5 804	5 754
Na życie (okresowe wypłaty) Life insurance (periodical claims)	6	16	25	33	31
Na życie (jednorazowe wypłaty) Life insurance (single claims)	10 554	8 053	6 205	5 771	5 723
Posagowe i rentowe (2+4) Marriage insurance, birth insurance, annuity insurance	195	199	205	196	207
Na życie związane z funduszem kapitałowym (3) Life insurance linked to insurance capital funds	7 682	8 982	9 600	11 943	13 028
Wypadkowe i chorobowe (5) Accident and sickness insurance	1 915	2 105	2 241	2 402	2 496
Wypadkowe i chorobowe (okresowe wypłaty) Accident and sickness insurance (periodical claims)	7	7	7	10	6
Wypadkowe i chorobowe (jednorazowe wypłaty) Accident and sickness insurance (single claims)	1 908	2 098	2 234	2 392	2 489
Ogółem Total	20 352	19 354	18 276	20 346	21 485

a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń.

a Numbers in parentheses indicate insurance classes.

Źródło: dane KNF.

Source: KNF data.

Liczba polis działu II

Liczba polis czynnych w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych w końcu grudnia 2018 r. była wyższa od poziomu notowanego rok wcześniej. W końcu 2018 r. liczba polis czynnych w ubezpieczeniach komunikacyjnych zakładów ubezpieczeń wynosiła 6 670 tys. polis w grupie 3 (AC) oraz 25 028 tys. polis w grupie 10, w tym 24 452 tys. polis w obowiązkowych ubezpieczeniach OC posiadaczy pojazdów mechanicznych. W ciągu 2018 r. liczba polis czynnych zwiększyła się o 4,8% (grupa 3) i o 3,1% (grupa 10). W końcu 2018 r. liczba polis czynnych w ubezpieczeniach szkód spowodowanych żywiołami wynosiła 12 140 tys. polis oraz 13 523 tys. polis w ubezpieczeniach pozostałych szkód rzeczowych. Liczba polis zawartych w 2018 r. zwiększyła się o 6,1% (grupa 8) i o 6,4% (grupa 9) w porównaniu z rokiem poprzednim.

Liczba odszkodowań i świadczeń działu II

Liczba szkód zlikwidowanych w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych w 2018 r. była wyższa od poziomu notowanego w 2017 r. W 2018 r. zakłady ubezpieczeń zlikwidowały 2 016 tys. szkód z tytułu ubezpieczeń komunikacyjnych, czyli o 22 tys. więcej niż w 2017 r., 838 tys. szkód z tytułu ubezpieczeń majątkowych i 2 014 tys. szkód z tytułu ubezpieczeń osobowych. W ciągu 2018 r. liczba szkód zlikwidowanych zmniejszyła się w grupie 3 o 0,5% i zwiększyła się o 2,1% w grupie 10.

Tablica 17. Liczba polis w dziale II według grup
Table 17. Number of policies of non-life insurance by classes

Działalność bezpośrednia ^a Direct insurance ^a	2014	2015	2016	2017	2018
	w tys. sztuk ^b in thousand item ^b				
Osobowe(1+2) Accident and sickness	11 930	12 684	14 757	16 163	18 061
Komunikacyjne (3+10) Motor vehicle	25 054	26 276	29 663	30 634	31 698
w tym obowiązkowe of which compulsory	19 565	20 434	23 289	23 836	24 452
Majątkowe (8+9) Fire and other property damage	21 609	22 268	22 305	24 146	25 663
Finansowe (14+15+16) Pecuniary loss	1 202	1 400	2 223	2 643	2 823
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12) Transport and freight	59	64	70	71	92
Pozostałe (13+17+18) General liability and other non-life	24 273	29 446	33 761	34 089	36 585

a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń, b Polis czynnych w końcu danego roku.

a Numbers in parentheses indicate insurance classes, bPolicies in force as of the end of the year.

Źródło: dane KNF.

Source: KNF data.

Tablica 18. Liczba odszkodowań i świadczeń w dziale II według grup
Table 18. Number of claims of non-life insurance by classes

Działalność bezpośrednia ^a Direct insurance ^a	2014	2015	2016	2017	2018
	w tys. sztuk in thousand item				
Osobowe(1+2) Accident and sickness	1 476	1 453	1 615	1 815	2 014
Komunikacyjne (3+10) Motor vehicle	2 053	2 348	2 021	1 993	2 016
w tym obowiązkowe of which compulsory	1 209	1 420	1 162	1 164	1 178
Majątkowe (8+9) Fire and other property damage	620	683	902	998	838
Finansowe (14+15+16) Pecuniary loss	80	56	36	35	35
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12) Transport and freight	9	25	44	54	64
Pozostałe (13+17+18) General liability and other non-life	583	638	857	967	964

a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń, w latach 2016–2018 podano liczbę szkód zlikwidowanych.

a Numbers in parentheses indicate insurance classes, in 2016–2018 is presented number of claims settled.

Źródło: dane KNF.

Source: KNF data.

Składki przypisane brutto działu II

W dziale II w 2018 r. składka przypisana brutto z działalności bezpośredniej wzrosła o 6,6% do poziomu 38 147 mln zł w porównaniu z wartością składki tego działu przed rokiem. Udział ubezpieczeń casco pojazdów lądowych (AC) w składce przypisanej brutto działu II wyniósł 21,8%, a ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych (grupa 10) stanowił 39,8%. Udział ubezpieczeń majątkowych (grupa 8 i 9) i ubezpieczeń osobowych (grupa 1 i 2) w składce przypisanej brutto działu II wyniósł odpowiednio 17,8%, i 6,5%, a udział składki z tytułu odpowiedzialności cywilnej 5,7%. Udział pozostałych segmentów działu II był niewielki.

Składka przypisana brutto z ubezpieczeń komunikacyjnych grupy 3 i 10 w 2018 r. wyniosła łącznie 23 483 mln zł i zwiększyła się o 1 020 mln zł (o 4,5%) w stosunku do 2017 r., a ubezpieczenia te stanowiły 61,6% składki ogółem działu II. W analizowanym okresie zmniejszył się udział składki ubezpieczeń grupy 10 (OC) w składce z ubezpieczeń komunikacyjnych 65,9% do 64,6%. Składka OC wyniosła 15 180 mln zł i była wyższa od składki z ubezpieczeń grupy 3, która wyniosła 8 303 mln zł. Wśród ubezpieczeń grupy 10 dominują w wysokości 97,9% obowiązkowe ubezpieczenia odpowiedzialności posiadaczy pojazdów mechanicznych. Składka przypisana brutto z ubezpieczeń szkód spowodowanych żywiołami (grupa 8) w 2018 r. wyniosła 3 303 mln zł i zwiększyła się o 123 mln zł (o 3,9%) w stosunku do 2017 r., natomiast składka przypisana brutto z ubezpieczeń pozostałych szkód rzeczowych (grupa 9) wyniosła 3 486 mln zł i zwiększyła się o 445 mln zł (o 14,6%). Składka przypisana brutto z ubezpieczeń wypadku (grupa 1) wyniosła 1 541 mln zł i zwiększyła się o 48,1 mln zł (o 3,2%), natomiast z ubezpieczeń choroby (grupa 2) wyniosła 921 mln zł i zwiększyła się o 233 mln zł (o 33,8%). Najniższą dynamikę odnotowano w składce przypisanej brutto z ubezpieczeń finansowych (grupa 14–16).

Tablica 19. Składki przypisane brutto w dziale II według grup
Table 19. Gross written premium of non-life insurance by classes

Działalność bezpośrednia ^a Direct insurance ^a	2014	2015	2016	2017	2018
	w mln zł in million PLN				
Ogółem Total	25 711	25 863	30 267	35 801	38 147
Osobowe(1+2) Accident and sickness	1 995	2 124	2 016	2 181	2 462
Komunikacyjne (3+10) Motor vehicle	13 332	13 614	18 237	22 463	23 483
w tym obowiązkowe of which compulsory	7 849	7 930	11 389	14 445	14 779
Majątkowe (8+9) Fire and other property damage	5 361	5 394	5 532	6 221	6 789
Finansowe (14+15+16) Pecuniary loss	2 112	1 616	1 420	1 603	1 631
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12) Transport and freight	364	301	281	295	363
Pozostałe (13+17+18) General liability and other non-life	2 547	2 814	2 782	3 038	3 419

^a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń.

^a Numbers in parentheses indicate insurance classes.

Źródło: dane KNF.

Source: KNF data.

Tablica 20. Składki przypisane brutto w dziale II w wybranych sektorach według grup
 Table 20. Gross written premium of non-life insurance in selected sector by classes

Działalność bezpośrednia ^a Direct insurance ^a	2014	2015	2016	2017	2018
	w mln. zł in million PLN				
Składka przypisana brutto w sektorze gospodarstw domowych^b Gross written premiums in households sector ^b					
Ogółem Total	12 696	12 737	16 821	19 832	22 863
Osobowe(1+2) Accident and sickness	889	981	1 231	1 366	1 583
Komunikacyjne (3+10) Motor vehicle	8 501	8 423	11 709	14 162	16 412
w tym obowiązkowe of which compulsory	5 765	5 727	8 603	.	.
Majątkowe (8+9) Fire and other property damage	2 383	2 395	2 533	2 871	3 202
Finansowe (14+15+16) Pecuniary loss	62	112	377	370	285
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12) Transport and freight	81	7	10	11	17
Pozostałe (13+17+18) General liability and other non-life	780	819	961	1 051	1 365
Składka przypisana brutto w sektorze przedsiębiorstw niefinansowych i instytucji finansowych^c Gross written premiums in non-financial and financial sector ^c					
Ogółem Total	12 247	12 224	12 690	15 141	14 013
Osobowe(1+2) Accident and sickness	1 054	1 095	729	727	793
Komunikacyjne (3+10) Motor vehicle	4 604	4 970	6 369	8 099	6 623
w tym obowiązkowe of which compulsory	1 976	2 057	2 701	.	.
Majątkowe (8+9) Fire and other property damage	2 779	2 758	2 778	3 133	3 243
Finansowe (14+15+16) Pecuniary loss	2 016	1 495	1 033	1 218	1 316
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12) Transport and freight	273	251	256	265	297
Pozostałe (13+17+18) General liability and other non-life	1 521	1 654	1 525	1 698	1 740

a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń.

a Based on OECD common classification of the classes of insurance.

b W 2014 r. dane dotyczą kategorii „osoby fizyczne”, c W 2014 r. dane dotyczą kategorii „przedsiębiorstwa”.

b In 2014 data concern “individual person”. c In 2014 data concern “corporations”.

Źródło: dane KNF.

Source: KNF data.

Składki przypisane brutto działu II w wybranych sektorach gospodarki

Składka przypisana brutto wszystkich grup ubezpieczeń działu II zawartych przez gospodarstwa domowe zwiększyła się do 22 863 mln zł w 2018 r. (19 832 mln zł w 2017 r.). Składka przypisana brutto od przedsiębiorstw niefinansowych i instytucji finansowych zmniejszyła się do 14 013 mln zł (15 141 mln zł w 2017 r.). W 2018 r. w ubezpieczeniach komunikacyjnych składka w ubezpieczeniach zawartych przez gospodarstwa domowe była o 2 249 mln zł wyższa niż przed rokiem, a zawartych w sektorze przedsiębiorstw i instytucji finansowych niższa o 1 476 mln zł. W ubezpieczeniach majątkowych nastąpił wzrost składki o 330 mln zł w ubezpieczeniach zawartych przez gospodarstwa domowe, a o 110 mln zł zawartych w sektorze przedsiębiorstw niefinansowych i instytucji finansowych. Składka w ubezpieczeniach osobowych (wypadku i choroby) gospodarstw domowych była o 217 mln zł wyższa niż przed rokiem, a w sektorze przedsiębiorstw o 66,0 mln zł. Składka przypisana brutto przypadająca na pozostałe sektory instytucjonalne zwiększyła się do 1 271 mln zł w 2018 r., a największy udział, w wysokości 68,4% należał do sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto działu II

Łączna wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto z działalności bezpośredniej wyniosła 19 194 mln zł, czyli o 3,3% więcej w stosunku do poprzedniego roku, z tego 13 914 mln zł stanowiły odszkodowania z tytułu ubezpieczeń komunikacyjnych, 2 549 mln zł odszkodowania z tytułu ubezpieczeń majątkowych i 602 mln zł odszkodowania z tytułu ubezpieczeń osobowych.

Tablica 21. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w dziale II według grup

Table 21. Gross claims paid of non-life insurance by classes

Działalność bezpośrednia ^a Direct insurance ^a	2014	2015	2016	2017	2018
	w mln zł in million PLN				
Ogółem Total	13 545	15 149	17 484	18 583	19 194
Osobowe(1+2) Accident and sickness	447	453	471	543	602
Komunikacyjne (3+10) Motor vehicle	9 473	10 665	12 180	13 061	13 914
w tym obowiązkowe of which compulsory	5 656	6 589	7 845	8 363	8 764
Majątkowe (8+9) Fire and other property damage	1 971	2 331	2 840	2 769	2 549
Finansowe (14+15+16) Pecuniary loss	588	433	505	638	542
Transportowe, lotnicze, morskie (4+7; 5+11; 6+12) Transport and freight	141	189	210	142	158
Pozostałe (13+17+18) General liability and other non-life	924	1 077	1 279	1 431	1 429

a Liczby w nawiasach oznaczają grupy ubezpieczeń.

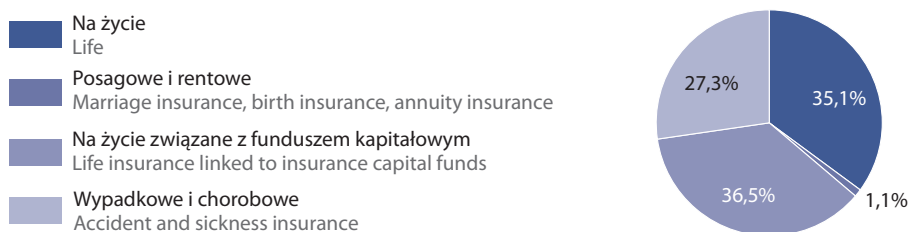
a Numbers in parentheses indicate insurance classes.

Źródło: dane KNF.

Source: KNF data.

Wykres 27. Struktura składki przypisanej brutto działu I w 2018 r.

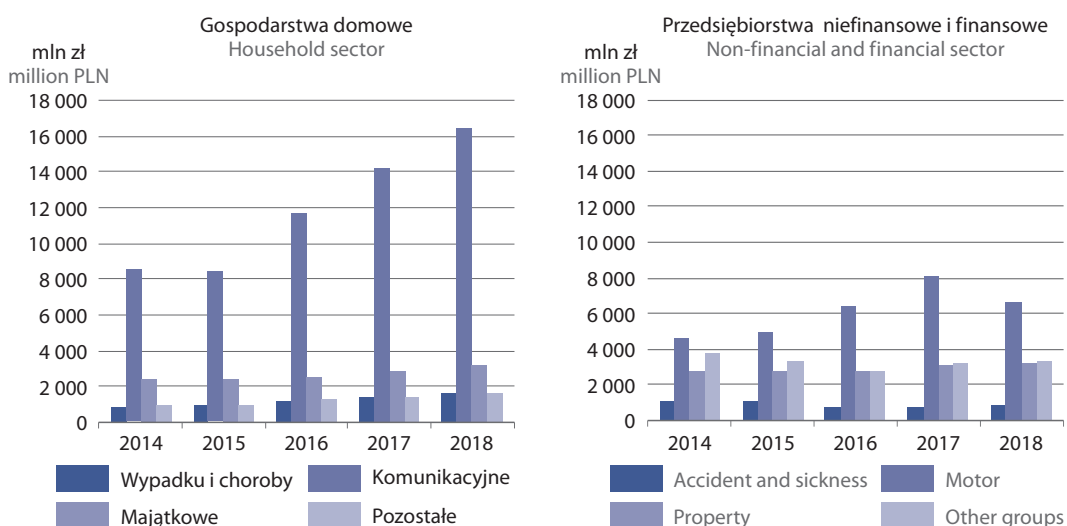
Chart 27. Gross written premiums structure in life insurance in 2018

Źródło: dane KNF.
Source: KNF data.

Wykres 28. Składki przypisane brutto w wybranych sektorach ubezpieczeń działu II

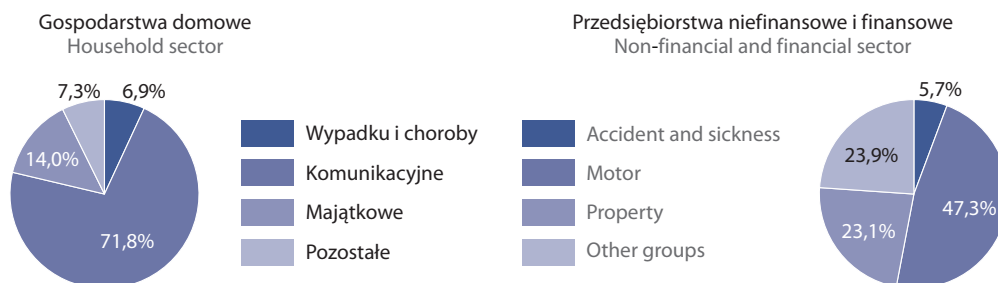
Chart 28. Gross written premiums in selected sectors in non-life insurance

Źródło: dane KNF.
Source: KNF data.

Wykres 29. Struktura składki przypisanej brutto w sektorach ubezpieczeń działu II w 2018 r.

Chart 29. Gross written premium structure in sectors in non-life insurance in 2018

Źródło: dane KNF.
Source: KNF data.

3.6. Wyniki finansowe zakładów ubezpieczeń

3.6. Financial result of insurers

Wynik techniczny

W 2018 r. wynik techniczny ogółu zakładów ubezpieczeń ukształtował się na poziomie 6 009 mln zł przy 5 113 mln zł przed rokiem. Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń na życie wyniósł 3 082 mln zł, a ubezpieczeń majątkowych 2 927 mln zł. W 2017 r. było to odpowiednio 3 043 mln zł i 2 069 mln zł. Zysk techniczny w 2018 r. osiągnęło 47 ubezpieczycieli, z tego 20 w dziale I oraz 27 w dziale II. Stratę techniczną wykazało 13 towarzystw (6 w dziale I oraz 7 w dziale II).

Wynik techniczny zakładów zorganizowanych w formie spółek akcyjnych wyniósł 5 941 mln zł, a w zakładach w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych 67,9 mln zł. Wynik zakładów ubezpieczeń z przeważającym kapitałem krajowym wyniósł 3 500 mln zł i zwiększył się o 18,9%, a zakładów z przeważającym kapitałem zagranicznym osiągnął wartość 2 509 mln zł.

Tablica 22. Główne komponenty technicznego rachunku ubezpieczeń działu I
Table 22. Main data of technical account of life insurance companies

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	Specification
	w mln zł in million PLN					
Składki	28 037	27 232	23 660	24 672	21 403	Earned premiums
Przychody z lokat	4 630	4 479	4 253	4 792	2 925	Investment income
Niezrealizowane zyski z lokat	2 626	1 758	2 894	4 082	3 063	Unrealized gain on investments
Odszkodowania i świadczenia	19 971	19 324	18 432	20 445	21 496	Claims incurred
Zmiana stanu rezerwy w ubezpieczeniach na życie na udziale własnym	-1 690	-1 466	-654	-313	-278	Change in life assurance provision - net of reinsurance
Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym dla ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	4 315	1 500	1 521	2 143	-8 355	Change in technical provision for life assurance policies where the investment risk is borne by policyholders
Koszty działalności ubezpieczeniowej	6 384	6 248	5 421	5 339	5 101	Net operating expenses
Koszty działalności lokacyjnej	963	1 567	1 440	793	1 421	Investments charges
Nie zrealizowane straty na lokatach	1 539	2 835	1 515	1 733	4 645	Unrealized losses on investments
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów przeniesione do ogólnego rachunku zysków i strat	618	682	261	346	329	Net returns on investments including costs, transferred to the profit and loss account
Wynik techniczny ubezpieczeń na życie	3 280	2 845	2 940	3 043	3 082	Balance on technical life insurance account

Źródło: dane KNF.

Source: KNF data.

Tablica 23. Główne komponenty technicznego rachunku ubezpieczeń działu II
Table 23. Main data of technical account of non-life insurance companies

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	Specification
	w mln zł in million PLN					
Składki	21 788	21 502	23 947	28 612	31 873	Earned premiums
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	449	400	357	444	441	Net returns on investments including costs, transferred from the profit and loss account
Odszkodowania i świadczenia	13 592	13 549	15 406	17 812	19 499	Claims incurred
Koszty działalności ubezpieczeniowej	7 345	7 627	7 948	8 392	9 173	Net operating expenses
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych	786	246	366	2 069	2 927	Balance on technical non-life insurance account

Źródło: dane KNF.
Source: KNF data.

W zakresie ubezpieczeń komunikacyjnych, po okresie lat 2014–2016, w których działalność przynosiła stratę techniczną, osiągnięto zysk techniczny. Ubezpieczenia komunikacyjne przyniosły zysk techniczny w wysokości 1 242 mln zł w 2018 r., wobec 915 mln zł zysku w roku poprzednim. Do zysku technicznego przyczyniło się osiągnięcie zysku w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych (grupa 10) w wysokości 447 mln zł w 2018 r. Ponadto na dodatni wynik techniczny w ubezpieczeniach komunikacyjnych w 2018 r. wpłynął wynik grupy 3 (ubezpieczenia auto-casco), który wzrósł do wysokości 794 mln zł. Należy zauważyć, że ze względu na dominujący udział ubezpieczeń komunikacyjnych w portfelu ubezpieczeń majątkowych, wynik z tej działalności w decydującym stopniu wpływa na łączny wynik techniczny działu II. Dodatnio na wynik techniczny wpłynął też wzrost zysku technicznego w grupie 8 (ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami) do wysokości 334 mln zł, a także wzrost zysku technicznego w grupie 9 (ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych) do wysokości 310 mln zł. Ponadto poziom zysku technicznego działu II zależał od wyniku grupy 1 (ubezpieczenia wypadku), który osiągnął 447 mln zł. Wysoką dynamikę zysku technicznego zanotowała grupa 18 (ubezpieczenia świadczenia pomocy). Zysk w tej grupie wzrósł ponad dwukrotnie do wysokości 114 mln zł.

Wynik finansowy

W 2018 r. łączny wynik finansowy brutto sektora ubezpieczeń wyniósł 7 981 mln zł i był o 1 044 mln zł wyższy w porównaniu z wynikiem z 2017 r. Podatek dochodowy obciążający ubezpieczycieli ogółem w wysokości 1 291 mln zł zwiększył się o 118 mln zł w porównaniu z 2017 r.

W dziale I towarzystwa wypracowały łączny wynik finansowy brutto w wysokości 3 019 mln zł, wynik ten był o 109 mln zł wyższy niż przed rokiem. W dziale II wynik w kwocie 4 962 mln zł był wyższy o 935 mln zł. O poprawie wyniku finansowego brutto tych towarzystw zdecydowały między innymi zmniejszenie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w dziale I³² oraz wyższa dynamika przychodów nad kosztami w dziale II.

Wynik finansowy brutto zakładów ubezpieczeń zorganizowanych w formie spółek akcyjnych wyniósł 7 868 mln zł i zwiększył się o 14,3%, a zakłady w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych zwiększyły w ciągu 2018 r. swój zysk brutto dwukrotnie do wysokości 113 mln zł. Wynik zakładów ubezpieczeń

³² KNF, Raport o stanie sektora ubezpieczeń po IV kwartałach 2018 r., (2019), Warszawa, str.20.

z przeważającym kapitałem zagranicznym wyniósł 3 090 mln zł i zwiększył się o 22,3%, a zakładów z przeważającym kapitałem krajowym osiągnął wartość 4 891 mln zł (wzrost o 10,9%).

Na łączny wynik finansowy netto sektora ubezpieczeń w kwocie 6 688 mln zł złożył się wynik ubezpieczycieli w dziale I – 2 444 mln zł (wyższy niż przed rokiem o 166 mln zł) i towarzystw w dziale II – 4 244 mln zł (wyższy o 758 mln zł). Zyski netto wygoszparowało 48 towarzystw, z tego 20 w dziale I, 28 w dziale II, a stratę poniosło 12 zakładów ubezpieczeń, z tego 6 w dziale I i 6 w dziale II.

Tablica 24. Wybrane elementy ogólnego rachunku zysków i strat zakładów ubezpieczeń działu I

Table 24. Selected data of profit and loss account of life insurance companies

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	Specification
	w mln zł in million PLN					
Wynik techniczny ubezpieczeń na życie	3 280	2 845	2 940	3 043	3 082	Balance on technical life insurance account
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	618	682	261	346	329	Net returns on investments including costs, transferred from the technical life insurance account
Wynik finansowy brutto	3 586	3 541	2 771	2 910	3 019	Gross profit (loss)
Wynik finansowy netto	2 963	3 046	2 170	2 278	2 444	Net profit (loss)

Źródło: dane KNF.

Source: KNF data.

Tablica 25. Wybrane elementy ogólnego rachunku zysków i strat zakładów ubezpieczeń działu II

Table 25. Selected data of profit and loss account of non-life insurance companies

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	Specification
	w mln zł in million PLN					
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych	786	246	366	2 069	2 927	Balance on technical non-life insurance account
Przychody z lokat	4 228	3 657	3 673	3 449	3 810	Investment income
Niezrealizowane zyski z lokat	438	319	392	436	343	Unrealized gain on investments
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych	449	400	357	444	441	Net returns on investments including costs, transferred to the technical non-life insurance account
Koszty działalności lokacyjnej	432	639	830	722	783	Investments charges
Nie zrealizowane straty na lokatach	411	363	470	355	208	Unrealized losses on investments
Wynik finansowy brutto	4 061	2 865	2 291	4 027	4 962	Gross profit (loss)
Wynik finansowy netto	3 719	2 574	1 929	3 486	4 244	Net profit (loss)

Źródło: dane KNF.

Source: KNF data.

Suma bilansowa

Suma bilansowa zakładów ubezpieczeń ogółem na koniec grudnia 2018 r. wyniosła 192 589 mln zł (spadek w ciągu roku o 2,1%), z tego na dział I przypadało 95 329 mln zł (spadek o 8,9%), na dział II – 97 260 mln zł (o 5,7% więcej).

Suma bilansowa zakładów ubezpieczeń zorganizowanych w formie spółek akcyjnych na koniec grudnia 2018 r. wyniosła 187 533 mln zł (spadek o 2,3%), a zakładów w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych – 5 056 mln zł (o 6,9% więcej niż w końcu 2017 r.). Na towarzystwa ubezpieczeń na życie przypadało 49,5% aktywów ogółem (spadek o 4,8 p. proc.), na towarzystwa ubezpieczeń majątkowych 50,5% (wzrost o 4,8 p. proc.).

Lokaty

Ważną pozycją aktywów dla zakładów ubezpieczeń są lokaty. Wartość lokat zakładów ubezpieczeń ogółem w końcu 2018 r. wyniosła 116 911 mln zł i zwiększyła się w ciągu roku o 3,6%. Lokaty w ubezpieczeniach na życie zmniejszyły się do 39 770 mln zł (o 2,2% mniej niż na początku 2017 r.), w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych wzrosły do poziomu 77 141 mln zł (o 6,9%).

W strukturze lokat zakładów ubezpieczeń w 2018 r. najwyższy udział, podobnie jak w poprzednim latach, odnotowano w pozycji dłużnych papierów wartościowych i innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu (61,3%). Udział ten zwiększył się o 1,5 p. proc., a wartość lokat w dłużnych papierach wartościowych o stałej kwocie dochodu wyniosła 71 626 mln zł. W strukturze lokat zakładów ubezpieczeń „udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych” stanowiły 14,2% (spadek o 0,6 p. proc. w ciągu roku). Wartość tych aktywów wyniosła 16 638 mln zł, odnotowując spadek o 0,1% w ciągu roku. W dziale I zmniejszyły się lokaty w dłużne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu o 790 mln zł, a także lokaty w papiery o zmiennej kwocie dochodu (udziały, akcje, certyfikaty inwestycyjne) o 399 mln zł. W dziale II nastąpił wzrost wartości udziałów, akcji i papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu o 4 944 mln zł oraz wzrost zaangażowania w papiery o zmiennej kwocie dochodu o 388 mln zł.

Lokaty w jednostkach podporządkowanych stanowiły 17,0% wartości lokat ogółem. Wartość tych lokat w końcu 2018 r. wyniosła 19 889 mln zł, odnotowując poziom niższy o 3,2% wobec 31 grudnia 2017 r. Utrzymało się, podobnie jak w poprzednich okresach sprawozdawczych, znacznie większe zaangażowanie ubezpieczycieli działu II w udziały i akcje w podmiotach podporządkowanych niż ubezpieczycieli działu I. Udziały i akcje w podmiotach podporządkowanych wyniosły 2 012 mln zł w dziale I i 17 396 mln zł w dziale II; wzrosły w zakładach ubezpieczeń na życie o 4,3%, a w towarzystwach majątkowych zmniejszyły wartość o 1,7%.

Wzrost wartości lokat odnotowano w pozycji „pozostałe lokaty finansowe”³³, których wartość zwiększyła się o 7,7% w stosunku do końca 2017 r.

Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający

W dziale I oprócz lokat znaczącą pozycję miały aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdzie ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający. Wartość tej pozycji osiągnęła 50 764 mln zł (spadek o 14,1%). Aktywa te stanowiły 53,3% sumy bilansowej zakładów ubezpieczeń na życie.

³³ Kategoria ta obejmuje: pożyczki zabezpieczone hipotecznie, pozostałe pożyczki, lokaty terminowe w instytucjach kredytowych, pozostałe lokaty oraz należności depozytowe od cedentów.

Tablica 26. Główne pozycje bilansu zakładów ubezpieczeń działu I
Table 26. Main data of balance sheet of life insurance companies

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018
	w mln zł in million PLN				
Suma bilansowa Total	105 312	102 826	103 168	104 676	95 329
Wartości niematerialne i prawne Intangible assets	368	397	395	401	464
Lokaty, w tym: Investments, of which:	45 178	41 778	40 835	40 667	39 770
Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu Shares, participating interests and other variable-yield securities	7 117	7 389	8 455	7 253	6 854
Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu Debt securities and other fixed-income securities	29 674	27 485	27 430	28 064	27 274
Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający Net assets for life assurance where the investment risk is borne by the policyholders	53 989	55 443	56 990	59 131	50 764
Należności Debtors	1 241	882	930	994	883
Kapitał własny, w tym: Capital and reserves, of which:	12 983	12 435	12 220	11 934	11 541
podstawowy subscribed capital	2 989	2 913	2 916	2 918	2 921
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe Technical provisions	86 563	86 521	87 357	88 843	80 631
Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów Creditors arising out of reinsurers deposits	168	147	165	176	145
Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne Creditors and special funds	3 779	2 541	2 148	2 163	1 749

Źródło: dane KNF.
Source: KNF data.

Należności

W dziale I wartość należności osiągnęła 883 mln zł w końcu 2018 r., co stanowiło 0,9% aktywów. W dziale II wartość należności była prawie dziesięć razy wyższa niż w dziale I i wyniosła 8 450 mln zł w końcu 2018 r., osiągając 8,7% udział w aktywach. Wśród różnych rodzajów należności, pozycję największą pod względem wartościowym stanowiły należności od ubezpieczających, czyli nieopłacone (zaległe) składki ubezpieczeniowe. Na możliwości zwiększonego powstawania składki zaległej, wpływających na różnicę poziomów tych należności w dziale I i II ma wpływ, m.in. charakter niektórych umów działu II dotyczących ubezpieczeń wymienionych w ustawie o ubezpieczeniach obowiązkowych, czyli OC posiadacza pojazdu mechanicznego, OC rolnika oraz ubezpieczenia budynków rolniczych.

Tablica 27. Główne pozycje bilansu zakładów ubezpieczeń działu II
Table 27. Main data of balance sheet of non-life insurance companies

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018
	w mln zł in million PLN				
Suma bilansowa Total	73 166	77 452	81 973	92 012	97 260
Wartości niematerialne i prawne Intangible assets	746	934	1 118	1 145	1 175
Lokaty, w tym: Investments, of which:	59 116	61 933	63 134	72 156	77 141
Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu Shares, participating interests and other variable-yield securities	15 902	16 414	9 046	9 396	9 784
Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu Debt securities and other fixed-income securities	26 141	28 935	37 490	39 409	44 353
Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający Net assets for life assurance where the investment risk is borne by the policyholders	-	-	-	-	-
Należności Debtors	7 179	6 826	8 214	8 849	8 450
Kapitał własny, w tym: Capital and reserves, of which:	21 580	21 660	21 980	24 655	26 167
podstawowy subscribed capital	2 650	2 699	3 200	3 308	3 317
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe Technical provisions	46 451	51 073	55 288	60 911	65 993
Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów Creditors arising out of reinsurers deposits	1 372	1 127	1 421	1 324	591
Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne Creditors and special funds	8 158	9 719	9 782	10 168	9 881

Źródło: dane KNF.

Source: KNF data.

Kapitał własny

O bezpieczeństwie funkcjonowania zakładów ubezpieczeń, obok rezerw adekwatnych do przyjętego do ochrony ryzyka, decyduje dostosowany do wymogów ostrożnościowych poziom kapitałów (środków) własnych. Łącznie, na koniec grudnia 2018 r. kapitały te wyniosły ogółem 37 708 mln zł (wzrost o 3,1% w ciągu roku). Kapitał własny zakładów zorganizowanych w formie spółek akcyjnych wyniósł ogółem 36 250 mln zł (wzrost o 2,9% w ciągu roku), a zakładów w formie towarzystw ubezpieczeń wzajemnych – 1 458 mln zł (wzrost o 8,3%). Kapitał własny towarzystw na życie zmniejszył się do poziomu 11 541 mln zł (o 3,3% w ciągu roku), a w firmach chroniących pozostałe ryzyka osobowe i majątkowe wzrósł do 26 167 mln zł (o 6,1%). Kapitał podstawowy miał niższą wartość w dziale ubezpieczeń na życie (2 921 mln zł), niż w dziale pozostałych ubezpieczeń osobowych i ubezpieczeń majątkowych (3 317 mln zł).

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Główną pozycją pasywów były rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, które łącznie dla całego sektora ukształtowały się w końcu 2018 r. na poziomie 146 624 mln zł (spadek o 2,1% w ciągu roku). Rezerwy w zakładach ubezpieczeń na życie wyniosły 80 631 mln zł (wzrost o 8 212 mln zł). Największą wartość osiągnęła rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, wyniosła ona 50 729 mln zł (spadek o 14,2%). Wartość rezerwy ubezpieczeń na życie w 2018 r. zmniejszyła się do 25 873 mln zł (spadek o 1,4%). Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w dziale I były kwotowo niewielkie, toteż ich wzrosty i spadki nie wywarły istotnego wpływu na wartość rezerw w segmencie ubezpieczeń na życie. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w dziale II wyniosły 65 993 mln zł (wzrost o 8,3%), na co wpłynęło podwyższenie rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia do 37 969 mln zł (o 10,2%) oraz rezerwy składek i rezerwy na pokrycie ryzyka niewygasłego do wartości 26 767 mln zł (o 6,4%). Wartość udziału reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych była zróżnicowana w zależności od działu, niewielka w dziale I (293 mln zł), znacznie wyższa w dziale II (12 954 mln zł).

Zobowiązania

Podobnie jak należności, wartość zobowiązań była zróżnicowana w zależności od działu. W dziale I wartość zobowiązań z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich osiągnęła 1 183 mln zł w końcu 2018 r., co stanowiło 1,2% pasywów. W dziale II wartość zobowiązań z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich była wyższa niż w dziale I i wyniosła 2 018 mln zł w końcu 2018 r., osiągając 2,1% udział w pasywach. Jeszcze wyższy udział w pasywach osiągnęły w tym dziale zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek (3,8%), zobowiązania podporządkowane (3,3%) oraz zobowiązania z tytułu reasekuracji (3,0%).

Wskaźniki rentowności i efektywności

Wskaźnik rentowności działalności technicznej w 2018 r. w dziale I wyniósł 14,3% i był wyższy w stosunku do wskaźnika działu II, który wyniósł 9,3%.

Wskaźnik rentowności sprzedaży w dziale I wyniósł 11,3% i zwiększył się w stosunku do poprzedniego roku o 2,0 p. proc., natomiast w dziale II wyniósł 10,3% i zwiększył się w stosunku do poprzedniego roku o 1,3 p. proc.

Wskaźnik rentowności aktywów (ROA)³⁴ ogółem wzrósł z 3,0% do 3,4%, w dziale I wzrósł z 2,2% do 2,5%, w dziale II z 3,9% do 4,4%.

Wskaźnik rentowności kapitałów własnych (ROE)³⁵ ogółem wzrósł z 16,1% do 17,8%, w dziale I wzrósł z 19,0% do 20,9%, w dziale II z 14,6% do 16,4%.

Szkodowość na udziale własnym zwiększyła się w ubezpieczeniach na życie z 82,8% w 2017 r. do 100,1% w 2018 r. za przyczyną nadwyżki świadczeń nad składkami zarobionymi na udziale własnym, a w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych zmniejszyła się z 62,2% do 61,1%.

Wskaźnik kosztów akwizycji w dziale ubezpieczeń na życie wyniósł 16,6% i wzrósł w stosunku do poprzedniego roku (o 0,9 p. proc.), w dziale pozostałych ubezpieczeń osobowych i ubezpieczeń majątkowych wzrósł do 22,2% (o 1,1 p. proc.).

Wskaźnik kosztów administracyjnych w dziale ubezpieczeń na życie wyniósł 7,6% i wzrósł w stosunku do poprzedniego roku (o 0,9 p. proc.), w dziale pozostałych ubezpieczeń osobowych i ubezpieczeń majątkowych obniżył się do 5,0% (o 0,4 p. proc.).

³⁴ Relacja wyniku finansowego netto do wartości aktywów.

³⁵ Relacja wyniku finansowego netto do wartości kapitałów własnych.

Tablica 28. Wybrane wskaźniki rentowności i efektywności działalności w zakładach działu I
Table 28. Selected profitability ratios and efficiency ratios of life insurance companies

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018
	w % in %				
Wskaźnik rentowności działalności technicznej Profitability ratio of technical activity	11,8	10,5	12,7	12,4	14,3
Wskaźnik rentowności sprzedaży Sales profitability ratio	10,4	11,1	9,4	9,3	11,3
Wskaźnik rentowności kapitałów własnych Equity profitability ratio	23,2	24,1	18,2	19,0	20,9
Wskaźnik rentowności aktywów Assets profitability ratio	2,9	2,9	2,2	2,2	2,5
Współczynnik szkodowości na udziale własnym Claims ratio – net of reinsurance	71,1	70,9	77,9	82,8	100,1
Wskaźnik kosztów akwizycji Administrative expenses ratio	17,1	17,2	16,5	15,7	16,6
Wskaźnik kosztów administracyjnych Net – operating expenses ratio	6,0	6,4	7,2	6,7	7,6

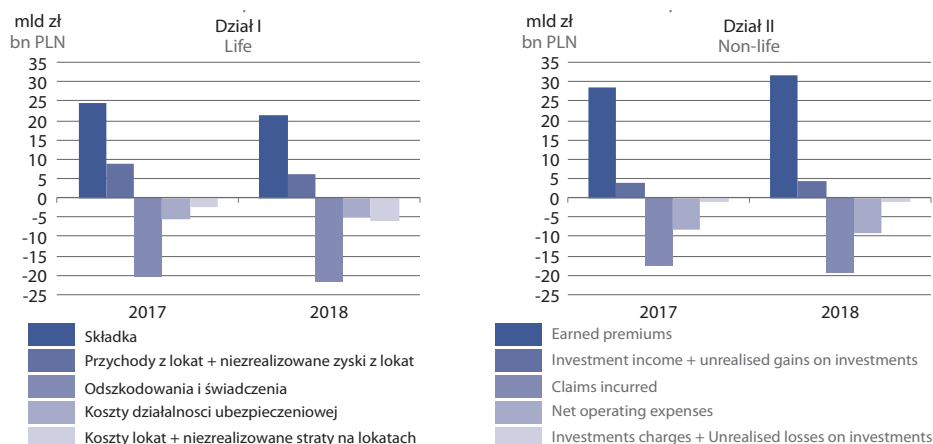
Źródło: dane KNF.
Source: KNF data.

Tablica 29. Wybrane wskaźniki rentowności i efektywności działalności w zakładach działu II
Table 29. Selected profitability ratios and efficiency ratios of non-life insurance companies

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018
	w % in %				
Wskaźnik rentowności działalności technicznej Profitability ratio of technical activity	3,5	1,6	1,5	7,3	9,3
Wskaźnik rentowności sprzedaży Sales profitability ratio	14,0	9,8	6,0	9,0	10,3
Wskaźnik rentowności kapitałów własnych Equity profitability ratio	17,4	12,3	8,8	14,6	16,4
Wskaźnik rentowności aktywów Assets profitability ratio	5,3	3,5	2,4	3,9	4,4
Współczynnik szkodowości na udziale własnym Claims ratio – net of reinsurance	62,4	63,0	64,3	62,2	61,1
Wskaźnik kosztów akwizycji Administrative expenses ratio	23,7	23,8	22,1	21,1	22,2
Wskaźnik kosztów administracyjnych Net – operating expenses ratio	7,0	6,7	6,2	5,4	5,0

Źródło: dane KNF.
Source: KNF data.

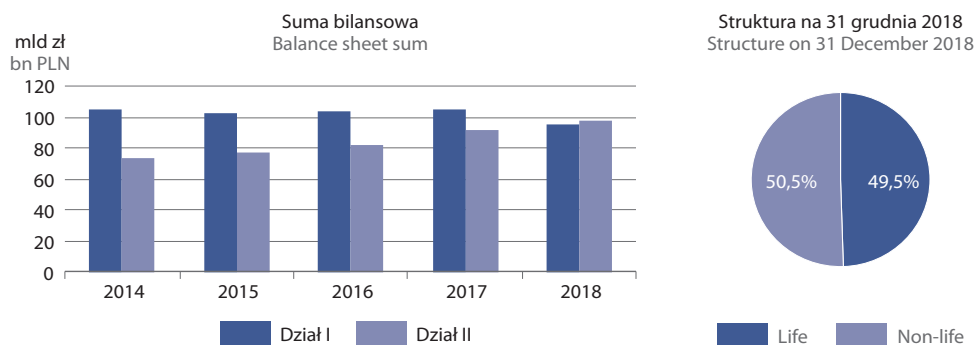
Wykres 30. Główne komponenty przychodów i kosztów w zakładach ubezpieczeń
Chart 30. The main components of income and costs in insurance companies

Źródło: dane KNF.

Source: KNF data.

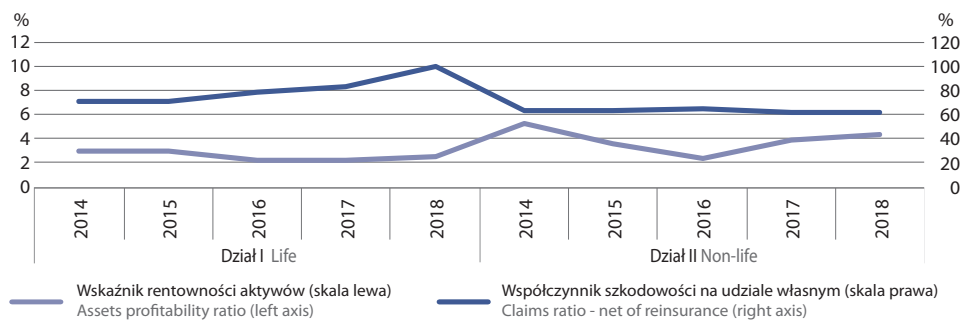
Wykres 31. Suma bilansowa zakładów ubezpieczeń i jej struktura
Chart 31. Balance sheet sum of insurance companies and its structure

Źródło: dane KNF.

Source: KNF data.

Wykres 32. Wybrane wskaźniki efektywności zakładów ubezpieczeń
Chart 32. Selected efficiency ratios of insurance companies

Źródło: dane KNF.

Source: KNF data.

Uwagi metodologiczne

Źródła i zakres danych

Dane źródłowe o rynku ubezpieczeń z lat 2009-2018 pochodzą z zatwierdzonych przez audytorów sprawozdań finansowych firm ubezpieczeniowych. Dane te gromadzi i przetwarza na własne potrzeby Urząd Komisji Nadzoru Finansowego i zgodnie z programem badań statystycznych statystyki publicznej, część zbiorów udostępnia w zagregowanej formie Głównemu Urzędowi Statystycznemu.³⁶

Tablice prezentują dane dotyczące krajowych zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji według wartości nominalnych i polskich standardów rachunkowości dla zakładów ubezpieczeń. Aktywa i pasywa przedstawiono na dzień 31 grudnia.

Objaśnienia podstawowych pojęć

Agent ubezpieczeniowy – przedsiębiorca wykonujący działalność agencyjną na podstawie umowy zawartej z zakładem ubezpieczeń i wpisany do rejestru agentów ubezpieczeniowych, upoważniony do stałego zawierania umów ubezpieczenia w imieniu i na rzecz danego zakładu ubezpieczeń.

Działalność ubezpieczeniowa – wykonywanie czynności ubezpieczeniowych związanych z oferowaniem i udzielaniem ochrony na wypadek ryzyka wystąpienia skutków zdarzeń losowych, w zakresie poszczególnych grup ubezpieczeń.

Działy ubezpieczeń – ze względu na przedmiot objęty ochroną, ubezpieczenia dzieli się na dwa działy: dział I – ubezpieczenia na życie i dział II – pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe. W obrębie poszczególnych działów wydziela się grupy ryzyka.

Kapitał podstawowy – obejmuje kapitał akcyjny w zakładach ubezpieczeń działających w formie spółek akcyjnych oraz kapitał zakładowy w towarzystwach ubezpieczeń wzajemnych.

Kapitał własny – suma wszystkich środków oddanych zakładowi do dyspozycji przez jego akcjonariuszy/udziałowców. Na kapitał własny składają się: kapitał podstawowy (krajowy i zagraniczny), należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna), akcje własne (wielkość ujemna), kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały rezerwowe, zysk (strata) z lat ubiegłych oraz zysk (strata) netto.

Koszty – obejmują: odszkodowania i świadczenia na udziale własnym z uwzględnieniem zmiany stanu rezerw, zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw, koszty działalności ubezpieczeniowej; pozostałe koszty techniczne na udziale własnym, koszty działalności lokacyjnej; zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodości (ryzyka), pozostałe koszty operacyjne.

Koszty administracyjne – obejmują koszty zarządu i administracji oraz wszelkie koszty o charakterze ogólnym związane z działalnością ubezpieczeniową i reasekuracyjną, m.in.: koszty utrzymania biur, pocztowe i telekomunikacyjne, koszty usług obcych, koszty zużycia energii, materiałów, amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, wynagrodzenia wraz z narzutami, koszty podróży służbowych.

Koszty akwizycji – obejmują wszelkie koszty bezpośrednio związane z zawieraniem umów ubezpieczenia oraz zainkasowaniem składki (prowizje pośredników, koszty badań lekarskich oraz ekspertyz i atestów przy ocenie ryzyka ubezpieczeniowego) oraz pośrednie, w tym koszty reklamy i promocji produktów ubezpieczeniowych oraz koszty ogólne związane z badaniem wniosków i wystawianiem polis.

³⁶ Niniejszą publikację opracowano na podstawie danych za 2018 r. otrzymanych 28 sierpnia 2019 r. z Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego.

Koszty działalności ubezpieczeniowej – obejmują sumę kosztów akwizycji i kosztów administracyjnych pomniejszoną o otrzymane prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów.

Liczba umów/polis – to liczba wszystkich polis aktywnych (czynnych) na koniec okresu sprawozdawczego. Jedna polisa może obejmować jedno ubezpieczenie (np. OC komunikacyjne) lub kilka rodzajów ubezpieczeń (np. OC rolników, ubezpieczenie budynków rolnych, ubezpieczenie upraw i zwierząt). Polisy grupowe, obejmują większą liczbę osób. Zgodnie z przepisami Ustawy o działalności ubezpieczeniowej z 11 września 2015 r. ubezpieczyciele na życie mogą zawierać ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe (grupa 5 działu I) wyłącznie jako uzupełnienie ubezpieczeń z grup 1-4.

Liczba wypłaconych odszkodowań i świadczeń – ilość wypłaconych przez ubezpieczycieli kwot w związku z zaistniałym zdarzeniem (np. urodzeniem dziecka, wypadkiem) objętym wcześniej wykupionym ubezpieczeniem. Jest to liczba wypłat w roku kalendarzowym. Wypłaty związane z danym wypadkiem na rzecz jednego podmiotu z określonego tytułu liczy się jako jedna wypłata.

Odszkodowania i świadczenia brutto – odszkodowania i świadczenia przed uwzględnieniem udziału reasekuratorów.

Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym – obejmują wszelkie wypłaty z tytułu odszkodowań i świadczeń za szkody i wypadki łącznie z wszelkimi kosztami likwidacji szkód. Pozycja obejmuje również odszkodowania z tytułu koasekuracji, w części przypadającej na udział ubezpieczyciela oraz rozliczone przez cedentów odszkodowania z tytułu reasekuracji czynnej.

Osoby fizyczne – osoby nieprowadzące działalności gospodarczej (krajowe i zagraniczne), łącznie z indywidualnymi gospodarstwami rolnymi.

Otrzymane prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów – kwoty przekazywane ubezpieczycielowi przez reasekuratora w celu współfinansowania kosztów pozyskania ubezpieczenia będącego przedmiotem reasekuracji.

Polisa/umowa ubezpieczeniowa – dokument wystawiony przez zakład ubezpieczeń potwierdzający zawarcie umowy ubezpieczenia; określa się w niej przede wszystkim kto i co ubezpiecza, sumę ubezpieczenia, okres ubezpieczenia oraz wysokość składki.

Pozostałe koszty i przychody operacyjne – koszty i przychody nie związane bezpośrednio ze zwykłą działalnością ubezpieczyciela, a w szczególności koszty i przychody związane ze: sprzedażą, likwidacją lub nie planowymi odpisami amortyzacyjnymi środków trwałych; odpisaniem inwestycji, które nie dały zamierzonego efektu gospodarczego; likwidacją wartości niematerialnych i prawnych; odpisaniem należności i zobowiązań przedawnionych, umorzonych, nieściągalnych; utworzeniem i rozwiązaniem rezerw, z wyjątkiem dotyczących operacji finansowych; odpisami aktualizującymi wartość zapasów rzeczowych składników majątku obrotowego; zapłatą lub otrzymaniem odszkodowań, kar i grzywien, otrzymaniem lub przekazaniem darowizn; otrzymaniem dotacji, subwencji i dopłat na inne cele niż nabycie lub wytworzenie środków trwałych, wykonanie prac rozwojowych.

Pozostałe koszty techniczne – w zakresie ubezpieczeń bezpośrednich i reasekuracji czynnej – w szczególności zalicza się następujące koszty:

- wpłaty na Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny;
- wpłaty na pokrycie kosztów nadzoru;
- wpłaty na pokrycie kosztów działalności Polskiej Izby Ubezpieczeń;
- wydatki poniesione na cele prewencyjne, mające na celu zapobieganie powstawaniu szkód i ograniczenia ich rozmiarów;
- wpłaty na rzecz Związku Ochotniczej Straży Pożarnej;
- pozostałe koszty techniczne.

Pozostałe przychody techniczne – przychody, których źródłem są m.in.:

- w zakresie ubezpieczeń bezpośrednich: opłaty za cesję; wpłaty za wystawienie certyfikatów, zaświadczenia duplikatów dowodu ubezpieczenia, odsetki za nieterminowe opłacenie składek ubezpieczeniowych (w przypadku ubezpieczeń obowiązkowych), bądź też nieterminowe opłacenie poszczególnych rat (w przypadku rozłożenia składki ubezpieczeniowej na raty), różne opłaty manipulacyjne;
- w zakresie reasekuracji czynnej: odsetki od depozytów zatrzymanych przez cedentów i odsetki karne przewidziane umową za nieterminowe regulowanie sald.

Przychody – obejmują: składkę zarobioną na udziale własnym, przychody z lokat, pozostałe przychody techniczne na udziale własnym, pozostałe przychody operacyjne.

Reasekuracja – przeniesienie pomiędzy ubezpieczycielami całości lub części ryzyka z tytułu umów ubezpieczeniowych. Polega to na przekazaniu reasekuratorowi części składek zebranych przez zakład ubezpieczeń z tytułu ubezpieczenia podlegającego reasekuracji oraz pokrywaniu przez reasekuratora przypadającej na niego części świadczeń z tytułu ubezpieczeń objętych ochroną reasekuracyjną.

Reasekuracja czynna – przejęcie przez zakład ubezpieczeń ryzyka od innego zakładu ubezpieczeniowego.

Reasekuracja bierna – przeniesienie (cesja) przez ubezpieczyciela prowadzącego działalność ubezpieczeniową w zakresie ubezpieczeń bezpośrednich, części ryzyk wynikających z zawartych umów ubezpieczeniowych na ubezpieczyciela prowadzącego działalność reasekuracyjną (reasekuratora). Dzięki podziałowi ryzyka zakład ubezpieczeniowy rozszerza swoje możliwości mogąc przyjmować większe ryzyka.

Regres ubezpieczeniowy – roszczenie regresowe, jakie przysługuje zakładowi ubezpieczeń wobec osób trzecich odpowiedzialnych za szkody, z tytułu których zakład ubezpieczeń wypłacił ubezpieczonemu odszkodowanie.

Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia – zobowiązanie ubezpieczyciela wobec ubezpieczonych z tytułu powstałych w danym okresie szkód. Rezerwa tworzona jest w wysokości odpowiadającej ustalonej lub przewidywanej ostatecznej wartości przyszłych wypłat odszkodowań i świadczeń związanych z zaistniałymi szkodami, powiększonej o koszty likwidacji szkód.

Rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego – rezerwę przeznaczoną na pokrycie przyszłych szkód, świadczeń i kosztów wynikających z zawartych umów ubezpieczenia. W ubezpieczeniach działu II stanowi ona różnicę pomiędzy przewidywaną wartością przyszłych odszkodowań, świadczeń i kosztów, a sumą wielkości rezerwy składek oraz przewidywalnych przyszłych składek. W ubezpieczeniach działu I rezerwę tę ustala się metodami aktuarialnymi.

Rezerwa składek – tworzona jako składka przypisana przypadająca na następne okresy sprawozdawcze, proporcjonalnie do okresu, na jaki składka została przypisana i/lub przewidywanego ryzyka w następnych okresach sprawozdawczych.

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – rezerwy, które powinny zapewnić pełne pokrycie wszelkich bieżących i przyszłych zobowiązań, jakie mogą wynikać z zawartych umów ubezpieczenia. Na rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe składają się: rezerwa składek, rezerwa na ryzyka niewygasłe, rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia, rezerwa na wyrównanie szkodowości (ryzyka), rezerwa w dziale ubezpieczeń na życie, rezerwa gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, rezerwa na premie i rabaty dla ubezpieczonych, pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe.

Składka ubezpieczeniowa – należność, którą ubezpieczający lub ubezpieczony jest zobowiązany zapłacić zakładowi ubezpieczeń za świadczenie ochrony ubezpieczeniowej w ciągu określonego okresu ubezpieczenia.

Składka przypisana brutto – kwoty składek brutto należne z tytułu zawartych w okresie sprawozdawczym umów ubezpieczenia, niezależnie od tego, czy kwoty te opłacono.

Składka zarobiona brutto – składka przypisana brutto z tytułu umów ubezpieczenia należna w okresie sprawozdawczym pomniejszona (lub powiększona) o zmiany stanu rezerw składek oraz rezerw na ryzyko niewygasłe brutto.

Składka zarobiona na udziale własnym – składka zarobiona pomniejszona o udział reasekuratorów w składce oraz pomniejszona (lub powiększona) o udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw.

Przeciętna liczba pracujących – suma liczby pracujących w osobach na koniec każdego miesiąca sprawozdawczego dzielona przez liczbę miesięcy, za które sporządzono zestawienia.

Przeciętne zatrudnienie – suma stanu zatrudnienia na koniec każdego miesiąca sprawozdawczego dzielona przez liczbę miesięcy, za które sporządzane jest zestawienie.

Techniczny rachunek ubezpieczeń – sprawozdanie finansowe ubezpieczycieli sporządzane wyłącznie z ich działalności ubezpieczeniowej. Wynik osiągnięty na podstawie tego sprawozdania to wynik techniczny, który przenoszony jest do ogólnego rachunku wyników (tj. rachunku wyników z całokształtu działalności ubezpieczycieli), w celu ustalenia wyniku finansowego brutto i netto. Inny rachunek techniczny obowiązani są sporządzać ubezpieczyciele na życie, a inny pozostali ubezpieczyciele.

Towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych – towarzystwo ubezpieczające swoich członków na zasadzie wzajemności. Uzyskanie członkostwa musi być związane z zawarciem umowy ubezpieczenia. Działalność towarzystwa musi być rentowna, ale nienastawiona na osiągnięcie zysku.

Ubezpieczenie bezpośrednie – ubezpieczenie wynikające z umów zawartych pomiędzy ubezpieczycielem a ubezpieczającym, bez względu na fakt pośredniczenia osób trzecich w zawarciu tych umów.

Ubezpieczenie grupowe – ubezpieczenie polegające na objęciu ochroną ubezpieczeniową większej liczby osób. Ubezpieczyciel wystawia jedną polisę. W przypadku, gdy osoba fizyczna miała zawartą umowę ubezpieczeniową grupową, a następnie w tym samym okresie sprawozdawczym zmieniła ją na indywidualną, to aby nie dublować danych, wykazano ją tylko raz, tzn. jako posiadającą ubezpieczenie grupowe.

Ubezpieczenia indywidualne – ubezpieczenia zawierane bezpośrednio przez indywidualnego zainteresowanego, niezależnie np. od ubezpieczenia grupowego zawartego w pracy.

Ubezpieczenia majątkowe – przedmiotem ubezpieczenia jest określona wartość majątkowa (przedmiotu, obiektu, materiałów, itp.) lub ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej.

Ubezpieczenia obowiązkowe – ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej podmiotu lub ubezpieczenie mienia, jeśli ustawa nakłada obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia.

Ubezpieczenia osobowe – przedmiotem ubezpieczenia jest życie, zdrowie lub zdolność do pracy.

Ubezpieczyciele na życie – podmioty prowadzące ubezpieczenia na życie (dział I z załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej z dnia 11 września 2015 r.).

Ubezpieczyciele majątkowi – podmioty prowadzące pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe (dział II z załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej z dnia 11 września 2015 r.).

Ubezpieczyciele z przewagą kapitału zagranicznego – ubezpieczyciele, dla których udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym wynosi więcej niż 50%.

Udział reasekuratorów w składce – przekazane reasekuratorom składki z tytułu umowy reasekuracyjnej.

Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach – otrzymane od reasekuratorów odszkodowania i świadczenia z tytułu umowy reasekuracyjnej.

Wynik finansowy brutto – różnica pomiędzy przychodami a kosztami, skorygowana o saldo zysków i strat nadzwyczajnych (wynik dodatni jest zyskiem brutto, a ujemny stratą brutto).

Wynik finansowy netto – wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych i płatności z nim zrównanych na podstawie odrębnych przepisów.

Wynik z działalności operacyjnej – różnica pomiędzy przychodami a kosztami.

Wynik techniczny – wynik z działalności ubezpieczeniowej bez uwzględnienia przychodów i kosztów działalności lokacyjnej.

Zatrudnieni – do zatrudnionych zalicza się osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru lub mianowania, z wyjątkiem osób zatrudnionych poza granicami kraju, przebywających na urlo-pach wychowawczych i bezpłatnych w wymiarze powyżej 3 miesięcy.

Objaśnienia podstawowych wskaźników

Wskaźniki rentowności

Wskaźnik rentowności działalności technicznej – (Wynik techniczny / składka zarobiona na udziale własnym) * 100%

Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej – (Dochody z lokat / średnia wartość lokat bilansowych) * 100%

Wskaźnik rentowności sprzedaży – (Wynik finansowy netto / składka przypisana brutto) * 100%

Wskaźnik rentowności kapitałów własnych (ROE) – (Wynik finansowy netto / kapitały własne) * 100%

Wskaźnik rentowności majątku (ROA) – (Wynik finansowy netto / aktywa) * 100%

Wskaźniki sprawności działania

Dynamika składki przypisanej brutto – (Składka przypisana brutto w badanym okresie / składka przypisana brutto w poprzednim okresie) * 100%

Dynamika składki przypisanej na udziale własnym – (Składka przypisana na udziale własnym w badanym okresie / składka przypisana na udziale własnym w poprzednim okresie) * 100%

Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto – (Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w badanym okresie / odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w poprzednim okresie) * 100%

Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych na udziale własnym – (Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym w badanym okresie / odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym w poprzednim okresie) * 100%

Stopa rezerw technicznych – (Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym / składka przypisana na udziale własnym) * 100%

Wskaźnik zabezpieczenia wypłat odszkodowań i świadczeń – (Fundusz ubezpieczeniowy + kapitały własne / składka przypisana na udziale własnym) * 100%

Rezerwa składki brutto do składki przypisanej brutto – (Rezerwa składek brutto / składka przypisana brutto) * 100%

Rezerwa ubezpieczeń na życie do składki przypisanej na udziale własnym – ((Rezerwa ubezpieczeń na życie na udziale własnym + rezerwa dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający na udziale własnym) / składka przypisana na udziale własnym) * 100%

Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia do odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto – (Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia / odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto) * 100%

Wskaźnik rotacji majątku – (Składka przypisana brutto / średnia wartość aktywów) * 100%

Wskaźnik przychodowości kapitałów własnych – (Składka przypisana na udziale własnym / kapitały własne) * 100%

Dynamika lokat – (Lokaty bilansowe na koniec badanego okresu / lokaty bilansowe na początek badanego okresu) * 100%

Udział lokat w składce przypisanej na udziale własnym – (Lokaty bilansowe / składka przypisana brutto na udziale własnym) * 100%

Ogólny wskaźnik poziomu lokat – (Lokaty bilansowe / (kapitały własne + fundusz ubezpieczeniowy)) * 100%

Współczynnik szkodowości brutto – ((Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto + zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia brutto) / składka zarobiona brutto) * 100%

Współczynnik szkodowości na udziale własnym – (Odszkodowania i świadczenia / składka zarobiona na udziale własnym) * 100%

Wskaźnik kosztów akwizycji – (Koszty akwizycji / składka przypisana brutto) * 100%

Wskaźnik kosztów administracyjnych – (Koszty administracyjne / składka przypisana brutto) * 100%

Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej – (Koszty działalności ubezpieczeniowej / składka przypisana brutto) * 100%

Wskaźnik kosztów technicznych na udziale własnym – ((Koszty działalności ubezpieczeniowej + pozostałe koszty techniczne na udziale własnym) / składka przypisana na udziale własnym) * 100%

Wskaźniki współzależności

Wskaźnik ogólnego zadłużenia – (Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym + zobowiązania) / aktywa) * 100%

Kapitały własne do funduszu ubezpieczeniowego – (Kapitały własne / rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym) * 100%

Wskaźnik zatrzymania składki – (Składka przypisana na udziale własnym / składka przypisana brutto) * 100%

Wskaźnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń – (Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym / odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto) * 100%

Wskaźnik zatrzymania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych – (Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym / rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto) * 100%

Methodological notes

Subject and scope of data

Source data regarding insurance market 2009–2018 come from financial statements of insurance companies approved by auditors. The Polish Financial Supervision Authority gathers and converts these data for its own purposes. According to programme of statistical surveys of official statistics, the PFSA makes part of data set accessible in aggregated form for The Central Statistical Office.

Tables are based on data from polish insurance companies, the figures are presented in nominal terms and Polish Financial Reporting Standards for insurance companies. Assets and Liabilities are presented as at December 31.

Main definition of terms

Acquisition costs – include all costs directly connected with the conclusion of insurance contracts and collection of premiums (broker commissions, costs of medical examination, expertise and approval connected with the assessment of the insurance risk) and indirect costs, including the costs of advertising and promoting the insurance products and overhead costs connected with the examination of applications and issue of policies.

Administrative expenses – include the costs of management and administration and all costs of a general nature connected with the insurance and reinsurance activity, among other costs: office costs, postal and telecommunication costs, costs of outsourced services, costs of energy used, usage of materials, depreciation of tangible and intangible assets, costs of remuneration with surcharges, costs of business travel.

Capital and reserves – a sum of all capitals put at the company's disposal by its shareholders. The equity capital consists of: subscribed capital (domestic and foreign), called-up subscribed capital (negative value), own shares (negative value), reserve capital (fund), revaluation capital (fund), other reserve capital, profit (loss) from previous years and net profit (loss).

Claims paid–net of reinsurance – include all the payments on account of claims and benefits for damages and accidents including all costs of loss adjustment. The item also includes all claims on account of coinsurance and reinsurance accepted, in a portion falling on the share of the insurer.

Compulsory insurance – third-person liability insurance or property insurance, if the Law imposes a duty to conclude the insurance contract.

Costs – include: claims incurred including change in provisions, net of reinsurance, change in other technical provisions-net of reinsurance, bonuses and rebates including change in provisions-net of reinsurance, net operating expenses, other technical charges-net of reinsurance, investment charges, change in equalization provision, other operating expenses.

Direct insurance – insurance resulting from contracts concluded between the insurer and the insured, regardless of the fact of agency in the conclusion of contracts.

Division (Branch) of insurance – the insurance is split into two divisions in respect of the object covered by the insurance: division I – life insurance and division II – non-life insurance.

Earned premiums – gross earned premiums reduced by outward reinsurance premiums and reduced (or increased) by reinsurers' share in change of provision for unearned premiums.

Gross claims – claims before taking into account the share of reinsurers.

Gross earned premium – a gross premium written on account of the insurance contracts due within the reporting period, reduced (or increased) by the change of the state of the gross provision for unexpired risk or premium provision.

Gross profit/loss – difference between the income and costs, adjusted by the extraordinary profit and loss balance (positive result is a gross profit, negative result is a gross loss).

Gross written premium – amounts of gross premiums due on account of insurance contracts concluded within the reporting period, regardless of whether the amounts have been paid.

Group insurance – insurance consisting of insurance cover for a larger number of people. The insurer issues one policy. If a natural person had a group insurance contract concluded and then in the same reporting period prior changed it to individual insurance contract, person would have been shown only once, as a group insurance holder in order to avoid duplication of data.

Income – include: earned premium, investment income, other technical income – net of reinsurance, other operating income.

Individual insurance – insurance concluded directly by the individual person concerned, regardless of, e.g., group insurance concluded at work.

Insurance activity – carrying on insurance activity connected with the offering and providing of insurance cover against the risk of occurrence of the results of accidents, in individual insurance groups.

Insurance agent – an entrepreneur carrying on agency activity on the basis of contract concluded with insurance company, who is entered into the register of insurance agents and authorized permanently to conclude insurance contracts on behalf of and for the benefit of the insurance company.

Insurance policy/contract – a document made out by the insurance company confirming that the insurance contract has in fact been concluded; defining, first and foremost, who is insuring and what, the amount of insurance, the period of insurance and the level of premium.

Insurance premium – an amount the insuring or the insured is due to pay the insurance company for the insurance cover within a defined period of insurance.

Insurance recourse – a recourse claim, the insurance company is entitled to, against third parties responsible for damages on account of which the insurance company paid a claim to the insured.

Insurers with majority of foreign capital – insurers having over 50% of share of foreign capital in the subscribed capital.

Life insurers – entities carrying on life insurance activity (division I of the Annex to the Act on Insurance Activity of 11 September 2015).

Mutual insurance society – a society insuring its members on mutual terms. To obtain the membership a potential member has to sign an insurance contract. The operation of the society has to be profitable but not oriented on gaining profits.

Natural persons – persons who do not carry on business activity (nationals and foreigners), including individual farms.

Net operating expenses – include a sum total of the acquisition costs and administrative expenses; reduced by the received reinsurance commissions and profit participation.

Net profit/loss – gross profit reduced by the compulsory charges on account of the corporate income tax and the leveled payments on the grounds of separate regulations.

Number of contracts/policies – a number of all active policies at the end of the reporting period. One policy can include one insurance (e.g. motor vehicle liability insurance) or several types of insurance (e.g. farmer's liability insurance, farm buildings insurance, cultivations and animals insurance); except for col-

lective policies covering a larger group of people. According to the regulations of the Act on Insurance Activity of 11 September 2015 the life insurers can conclude accident and sickness insurance contracts (class 5 of division I) only as addition to insurance from class 1–4.

Number of paid claims – number of amounts paid by the insurers in connection with the ensuing event (e.g. birth of a child, accident) covered with a bought insurance. This includes the number of payments in a calendar year. Payments on a specified account connected with the same accident for the benefit of one entity are considered as one payment.

Other operating expenses and income – costs and revenues which are not directly connected with the usual activity of the insurer, in particular the costs and revenues connected with: sale, liquidation or unscheduled depreciation allowance of fixed assets; writing off of investments which have not yielded the intended economic result; liquidation of intangible assets, writing off of stale, remitted or unrecoverable receivables and liabilities, generation and write-back of provisions, except for provisions concerning financial operations; write-offs revaluing the stock of material components of working assets; payment or receipt of claims, penalties or fines, receipt or giving of donation, receipt of subsidies, subventions and extra money on purposes other than the purchase or production of fixed assets, developmental works.

Other technical charges – in the area of direct insurance and reinsurance accepted – in particular include the following costs:

- payments to the Insurance Guarantee Fund;
- payments to cover the costs of control;
- payments to cover the costs of the Polish Chamber of Insurance;
- expenditures incurred for prevention purposes, aimed at preventing the occurrence of claims;
- payments for the benefit of the Association of Voluntary Fire Brigade;
- other technical costs;

Other technical income – revenues that originate in:

- the area of direct insurance: assignment charges, payments for the issue of certificates, certification of duplicates of the proof of insurance; interests for late payment of premiums (in case of compulsory insurance), or late payment of the individual installments (if the insurance premium is split into several installments); various handling charges;
- the area of inward reinsurance: interests from deposits kept by the assignors and penal interest for late settlement of balances, provided for in the contract.

Outward reinsurance – transferring (assigning) a portion of the risks resulting from the concluded insurance contracts by an insurer carrying on business activity in the area of direct insurance to a reinsurer. Thanks to the distribution of risk the insurance company extends its capacities and is able to cover bigger risks.

Personal insurance – the object of insurance being life, health or ability to work.

Profit/loss on operating activity – difference between the income and costs.

Property insurance – the subject of the insurance being a defined material value (of an object, facility, materials etc.) or a third-party liability insurance.

Property insurers – entities carrying on non-life insurance activity (division II of the Annex to the Act on Insurance Activity of 11 September 2015).

Provision for claims outstanding – provisions for claims which have been occurred but not yet finally settled. The provision is generated in the amount corresponding to the determined or predicted final value of the to be paid claims connected with the occurred losses, increased by the costs of loss adjustment.

Provision for unearned premium – is generated as a written premium falling on the next reporting periods, proportionally to the period the premium has been written for and/or a risk expected in the next reporting periods.

Provision for unexpired risk – the provision is assigned to cover future damages, claims and costs resulting from the concluded insurance contracts. In the non-life insurance it is a difference between an expected value of future compensations, claims and costs and a sum of the amount of provision for unearned premiums and possible expected future premiums according to the already concluded insurance contracts. In the life insurance that provision is calculated by using actuarial methods.

Received reinsurance commissions and profit participation – amounts transferred to the insurer by the reinsurer to co-finance the costs in connection with the acquisition and administration of insurance business.

Reinsurance – transferring the whole or a portion of risk from insurance contracts between the insurers. It consists in transferring to the reinsurer a portion of premiums collected by the insurance company on account of the reinsured insurance and covering by the reinsurer a portion of benefits falling on him on account of the reinsured insurance.

Reinsurance accepted – assuming a portion of the risk by one insurance company from another insurance company.

Share of reinsurers in claims – claims and benefits received from reinsurers on account of the reinsurance contract.

Share of reinsurers in the premium – transferring a premium to reinsurer on account of the reinsurance contract.

Subscribed capital – includes stock capital in insurance companies operating in the form of joint stock companies and initial capital in mutual insurance societies.

Technical account – finance statement of the insurers drawn from their insurance business only. The result achieved on the basis of the statement is a technical result, transferred to the General Profit and Loss Account (i.e. account of results from the whole business operation of the insurers), in order to determine the net and gross profit. The life insurers and other insurers are required to draw different technical accounts.

Technical provisions – provisions which should ensure full cover of all the current and future liabilities that may result from the concluded insurance contracts. The technical provisions include: provision for unearned premium, provision for unexpired risk, provision for claims outstanding, equalization provision, life assurance provision, provision for life assurance policies where the investment risk is borne by the policyholder, provision for bonuses and rebates, other technical provisions.

Technical result – is the result from insurance activities before investment income.

Main definition of ratios

Profitability ratios

Profitability ratio of technical activity – $(\text{Technical result} / \text{earned premiums} - \text{net of reinsurance}) * 100\%$

Profitability ratio of investment activity – $(\text{Investment income} / \text{average value of balance-sheet investments}) * 100\%$

Sales profitability ratio – $(\text{Net financial result} / \text{gross written premiums}) * 100\%$

Equity profitability ratio (ROE) – $(\text{Net financial result} / \text{capital and reserves}) * 100\%$

Assets profitability ratio (ROA) – $(\text{Net financial result} / \text{assets}) * 100\%$

Ratios of activity efficiency

Dynamics of gross written premium – (Gross written premiums as of the reporting period / gross written premiums as of the previous reporting period) * 100%

Dynamics of written premiums – net of reinsurance – (Written premiums – net of reinsurance as of the reporting period / written premiums – net of reinsurance as of the previous reporting period) * 100%

Dynamics of gross claims paid – (Gross claims paid as of the reporting period / gross claims paid as of the previous reporting period) * 100%

Dynamics of claims paid – net of reinsurance – (Claims paid – net of reinsurance as of the reporting period / claims paid – net of reinsurance as of the previous reporting period) * 100%

Rate of technical provisions – (Technical provisions – net of reinsurance / written premiums – net of reinsurance) * 100%

Claims payment security ratio – (Insurance fund + capital and reserves / written premiums – net of reinsurance) * 100%

Provision for unearned premiums to gross written premiums – (Gross provision for unearned premiums / gross written premiums) * 100%

Life assurance provision to written premiums – net of reinsurance – ((Life assurance provision – net of reinsurance + net of reinsurance provision for life assurance policies where the investment risk is borne by the policyholders) / written premiums – net of reinsurance) * 100%

Provision for claims outstanding to gross claims paid – (Provision for claims outstanding / gross claims paid) * 100%

Assets turnover ratio – (Gross written premiums / average assets value) * 100%

Ratio of capital and reserves profitability – (Written premiums – net of reinsurance / capital and reserves) * 100%

Investment dynamics – (Balance-sheet investments as of the end of the reporting period / balance-sheet investments as of the beginning of the reporting period) * 100%

Investments share in the written premiums – net of reinsurance – (Balance-sheet investments / written premiums – net of reinsurance) * 100%

General ratio of investments level – (Balance sheet investments / (capital and reserves + insurance fund)) * 100%

Gross claims ratio – ((Gross claims paid + gross change in provision for claims outstanding) / gross earned premiums) * 100%

Claims ratio – net of reinsurance – (Claims incurred / earned premiums – net of reinsurance) * 100%

Acquisition costs ratio – (Acquisition costs / gross written premiums) * 100%

Administrative expenses ratio – (Administrative expenses / gross written premiums) * 100%

Net – operating expenses ratio – (Net – operating expenses / gross written premiums) * 100%

Ratio of technical charges – net of reinsurance – ((Net – operating expenses + other technical charges – net of reinsurance) / written premiums – net of reinsurance) * 100%

Interdependence ratios

Overall indebtedness ratio – (Technical provisions – net of reinsurance + creditors) / assets) * 100%

Capital and reserves to insurance fund – (Capital and reserves / technical provisions - net of reinsurance) * 100%

Premiums retention ratio – (Written premiums – net of reinsurance / gross written premiums) * 100%

Claims retention ratio – (Claims paid – net of reinsurance / gross claims paid) * 100%

Technical provisions retention ratio – (Technical provisions – net of reinsurance / gross technical provisions) * 100%.

Bibliografia

Bibliography

- GUS, Bezrobocie rejestrowane I-IV kwartał 2018 r,0. (29.03.2019), Warszawa.
- GUS, Biuletyn Statystyczny, 5/2019, (2019), Warszawa.
- GUS, Budżety gospodarstw domowych w 2018 r., (2019), Warszawa.
- GUS, Budownictwo w 2018 r., Informacja sygnałna (15.03.2019), Warszawa.
- GUS, Informacja Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie zaktualizowanego szacunku PKB według kwartałów za lata 2017-2018 (23.04.2019), Warszawa.
- GUS, Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2018 r., (30.04.2019), Warszawa.
- GUS, Rachunki kwartalne produktu krajowego brutto w latach 2014-2018, (2019), Warszawa.
- GUS, Sytuacja gospodarstw domowych w 2018 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych, (2019), Warszawa.
- GUS, Trwanie życia w 2018 r., (2019), Warszawa.
- GUS, Warunki pracy w 2018 r., (2019), Warszawa.
- GUS, Wypadki przy pracy w 2018 r., Informacja sygnałna (28.03.2019), Warszawa.
- GUS, Zatrudnienie i wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2018 roku, (30.04.2019), Warszawa.
- Insurance Europe, baza danych, <https://insuranceeurope.eu>.
- KNF, Raport o stanie sektora ubezpieczeń po IV kwartałach 2016 r., (2017), Warszawa.
- KNF, Raport o stanie sektora ubezpieczeń po IV kwartałach 2018 r., (2019), Warszawa.
- KNF, Raport o sytuacji banków w 2018 r., (2019), Warszawa.
- Komenda Główna Policji, Wypadki drogowe w Polsce w 2018 roku, (2019), Warszawa.
- Michalski T., Śliwiński A., Pajewska-Kwaśny R., Tomaszewska I., Ryzyko katastroficzne, PTE, Warszawa, 2016.
- NBP, Baza cen nieruchomości mieszkaniowych, (2019), Warszawa.
- Swiss Re Sigma, Natural catastrophes and man-made disasters in 2018: "secondary" perils on the frontline, no 2/2019, (2019), Zurych.
- Swiss Re Sigma, World insurance: the great pivot east continues, no 3/2019, (2019), Zurych.

Aneks statystyczny
Statistical appendix

Tablica 1. Liczba zakładów ubezpieczeń/reasekuracji posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności operacyjnej

Table 1. Number of Authorized Insurance/Reinsurance Companies

Wyszczególnienie	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013
Ogółem Total					
Liczba zakładów	65	63	61	59	58
w tym zakładów reasekuracji.....	1	1	1	1	1
Przeważający kapitał krajowy	18	18	16	14	17
Przeważający kapitał zagraniczny	47	45	45	45	41
Sektor prywatny	63	62	60	58	57
Sektor publiczny	2	1	1	1	1
Spółki akcyjne	56	55	53	51	50
Towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych	9	8	8	8	8
Dział I Life					
Liczba zakładów	31	30	28	28	27
w tym zakładów reasekuracji.....	–	–	–	–	–
Przeważający kapitał krajowy	7	7	6	5	6
Przeważający kapitał zagraniczny	24	23	22	23	21
Sektor prywatny	31	30	28	28	27
Sektor publiczny	–	–	–	–	–
Spółki akcyjne	29	28	26	26	25
Towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych	2	2	2	2	2
Dział II Non-life					
Liczba zakładów	34	33	33	31	31
w tym zakładów reasekuracji	1	1	1	1	1
Przeważający kapitał krajowy	11	11	10	9	11
Przeważający kapitał zagraniczny	23	22	23	22	20
Sektor prywatny	32	32	32	30	30
Sektor publiczny	2	1	1	1	1
Spółki akcyjne	27	27	27	25	25
Towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych	7	6	6	6	6

Tablica 2. Średnioroczne zatrudnienie w zakładach ubezpieczeń/reasekuracji

Table 2. Average Paid Employment of Insurance/Reinsurance Companies

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w etatach, w przeliczeniu na pełnozatrudnionych employees in terms of full-time paid employees				
Zatrudnienie ogółem	30 080	28 721	28 134	27 992	27 206
Kadra kierownicza	2 591	2 471	2 616	2 580	2 603
Doradcy	19	19	13	16	18
Aktuariusze (inni niż kadra kierownicza)	89	101	109	122	134
Pozostali pracownicy	27 381	26 130	25 396	25 274	24 451

Tablica 1. Liczba zakładów ubezpieczeń/reasekuracji posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności operacyjnej (dok.)

Table 1. Number of Authorized Insurance/Reinsurance Companies (cont.)

31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	Specification
Ogółem Total					
57	57	62	61	60	Number of insurance companies
1	1	1	1	1	of which reinsurance companies
18	16	20	21	22	Majority of domestic capital
39	41	42	40	38	Majority of foreign capital
56	56	61	60	59	Private sector
1	1	1	1	1	Public sector
49	49	51	50	49	Join-stock company
8	8	11	11	11	Mutual insurance society
Dział I Life					
26	27	27	27	26	Number of insurance companies
-	-	-	-	-	of which reinsurance companies
7	7	6	7	8	Majority of domestic capital
19	20	21	20	18	Majority of foreign capital
26	27	27	27	26	Private sector
-	-	-	-	-	Public sector
24	25	25	25	24	Join-stock company
2	2	2	2	2	Mutual insurance society
Dział II Non-life					
31	30	35	34	34	Number of insurance companies
1	1	1	1	1	of which reinsurance companies
11	9	14	14	14	Majority of domestic capital
20	21	21	20	20	Majority of foreign capital
30	29	34	33	33	Private sector
1	1	1	1	1	Public sector
25	24	26	25	25	Join-stock company
6	6	9	9	9	Mutual insurance society

Tablica 2. Średnioroczne zatrudnienie w zakładach ubezpieczeń/reasekuracji (dok.)

Table 2. Average Paid Employment of Insurance/Reinsurance Companies (cont.)

2014	2015	2016	2017	2018	Specification
w etatach, w przeliczeniu na pełnozatrudnionych employees in terms of full-time paid employees					
26 010	25 968	26 881	27 822	28 626	Total paid employment
2 456	2 462	2 481	2 516	2 497	Management
15	14	40	55	12	Consultants
134	128	149	861	119	Actuaries
23 405	23 364	24 211	24 389	25 997	Other employees

Tablica 3. Liczba polis w ubezpieczeniach działu I – ogółem
Table 3. Number of Policies of Life Insurance – Total

Działalność bezpośrednia	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. ^b in thousand ^b				
Ogółem^a	x	x	x	x	x
Ubezpieczenia na życie	7 528	7 419	7 289	7 195	6 979
Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci ..	131	120	113	107	97
Ubezpieczenia na życie, związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	2 526	2 496	2 508	2 899	2 800
Ubezpieczenia rentowe	48	50	49	49	49
Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe	9 205	9 306	10 440	11 184	10 890
w tym ubezpieczenia chorobowe	664	761	826	890	868

a Pozycji Ogółem nie podaje się ze względu na specyfikę konstrukcji produktów ubezpieczeniowych. b Czynnych w końcu danego roku.

a The Total item not specified as a result of the specificity of the structure of insurance products. b In force as of the end of the year.

Tablica 4. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach działu I – ogółem
Table 4. Gross Written Premium of Life Insurance – Total

Działalność bezpośrednia	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł in thousand PLN				
Ogółem	30 216 844	31 350 732	31 803 755	36 348 383	31 240 971
Ubezpieczenia na życie	19 218 771	18 762 599	16 836 713	19 392 565	13 139 311
Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci ..	125 869	119 904	120 336	116 746	113 458
Ubezpieczenia na życie, związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	6 459 082	8 119 068	10 307 486	12 045 984	13 051 939
Ubezpieczenia rentowe	71 195	83 470	98 212	99 454	106 980
Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe	4 341 927	4 265 691	4 441 008	4 693 634	4 829 283
w tym ubezpieczenia chorobowe	499 905	537 171	681 499	653 054	793 975

Tablica 3. Liczba polis w ubezpieczeniach działu I – ogółem (dok.)
Table 3. Number of Policies of Life Insurance – Total (cont.)

2014	2015	2016	2017	2018		Direct insurance
w tys. ^b in thousand ^b					2017=100	
x	x	x	x	x	x	Total ^a
7 360	8 562	9 057	9 392	9 457	100,7	Life insurance
100	97	96	93	88	93,9	Marriage insurance,birth insurance
3 086	3 153	2 955	2 829	2 660	94,0	Life insurance linked to insurance capital funds
50	50	46	44	46	102,8	Annuity insurance
13 964	15 781	15 536	16 740	17 871	106,8	Accident and sickness insurance,
1 980	2 327	1 407	1 614	1 675	103,8	of which sickness insurance

a Pozycji Ogółem nie podaje się ze względu na specyfikę konstrukcji produktów ubezpieczeniowych. b Czynnym w końcu danego roku.

a The Total item not specified as a result of the specificity of the structure of insurance products. b In force as of the end of the year.

Tablica 4. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach działu I – ogółem (dok.)
Table 4. Gross Written Premium of Life Insurance – Total (cont.)

2014	2015	2016	2017	2018		Direct insurance
w tys. zł in thousand PLN					2017=100	
28 646 461	27 504 788	23 822 765	24 538 553	21 702 490	88,4	Total
10 623 071	8 847 846	7 804 921	7 496 579	7 606 756	101,5	Life insurance
114 609	117 260	125 995	111 978	110 000	98,2	Marriage insurance,birth insurance
12 599 626	12 996 318	10 325 116	11 284 555	7 928 381	70,3	Life insurance linked to insurance capital funds
113 705	131 152	137 886	135 375	138 966	102,7	Annuity insurance
5 195 451	5 412 213	5 428 848	5 510 067	5 918 387	107,4	Accident and sickness insurance,
880 437	982 295	1 063 149	1 202 345	1 404 546	116,8	of which sickness insurance

Tablica 5. Liczba polis w ubezpieczeniach działu II – ogółem
 Table 5. Number of Policies of Non-Life Insurance – Total

Działalność bezpośrednia	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. ^b in thousand ^b				
Ogółem^a	x	x	x	x	x
Ubezpieczenia wypadku	10 591	10 908	10 803	10 247	10 321
Ubezpieczenia choroby	347	428	607	1 197	972
Ubezpieczenia casco pojazdów lądowych	4 892	5 052	5 117	4 991	5 082
Ubezpieczenia casco pojazdów szynowych	1	1	1	1	1
Ubezpieczenia casco statków powietrznych	1	1	1	1	1
Ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej ..	12	12	14	11	16
Ubezpieczenia przedmiotów w transporcie	28	30	26	36	30
Ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami, w tym:	8 163	8 611	8 159	7 913	8 951
obowiązkowe budynków w gospodarstwach rolnych	1 624	1 612	1 690	1 510	1 931
Ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych ..	6 588	7 971	9 553	10 366	11 268
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych, w tym:.....	17 776	18 348	19 227	19 458	19 578
obowiązkowe OC posiadaczy pojazdów mechanicznych	17 461	18 088	18 969	19 236	19 316
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów powietrznych	2	2	2	3	2
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową	8	8	8	9	9
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej, w tym:	5 843	6 347	6 629	6 734	6 901
obowiązkowe OC rolników	1 441	1 421	1 511	1 492	1 465
Ubezpieczenia kredytu	73	74	74	82	107
Gwarancja ubezpieczeniowa	425	149	159	160	170
Ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych	361	313	331	369	258
Ubezpieczenia ochrony prawnej	850	1 029	668	1 010	1 299
Ubezpieczenia świadczenia pomocy	9 430	10 512	11 067	11 256	11 530

a Pozycji Ogółem nie podaje się ze względu na specyfikę konstrukcji produktów ubezpieczeniowych. b Czynnym w końcu danego roku.

a The Total item not specified as a result of the specificity of the structure of insurance products. b In force as of the end of the year.

Tablica 5. Liczba polis w ubezpieczeniach działu II – ogółem (dok.)
 Table 5. Number of Policies of Non-Life Insurance – Total (cont.)

2014	2015	2016	2017	2018		Direct insurance
w tys. ^b in thousand ^b					2017=100	
x	x	x	x	x	x	Total ^a
11 607	12 316	14 253	15 518	16 943	109,2	Accident
323	367	503	645	1 118	173,5	Sickness
5 228	5 565	6 051	6 366	6 670	104,8	Casco insurance of land vehicles
1	1	1	1	1	101,4	Casco insurance of railway rolling stock
1	1	1	1	1	112,6	Casco insurance of aircraft
11	11	11	9	9	93,1	Vessels in sea and inland navigation
36	39	44	47	69	145,8	Goods-in-transit
9 709	10 987	10 353	11 439	12 140	106,1	Fire and natural forces, of which:
1 849	2 147	1 794	1 776	1 745	98,3	compulsory insurance of farm buildings
11 900	11 281	11 952	12 707	13 523	106,4	Other damage and loss property
19 826	20 710	23 613	24 268	25 028	103,1	Motor vehicle liability arising out of the possession of land vehicles, of which:
19 565	20 434	23 289	23 836	24 452	102,6	compulsory third part liability insurance of owners of motor vehicles
2	3	3	3	3	113,0	Aircraft liability arising out of the possession of aircraft
9	9	10	10	9	92,9	Liability for ships in sea and inland navigation
7 851	8 467	9 069	9 069	9 437	104,1	General liability, of which
1 456	1 500	1 507	1 481	1 489	100,5	compulsory third part liability insurance of farmers
120	122	137	144	142	98,6	Credit
162	154	156	164	177	108,0	Shuretyship
920	1 123	1 930	2 335	2 504	107,2	Various financial risks
1 451	1 907	1 050	1 186	1 230	103,7	Legal protection
14 971	19 072	23 641	23 834	25 919	108,7	Assistance

a Pozycji Ogółem nie podaje się ze względu na specyfikę konstrukcji produktów ubezpieczeniowych. b Czynnich w końcu danego roku.

a The Total item not specified as a result of the specificity of the structure of insurance products. b In force as of the end of the year.

Tablica 6. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach działu II – ogółem
 Table 6. Gross Written Premium of Non-Life Insurance – Total

Działalność bezpośrednia	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł in thousand PLN				
Ogółem	20 617 600	22 237 130	24 801 456	25 646 430	25 929 253
Ubezpieczenia wypadku	1 212 189	1 269 209	1 244 966	1 278 691	1 302 547
Ubezpieczenia choroby	276 027	343 719	436 167	512 525	612 134
Ubezpieczenia casco pojazdów lądowych	4 888 488	5 258 595	5 763 600	5 627 344	5 321 608
Ubezpieczenia casco pojazdów szynowych	16 991	16 419	33 855	45 992	43 704
Ubezpieczenia casco statków powietrznych	20 212	31 897	30 266	30 231	28 597
Ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej	106 360	88 630	95 769	101 547	113 182
Ubezpieczenia przedmiotów w transporcie	92 095	95 702	106 829	118 711	117 414
Ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami, w tym:	2 174 468	2 398 995	2 825 959	2 901 724	3 117 319
obowiązkowe budynków w gospodarstwach rolnych	376 170	388 789	421 595	418 776	434 102
Ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych ..	1 544 953	1 761 761	1 990 285	2 247 778	2 439 728
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych, w tym:.....	7 134 876	7 528 084	8 599 720	8 931 150	8 464 825
obowiązkowe OC posiadaczy pojazdów mechanicznych	6 968 522	7 381 587	8 427 915	8 735 869	8 253 783
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów powietrznych	24 052	24 351	26 307	29 729	26 257
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową	25 841	19 136	19 559	19 627	19 391
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej, w tym:	1 113 474	1 243 673	1 439 889	1 746 347	1 859 275
obowiązkowe OC rolników	49 325	50 803	54 057	53 199	58 031
Ubezpieczenia kredytu	460 102	465 144	544 732	502 609	526 570
Gwarancja ubezpieczeniowa	277 302	317 968	302 842	274 661	294 613
Ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych	866 817	787 898	764 613	723 542	1 019 615
Ubezpieczenia ochrony prawnej	96 683	239 848	169 802	99 477	126 218
Ubezpieczenia świadczenia pomocy	286 673	346 101	406 297	454 743	496 257

Tablica 6. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach działu II – ogółem (dok.)
 Table 6. Gross Written Premium of Non-Life Insurance – Total (cont.)

2014	2015	2016	2017	2018		Direct insurance
				w tys. zł in thous zł		
				2017=100		
25 711 017	25 862 543	30 266 842	35 801 019	38 146 923	106,6	Total
1 338 989	1 512 282	1 396 284	1 492 688	1 540 778	103,2	Accident
656 349	611 368	619 250	688 605	921 276	133,8	Sickness
5 260 521	5 456 171	6 575 844	7 652 702	8 302 701	108,5	Casco insurance of land vehicles
53 892	27 619	27 389	39 327	63 025	160,3	Casco insurance of railway rolling stock
14 236	27 078	17 628	23 373	26 582	113,7	Casco insurance of aircraft
124 226	82 198	68 312	59 250	72 819	122,9	Vessels in sea and inland navigation
126 116	116 030	120 271	130 835	156 718	119,8	Goods-in-transit
2 927 063	2 925 838	2 977 675	3 180 086	3 302 784	103,9	Fire and natural forces, of which:
447 299	491 139	473 027	475 433	494 234	104,0	compulsory insurance of farm buildings
2 434 416	2 468 635	2 554 766	3 041 259	3 486 284	114,6	Other damage and loss property
8 071 074	8 158 025	11 660 864	14 810 061	15 180 182	102,5	Motor vehicle liability arising out of the possession of land vehicles, of which:
7 848 840	7 929 685	11 389 487	14 445 288	14 779 185	102,3	compulsory third part liability insurance of owners of motor vehicles
21 650	24 634	24 327	21 778	24 891	114,3	Aircraft liability arising out of the possession of aircraft
23 816	23 381	23 007	20 112	18 802	93,5	Liability for ships in sea and inland navigation
1 920 130	2 012 336	1 863 795	1 953 253	2 174 151	111,3	General liability, of which
57 028	61 955	60 232	64 422	68 553	106,4	compulsory third part liability insurance of farmers
494 537	403 452	415 664	389 667	405 785	104,1	Credit
347 177	356 789	336 358	449 096	476 422	106,1	Shuretyship
1 270 011	855 373	667 619	763 912	749 033	98,1	Various financial risks
79 896	176 357	74 646	99 323	99 876	100,6	Legal protection
546 917	624 978	843 143	985 690	1 144 813	116,1	Assistance

Tablica 7. Liczba wypłat w ubezpieczeniach działu I – ogółem
Table 7. Number of Claims of Life Insurance – Total

Działalność bezpośrednia	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. in thousand				
Ogółem^a	x	x	x	x	x
Ubezpieczenia na życie	1 693	1 344	1 636	1 657	1 723
Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci ..	31	21	16	13	13
Ubezpieczenia na życie, związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	411	315	367	487	672
Ubezpieczenia rentowe	5	6	6	8	14
Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe	1 065	959	1 441	1 559	1 713
w tym ubezpieczenia chorobowe	96	114	152	175	284

a Pozycji Ogółem nie podaje się ze względu na specyfikę konstrukcji produktów ubezpieczeniowych.

a The Total item not specified as a result of the specificity of the structure of insurance products.

Tablica 8. Świadczenia wypłacone brutto w ubezpieczeniach działu I – ogółem
Table 8. Gross Claims Paid of Life Insurance – Total

Działalność bezpośrednia	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł in thousand PLN				
Ogółem	27 673 592	22 560 562	26 053 564	25 904 625	23 080 915
Ubezpieczenia na życie	21 700 648	16 096 090	18 375 038	17 356 738	13 702 786
Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci ..	166 142	151 134	127 725	120 482	118 683
Ubezpieczenia na życie, związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	4 374 721	4 669 298	5 791 694	6 638 794	7 410 413
Ubezpieczenia rentowe	61 145	60 478	64 190	69 360	71 872
Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe	1 370 936	1 583 561	1 694 917	1 719 251	1 777 161
w tym ubezpieczenia chorobowe	154 206	212 423	261 353	283 076	372 251

Tablica 7. Liczba wypłat w ubezpieczeniach działu I – ogółem (dok.)
 Table 7. Number of Claims of Life Insurance – Total (cont.)

2014	2015	2016	2017	2018		Direct insurance
w tys. in thousand					2017=100	
x	x	x	x	x	x	Total ^a
1 544	1 528	1 388	1 405	1 388	98,8	Life insurance
12	11	12	12	11	93,6	Marriage insurance,birth insurance
754	1 080	1 123	1 193	1 228	103,0	Life insurance linked to insurance capital funds
28	30	31	30	32	106,5	Annuity insurance
1 786	1 881	1 994	2 116	2 191	103,5	Accident and sickness insurance,
261	276	332	385	439	114,1	of which sickness insurance

a Pozycji Ogółem nie podaje się ze względu na specyfikę konstrukcji produktów ubezpieczeniowych.

a The Total item not specified as a result of the specificity of the structure of insurance products.

Tablica 8. Świadczenia wypłacone brutto w ubezpieczeniach działu I – ogółem (dok.)
 Table 8. Gross Claims Paid of Life Insurance – Total (cont.)

2014	2015	2016	2017	2018		Direct insurance
w tys. zł in thousand PLN					2017=100	
20 352 035	19 354 382	18 275 604	20 345 770	21 484 893	105,6	Total
10 560 176	8 068 339	6 230 435	5 804 379	5 753 917	99,1	Life insurance
115 076	119 265	121 297	117 260	117 810	100,5	Marriage insurance,birth insurance
7 681 538	8 982 241	9 599 797	11 943 213	13 028 065	109,1	Life insurance linked to insurance capital funds
80 413	79 491	83 272	78 965	89 347	113,1	Annuity insurance
1 914 832	2 105 046	2 240 802	2 401 952	2 495 755	103,9	Accident and sickness insurance,
411 666	486 397	561 673	635 958	723 566	113,8	of which sickness insurance

Tablica 9. Liczba odszkodowań i świadczeń w ubezpieczeniach działu II – ogółem
 Table 9. Number of Claims of Non-Life Insurance – Total

Działalność bezpośrednia	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. ^b in thousand ^b				
Ogółem^a	x	x	x	x	x
Ubezpieczenia wypadku	451	427	459	435	417
Ubezpieczenia choroby	564	795	979	1 030	1 053
Ubezpieczenia casco pojazdów lądowych	774	844	800	706	700
Ubezpieczenia casco pojazdów szynowych	1,7	1,0	1,6	1,0	0,9
Ubezpieczenia casco statków powietrznych	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej	2	2	2	2	2
Ubezpieczenia przedmiotów w transporcie	19	15	15	8	7
Ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami, w tym:	236	510	301	259	306
obowiązkowe budynków w gospodarstwach rolnych	24	90	33	24	36
Ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych ..	182	230	236	257	262
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych, w tym:	981	1 070	1 070	1 014	1 029
obowiązkowe OC posiadaczy pojazdów mechanicznych	964	1 048	1 055	977	1 000
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów powietrznych	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej, w tym:	165	285	235	201	198
obowiązkowe OC rolników	4	4	5	5	5
Ubezpieczenia kredytu	6	11	10	9	16
Gwarancja ubezpieczeniowa	7	6	5	5	3
Ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych	16	34	39	49	57
Ubezpieczenia ochrony prawnej	4	3	4	5	5
Ubezpieczenia świadczenia pomocy	192	272	294	329	346

a Pozycji Ogółem nie podaje się ze względu na specyfikę konstrukcji produktów ubezpieczeniowych. b W latach 2016–2018 podano liczbę szkód zlikwidowanych.

a The Total item not specified as a result of the specificity of the structure of insurance products. b In 2016–2018 is presented number of claims settled.

Tablica 9. Liczba odszkodowań i świadczeń w ubezpieczeniach działu II – ogółem (dok.)
 Table 9. Number of Claims of Non-Life Insurance – Total (cont.)

2014	2015	2016	2017	2018		Direct insurance
w tys. ^b in thousand ^b					2017=100	
x	x	x	x	x	x	Total ^a
432	442	450	468	460	98,2	Accident
1 044	1 011	1 165	1 347	1 554	115,4	Sickness
836	919	816	766	763	99,5	Casco insurance of land vehicles
0,7	1,0	1,1	1,4	1,5	104,5	Casco insurance of railway rolling stock
0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	98,4	Casco insurance of aircraft
2	3	2	2	1	75,8	Vessels in sea and inland navigation
6	20	40	50	61	122,0	Goods-in-transit
299	323	393	527	387	73,3	Fire and natural forces, of which:
32	40	27	60	22	37,2	compulsory insurance of farm buildings
321	360	509	471	452	96,0	Other damage and loss property
1 217	1 429	1 205	1 227	1 253	102,1	Motor vehicle liability arising out of the possession of land vehicles, of which:
1 209	1 420	1 162	1 164	1 178	101,2	compulsory third part liability insurance of owners of motor vehicles
0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	148,2	Aircraft liability arising out of the possession of aircraft
0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	100,3	Liability for ships in sea and inland navigation
198	219	312	372	313	84,0	General liability, of which
7	7	7	7	6	86,6	compulsory third part liability insurance of farmers
14	13	14	15	15	104,2	Credit
18	3	2	2	2	93,2	Shuretyship
48	40	20	18	18	97,9	Various financial risks
5	5	5	6	7	106,9	Legal protection
380	415	540	589	645	109,5	Assistance

a Pozycji Ogółem nie podaje się ze względu na specyfikę konstrukcji produktów ubezpieczeniowych. b W latach 2016–2018 podano liczbę szkód zlikwidowanych.

a The Total item not specified as a result of the specificity of the structure of insurance products. b In 2016–2018 is presented number of claims settled.

Tablica 10. Odszkodowania wypłacone brutto w ubezpieczeniach działu II – ogółem
 Table 10. Gross Claims Paid of Non-Life Insurance – Total

Działalność bezpośrednia	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł in thousand PLN				
Ogółem	12 200 431	13 963 467	13 484 372	13 777 087	13 415 275
Ubezpieczenia wypadku	258 367	267 934	319 167	314 360	292 259
Ubezpieczenia choroby	117 128	133 214	168 427	170 046	165 664
Ubezpieczenia casco pojazdów lądowych	3 746 700	3 859 807	3 701 481	3 440 257	3 496 619
Ubezpieczenia casco pojazdów szynowych	8 120	4 954	15 555	28 687	22 699
Ubezpieczenia casco statków powietrznych	12 652	21 808	26 767	94 170	3 475
Ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej	129 822	105 876	105 681	75 891	87 050
Ubezpieczenia przedmiotów w transporcie	46 922	52 273	56 776	42 744	43 968
Ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami, w tym:	1 212 491	2 361 566	1 403 174	1 149 808	1 312 040
obowiązkowe budynków w gospodarstwach rolnych	119 356	511 528	200 850	142 994	146 627
Ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych ..	555 627	674 807	936 800	1 298 292	724 091
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych, w tym:	5 160 545	5 284 134	5 465 063	5 446 875	5 512 425
obowiązkowe OC posiadaczy pojazdów mechanicznych	4 962 822	5 087 283	5 273 293	5 282 337	5 339 681
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów powietrznych	735	4 528	2 621	8 959	10 356
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową	6 844	7 101	11 081	9 330	6 955
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej, w tym:	503 287	587 821	629 488	614 033	626 801
obowiązkowe OC rolników	24 416	25 152	27 543	31 016	29 480
Ubezpieczenia kredytu	207 950	267 237	175 488	290 932	359 510
Gwarancja ubezpieczeniowa	59 350	50 415	66 693	422 642	329 482
Ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych	59 122	88 855	151 986	132 771	176 932
Ubezpieczenia ochrony prawnej	5 961	7 218	8 145	7 497	8 515
Ubezpieczenia świadczenia pomocy	108 809	183 921	239 980	229 792	236 433

Tablica 10. Odszkodowania wypłacone brutto w ubezpieczeniach działu II – ogółem (dok.)
 Table 10. Gross Claims Paid of Non-Life Insurance – Tota (cont.)

2014	2015	2016	2017	2018		Direct insurance
				w tys. zł	in thous zł	
13 544 582	15 149 364	17 484 379	18 582 680	19 194 079	103,3	Total
289 703	287 619	292 770	317 545	328 560	103,5	Accident
157 229	165 668	178 518	225 324	272 988	121,2	Sickness
3 578 348	3 838 984	4 199 994	4 507 459	4 959 809	110,0	Casco insurance of land vehicles
18 565	23 223	27 249	26 849	25 298	94,2	Casco insurance of railway rolling stock
8 891	15 162	9 155	14 431	22 076	153,0	Casco insurance of aircraft
67 914	81 602	111 357	41 846	38 688	92,5	Vessels in sea and inland navigation
36 063	45 307	45 778	49 278	55 618	112,9	Goods-in-transit
1 091 118	1 355 578	1 307 781	1 687 590	1 315 546	78,0	Fire and natural forces, of which:
117 443	154 468	125 204	231 913	121 586	52,4	compulsory insurance of farm buildings
879 950	975 352	1 531 914	1 081 040	1 233 834	114,1	Other damage and loss property
5 895 031	6 826 379	7 979 946	8 553 348	8 954 112	104,7	Motor vehicle liability arising out of the possession of land vehicles, of which:
5 655 669	6 589 198	7 845 213	8 363 229	8 763 513	104,8	compulsory third part liability insurance of owners of motor vehicles
3 637	13 867	7 957	5 622	4 535	80,7	Aircraft liability arising out of the possession of aircraft
6 353	10 265	8 179	3 644	11 385	312,5	Liability for ships in sea and inland navigation
662 563	768 575	874 023	937 137	904 764	96,5	General liability, of which
38 911	39 612	35 807	36 545	43 566	119,2	compulsory third part liability insurance of farmers
287 680	166 348	187 888	239 674	233 286	97,3	Credit
178 516	118 283	85 807	132 217	181 670	137,4	Shuretyship
121 645	148 570	231 586	265 762	127 372	47,9	Various financial risks
10 638	9 581	12 260	16 703	13 628	81,6	Legal protection
250 737	299 001	392 217	477 211	510 910	107,1	Assistance

Tablica 11. Aktywa zakładów ubezpieczeń działu I
Table 11. Assets of Life Insurance Companies

Wyszczególnienie	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013
	w tys. zł in thous zł				
Ogółem	87 894 883	93 965 969	89 873 750	99 920 937	101 365 696
Wartości niematerialne i prawne	113 493	134 569	174 858	185 916	227 497
Lokaty	50 927 548	50 755 555	47 308 682	49 283 096	45 464 145
Nieruchomości	398 945	402 295	386 799	359 244	331 686
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	1 530 589	1 580 179	1 525 840	1 734 665	1 752 536
Inne lokaty finansowe, w tym:	48 998 013	48 773 082	45 396 042	47 189 187	43 379 923
Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu	2 798 435	3 312 882	5 034 623	6 776 072	6 720 600
Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	33 012 382	32 470 524	29 930 787	30 799 438	28 399 935
Należności depozytowe od cedentów	–	–	–	–	–
Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	32 812 639	38 932 347	37 464 845	45 105 450	49 828 321
Należności	1 040 513	928 487	1 062 022	1 199 405	1 336 152
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	465 052	522 008	609 857	700 253	772 224
Należności od ubezpieczających	373 399	407 991	420 583	603 075	632 850
Należności od pośredników ubezpieczeniowych	80 054	105 180	174 289	89 819	132 425
Inne należności	11 599	8 837	14 986	7 359	6 949
Należności z tytułu reasekuracji	81 855	81 837	86 778	79 174	134 662
Inne należności	493 607	324 641	365 387	419 978	429 266
Inne składniki aktywów	486 616	465 134	600 192	442 590	446 775
Rzeczowe składniki aktywów	96 944	82 980	79 433	98 651	94 270
Środki pieniężne	386 845	380 290	518 314	342 881	351 977
Pozostałe składniki aktywów	2 827	1 863	2 446	1 058	528
Rozliczenia międzyokresowe	2 514 075	2 749 878	3 263 150	3 704 480	4 062 806
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	314 899	350 724	374 194	419 384	441 837
Aktywowane koszty akwizycji	1 930 411	2 254 834	2 813 111	3 197 865	3 467 013
Zarachowane odsetki i czynsze	96 475	7 132	9 676	5 129	3 620
Inne rozliczenia międzyokresowe	172 290	137 188	66 169	82 102	150 335
Należne wpłaty na kapitał podstawowy	x	x	x	x	x
Akcje własne	x	x	x	x	x

Tablica 11. Aktywa zakładów ubezpieczeń działu I (dok.)
Table 11. Assets of Life Insurance Companies (cont.)

31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	Specification
w tys. zł in thousand PLN					
105 312 078	102 826 220	103 167 756	104 675 904	95 328 706	Total Assets
368 117	396 519	394 969	400 503	464 008	Intangible assets
45 178 281	41 777 628	40 835 449	40 667 026	39 770 037	Investments
321 367	310 094	272 670	262 758	233 629	Land and buildings
2 080 114	1 710 890	1 791 742	1 928 747	2 011 843	Investments in subordinated undertakings
42 776 800	39 756 645	38 771 038	38 475 521	37 524 565	Other financial investments, of which:
7 117 188	7 388 522	8 454 641	7 253 196	6 853 898	Shares, participating interests and other variable-yield securities
29 674 131	27 485 247	27 429 776	28 063 721	27 273 712	Debt securities and other fixed-income securities
–	–	–	–	–	Deposit debtors from ceding undertakings
53 989 115	55 442 609	56 990 360	59 130 583	50 764 039	Net assets for life assurance where the investment risk is borne by the policyholders
1 240 909	881 994	929 775	993 787	883 106	Debtors
621 436	456 541	466 469	407 844	430 017	Direct insurance debtors
513 985	318 855	346 863	344 571	312 054	Debtors from policyholders
99 737	132 474	111 351	53 038	112 569	Debtors from insurance intermediaries
7 715	5 213	8 255	10 235	5 394	Other debtors
95 577	47 075	29 902	32 455	21 413	Debtors arising out of reinsurance operations
523 897	378 378	433 404	553 487	431 675	Other debtors
416 169	352 327	418 051	633 490	491 104	Other assets
106 134	118 899	117 440	117 643	122 460	Tangible assets
309 337	232 862	300 172	514 904	367 218	Cash
699	565	440	943	1 426	Other assets
4 119 487	3 975 142	3 590 937	2 842 300	2 948 199	Prepayments and accrued income
439 548	410 320	425 081	305 758	434 216	Assets from deferred income tax
3 525 289	3 357 918	2 940 579	2 338 839	2 329 149	Deferred acquisition costs
3 585	3 610	4 472	5 337	3 666	Accrued interest and rent
151 065	203 294	220 805	192 367	181 168	Other prepayments and accrued income
x	x	8 213	8 213	8 213	Called-up subscribed capital
x	x	2	3	2	Own shares

Tablica 12. Aktywa zakładów ubezpieczeń działu II
 Table 12. Assets of Non-Life Insurance Companies

Wyszczególnienie	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013
	w tys. zł in thousand PLN				
Ogółem	51 090 414	51 204 341	56 241 760	62 769 504	65 862 022
Wartości niematerialne i prawne	339 019	369 765	410 934	478 840	661 948
Lokaty	43 053 953	41 516 491	45 474 477	51 762 418	53 525 454
Nieruchomości	942 221	942 657	925 380	932 655	898 781
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	9 117 469	8 563 061	8 234 056	9 354 815	7 242 929
Inne lokaty finansowe, w tym:	32 975 274	31 997 241	36 304 429	41 464 557	45 375 827
Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu	3 132 405	3 519 190	3 526 546	9 753 054	15 141 560
Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	27 367 122	25 630 915	28 275 663	26 289 853	25 327 075
Należności depozytowe od cedentów	18 990	13 532	10 611	10 391	7 917
Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ry- zyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpie- czający	x	x	x	x	x
Należności	4 143 795	4 882 521	5 454 389	5 689 617	6 180 696
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	3 245 261	3 745 383	4 516 429	4 564 640	4 764 118
Należności od ubezpieczających	2 934 021	3 266 849	4 033 211	4 067 202	4 289 615
Należności od pośredników ubezpieczenio- wych	279 463	377 746	407 905	418 286	415 909
Inne należności	31 778	100 788	75 314	79 152	58 594
Należności z tytułu reasekuracji	543 263	748 195	643 706	816 979	1 032 436
Inne należności	355 271	388 943	294 254	307 997	384 142
Inne składniki aktywów	504 042	591 415	645 938	605 939	729 879
Rzeczowe składniki aktywów	282 295	263 676	274 783	283 133	295 778
Środki pieniężne	218 745	324 341	366 997	316 342	427 559
Pozostałe składniki aktywów	3 002	3 398	4 158	6 464	6 541
Rozliczenia międzyokresowe	3 049 605	3 844 149	4 256 022	4 232 691	4 764 045
Aktywa z tytułu odroczonego podatku docho- dowego	125 230	275 487	391 008	309 728	250 776
Aktywowane koszty akwizycji	2 534 108	3 194 589	3 605 907	3 743 693	4 250 794
Zarachowane odsetki i czynsze	34 416	15 230	10 436	4 313	321
Inne rozliczenia międzyokresowe	355 852	358 843	248 671	174 956	262 154
Należne wpłaty na kapitał podstawowy	x	x	x	x	x
Akcje własne	x	x	x	x	x

Tablica 12. Aktywa zakładów ubezpieczeń działu II (dok.)
 Table 12. Assets of Non-Life Insurance Companies (cont.)

31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	Specification
w tys. zł in thousand PLN					
73 166 439	77 451 526	81 972 895	92 011 697	97 260 313	Total Assets
745 611	934 100	1 117 665	1 145 322	1 174 571	Intangible assets
59 115 613	61 932 594	63 134 162	72 156 038	77 141 088	Investments
966 965	943 282	849 171	845 799	826 155	Land and buildings
8 474 614	9 978 337	11 469 079	18 607 002	17 876 849	Investments in subordinated undertakings
49 668 652	51 005 156	50 809 441	52 696 721	58 426 237	Other financial investments, of which:
15 902 010	16 413 925	9 046 395	9 396 190	9 784 482	Shares, participating interests and other variable-yield securities
26 141 042	28 935 272	37 489 721	39 409 001	44 352 743	Debt securities and other fixed-income securities
5 382	5 818	6 471	6 516	11 848	Deposit debtors from ceding undertakings
x	x	x	x	x	Net assets for life assurance where the investment risk is borne by the policyholders
7 178 937	6 826 441	8 214 009	8 848 775	8 450 060	Debtors
5 045 399	5 180 732	5 992 674	6 358 496	6 519 479	Direct insurance debtors
4 518 343	4 662 694	5 301 057	5 788 728	5 990 801	Debtors from policyholders
469 065	457 997	628 352	498 610	443 150	Debtors from insurance intermediaries
57 991	60 041	63 265	71 158	85 528	Other debtors
973 162	990 711	1 522 846	1 546 007	1 395 542	Debtors arising out of reinsurance operations
1 160 376	654 998	698 489	944 271	535 039	Other debtors
604 942	621 875	1 789 838	1 657 575	1 860 720	Other assets
317 055	333 534	330 266	328 577	335 657	Tangible assets
284 010	285 298	1 457 172	1 326 382	1 522 967	Cash
3 877	3 044	2 401	2 616	2 097	Other assets
5 521 336	7 136 517	7 716 542	8 203 344	8 632 451	Prepayments and accrued income
271 834	344 436	240 634	258 616	231 843	Assets from deferred income tax
4 884 628	5 648 177	6 231 022	6 787 413	7 377 475	Deferred acquisition costs
3	2 730	101	1	34	Accrued interest and rent
364 871	1 141 174	1 244 785	1 157 313	1 023 099	Other prepayments and accrued income
x	x	680	643	1 423	Called-up subscribed capital
x	x	-	-	-	Own shares

Tablica 13. Pasywa zakładów ubezpieczeń działu I
Table 13. Liabilities of Life Insurance Companies

Wyszczególnienie	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013
	w tys. zł in thousand PLN				
Ogółem	87 894 884	93 965 968	89 873 751	99 920 937	101 365 696
Kapitał własny	13 512 967	13 234 916	12 761 397	14 769 420	12 786 999
w tym:					
Kapitał podstawowy	2 649 273	2 805 532	2 883 484	2 926 025	3 150 358
Kapitał (fundusz) zapasowy	7 243 684	7 129 695	7 023 610	7 960 250	5 964 025
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	323 282	325 785	279 126	949 689	725 097
Pozostałe kapitały rezerwowe	481 526	538 552	853 570	931 877	1 190 081
Zysk (strata) z lat ubiegłych	-1 166 422	-1 205 414	-1 185 196	-958 053	-1 043 922
Zysk (strata) netto	3 999 954	3 652 773	2 918 811	2 967 846	2 809 575
Zobowiązania podporządkowane	20 243	56 893	56 910	56 919	71 690
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	71 240 362	77 198 388	73 020 322	81 114 162	83 731 141
Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	1 121 152	978 198	982 101	1 122 952	1 492 883
Rezerwa ubezpieczeń na życie	35 180 391	35 190 651	32 416 076	32 770 874	30 246 710
Rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	1 388 969	1 387 791	1 472 644	1 469 676	1 552 535
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	47 574	81 298	89 095	111 922	125 185
Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka) .	-	-	-	-	-
Rezerwy na zwrot składek dla członków	-	-	-	-	-
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie	721 269	635 103	601 031	563 395	506 576
Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	32 781 008	38 925 346	37 459 375	45 075 343	49 807 252
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (wielkość ujemna)	1 491 120	1 425 035	1 001 036	1 300 465	777 752
Oszacowane regresy i odzyski (wielkość ujemna)	-	-	-	-	-
Pozostałe rezerwy	1 063 699	1 278 739	891 693	1 395 009	1 260 907
Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	1 455 596	1 389 381	932 449	1 193 602	433 395
Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	1 469 119	1 685 570	2 576 809	2 078 600	3 017 917
Rozliczenia międzyokresowe	624 019	547 116	635 206	613 690	841 398

Tablica 13. Pasywa zakładów ubezpieczeń działu I (dok.)
Table 13. Liabilities of Life Insurance Companies (cont.)

31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	Specification
w tys. zł in thousand PLN					
105 312 079	102 826 220	103 167 756	104 675 904	95 328 706	Total Liabilities
12 982 551	12 426 611	12 219 598	11 933 880	11 540 725	Capital and reserves
					of which:
2 988 958	2 912 738	2 915 738	2 917 739	2 921 143	Subscribed capital
6 291 786	5 528 185	5 574 374	5 420 247	5 218 969	Reserve capital (fund)
1 068 770	533 740	346 640	465 479	209 593	Revaluation capital (fund)
1 271 474	1 366 690	1 382 660	1 191 378	1 090 230	Other reserve capital
-863 248	-327 704	-169 668	-338 928	-343 487	Profit (loss) from previous years
2 233 025	2 421 179	2 169 854	2 277 965	2 444 277	Net profit (loss)
72 259	35 596	19 049	19 049	16 024	Subordinated liabilities
86 563 369	86 520 551	87 356 535	88 843 226	80 630 776	Technical provisions
1 789 438	1 690 521	1 423 667	892 147	1 241 115	Provision for unearned premiums and provision for unexpired risk
28 703 417	27 235 455	26 571 680	26 243 019	25 873 140	Life assurance provision
1 557 257	1 670 009	1 952 369	2 195 202	2 381 065	Provision for claims outstanding
87 193	56 682	56 910	72 311	89 785	Provision for bonuses and rebates
-	-	-	-	-	Equalisation provision
-	-	-	-	-	Provisions for return of premiums to members
471 642	447 508	384 005	340 386	316 666	Other technical provisions specified in the articles of association
53 954 423	55 420 376	56 967 905	59 100 161	50 729 005	Provision for life assurance policies where the investment risk is borne by the policyholders
607 546	683 053	652 744	392 780	292 953	Reinsurers' share in technical provisions (negative value)
-	-	-	-	-	Estimated recourses and claims returns (negative value)
1 512 491	972 828	1 214 101	1 428 694	1 075 039	Other provisions
167 773	146 886	165 468	175 946	144 767	Creditors arising out of reinsurers deposits
3 779 283	2 527 188	2 148 363	2 163 269	1 749 333	Creditors and special funds
841 898	879 613	697 388	504 622	464 995	Accruals and deferred income

Tablica 14. Pasywa zakładów ubezpieczeń działu II
Table 14. Liabilities of Non-Life Insurance Companies

Wyszczególnienie	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013
	w tys. zł in thousand PLN				
Ogółem	51 090 414	51 204 340	56 241 761	62 769 504	65 862 022
Kapitał własny	15 643 429	17 648 813	18 141 292	21 410 498	20 756 171
w tym:					
Kapitał podstawowy	2 791 349	2 956 465	2 912 713	2 594 797	2 636 101
Kapitał (fundusz) zapasowy	4 489 702	6 183 911	7 349 266	8 406 619	8 655 998
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	7 668 815	6 753 026	6 445 409	8 241 929	5 966 364
Pozostałe kapitały rezerwowe	113 159	115 993	131 729	158 294	201 143
Zysk (strata) z lat ubiegłych	-1 299 641	-1 454 529	-1 782 376	-1 323 072	-1 084 698
Zysk (strata) netto	1 880 423	3 094 207	3 084 702	3 332 784	4 382 057
Zobowiązania podporządkowane	20 351	60 861	87 419	93 087	94 817
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	28 922 270	32 602 422	36 303 984	40 050 908	43 133 800
Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	11 543 782	13 058 621	14 981 195	15 429 665	16 309 493
Rezerwa ubezpieczeń na życie	x	x	x	x	x
Rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	16 374 820	18 550 812	20 242 477	23 519 003	25 680 102
Rezerwy na premie i rabaty dla bezpieczonych	51 335	63 856	78 130	86 027	87 405
Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	945 165	926 778	1 000 761	1 016 052	1 056 702
Rezerwy na zwrot składek dla członków	7 167	2 354	1 420	160	98
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie	-	-	-	-	-
Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	x	x	x	x	x
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (wielkość ujemna)	3 168 492	4 061 519	4 757 909	5 723 742	5 799 786
Oszacowane regresy i odzyski (wielkość ujemna)	235 646	275 932	286 603	339 693	370 526
Pozostałe rezerwy	882 179	685 899	869 264	992 997	864 112
Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	274 860	673 645	1 132 303	1 484 635	1 419 230
Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	7 649 728	2 676 693	3 466 876	3 605 035	4 501 241
Rozliczenia międzyokresowe	1 101 735	1 193 458	1 285 134	1 195 779	1 262 963

Tablica 14. Pasywa zakładów ubezpieczeń działu II (dok.)
 Table 14. Liabilities of Non-Life Insurance Companies (cont.)

31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	Specification
w tys. zł in thousand PLN					
73 166 439	77 451 527	81 972 895	92 011 697	97 260 313	Total Liabilities
21 580 264	21 649 812	21 980 293	24 654 650	26 167 109	Capital and reserves
					of which:
2 650 098	2 682 633	3 199 709	3 308 284	3 316 794	Subscribed capital
9 152 630	10 022 420	10 948 552	11 530 226	12 119 054	Reserve capital (fund)
6 560 291	6 656 204	6 363 511	6 882 383	6 851 013	Revaluation capital (fund)
213 444	330 377	273 107	302 967	340 985	Other reserve capital
-714 608	-615 280	-733 533	-855 200	-704 705	Profit (loss) from previous years
3 719 162	2 574 179	1 928 947	3 485 989	4 243 967	Net profit (loss)
104 604	395 528	611 203	2 986 642	3 219 272	Subordinated liabilities
46 450 642	50 652 786	55 288 174	60 910 973	65 992 803	Technical provisions
17 173 557	19 168 410	22 442 107	25 151 452	26 767 343	Provision for unearned premiums and provision for unexpired risk
x	x	x	x	x	Life assurance provision
28 062 927	30 215 346	31 602 603	34 456 168	37 969 317	Provision for claims outstanding
89 830	81 627	80 762	104 383	92 743	Provision for bonuses and rebates
1 124 203	1 187 403	1 162 703	1 193 060	1 143 742	Equalisation provision
124	-	-	5 910	19 657	Provisions for return of premiums to members
-	-	-	-	-	Other technical provisions specified in the articles of association
x	x	x	x	x	Provision for life assurance policies where the investment risk is borne by the policyholders
6 592 902	9 070 776	10 678 446	12 152 526	12 953 537	Reinsurers' share in technical provisions (negative value)
371 131	347 111	360 858	384 791	413 262	Estimated recourses and claims returns (negative value)
1 109 613	1 352 136	1 114 653	1 327 104	1 464 384	Other provisions
1 372 178	1 260 257	1 421 114	1 323 745	591 378	Creditors arising out of reinsurers deposits
8 157 910	9 412 687	9 782 164	10 168 463	9 881 118	Creditors and special funds
1 355 262	2 146 208	2 814 597	3 177 438	3 311 050	Accruals and deferred income

Tablica 15. Techniczny rachunek ubezpieczeń zakładów ubezpieczeń działu I
 Table 15. Technical Account of Life Insurance Companies

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł in thousand PLN				
Składki	29 295 771	30 981 846	31 530 207	35 346 467	30 448 284
Składki przypisane brutto	30 283 456	31 420 426	31 831 894	36 376 930	31 264 072
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	1 051 642	581 584	285 474	888 687	718 087
Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	-63 832	-143 087	15 791	140 951	371 913
Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	124	-83	-422	-825	274 212
Przychody z lokat	6 235 971	5 234 546	4 009 236	5 453 355	5 414 651
Przychody z lokat w nieruchomości	70	1 777	1 700	1 840	2 010
Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	265 934	365 764	267 682	133 453	143 720
z udziałów lub akcji	264 912	364 372	266 681	130 070	140 114
z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	1 022	1 392	1 001	3 383	3 605
z pozostałych lokat	-	-	-	-	-
Przychody z innych lokat finansowych	3 154 001	2 922 554	2 953 441	3 084 714	2 861 434
z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	75 772	93 734	147 867	244 551	207 302
z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	2 206 324	2 150 816	2 204 108	2 051 217	1 928 970
z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	839 381	647 781	570 311	684 908	643 659
z pozostałych lokat	32 523	30 223	31 155	104 039	81 503
Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	9 075	74 268	11 511	69	4 303
Wynik dodatni z realizacji lokat	2 806 892	1 870 183	774 903	2 233 277	2 403 184
Nie zrealizowane zyski z lokat	2 872 529	2 561 921	1 570 582	4 701 947	2 245 338
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	253 466	339 949	517 506	316 723	620 110
Odszkodowania i świadczenia	26 941 924	21 976 817	25 575 691	25 381 882	22 692 044
Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	26 731 373	21 984 152	25 495 773	25 375 433	22 601 520
odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	27 701 592	22 584 953	26 069 111	25 916 967	23 089 889
udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	970 219	600 801	573 338	541 534	488 368
Zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	210 551	-7 335	79 918	6 450	90 524
rezerwy brutto	216 738	-1 165	78 743	21 186	82 853
udział reasekuratorów	6 187	6 170	-1 176	14 736	-7 671

Tablica 15. Techniczny rachunek ubezpieczeń zakładów ubezpieczeń działu I (cd.)
 Table 15. Technical Account of Life Insurance Companies (cont.)

2014	2015	2016	2017	2018	Specification
w tys. zł in thousand PLN					
28 037 309	27 232 482	23 659 828	24 672 436	21 402 739	Earned premiums
28 666 871	27 525 020	23 846 265	24 561 267	21 702 493	Gross written premiums
443 371	498 379	404 856	153 586	289 763	Outward reinsurance premiums
292 965	-98 877	-266 965	-531 148	-102 567	Change in gross provisions for unearned premiums and provision for unexpired risk
106 774	106 964	-48 546	-266 394	-112 559	Reinsurers' share in change of provision for unearned premiums
4 630 392	4 479 464	4 253 290	4 792 134	2 924 758	Investment income
2 062	2 659	2 540	2 805	2 633	Income from land and buildings
423 379	653 007	241 391	173 462	283 592	Income from investments in subordinated undertakings
422 232	652 102	241 391	173 462	283 592	from shares or participating interests
1 147	905	-	-	-	from loans and debt securities
-	-	-	-	-	from other investments
2 614 238	2 335 039	2 151 618	2 183 438	1 959 889	Income from other financial investments
384 036	402 051	435 418	519 343	389 674	from shares, participating interests, other variable-yield securities, units and investment certificates in investment funds
1 745 308	1 601 948	1 483 688	1 466 645	1 381 108	from debt securities and other fixed-income securities
412 980	281 227	197 651	175 952	146 269	from deposits with credit institutions
71 914	49 813	34 861	21 497	42 839	from other investments
91	1 462	10 543	3 875	5 917	Gains on re-adjustments on investments
1 590 621	1 487 298	1 847 198	2 428 554	672 726	Gains on the realization of investments
2 625 779	1 758 252	2 894 048	4 082 241	3 063 155	Unrealized gains on investments
215 476	241 271	201 866	189 341	150 326	Other technical income – net of reinsurance
19 970 538	19 324 323	18 431 525	20 444 585	21 496 304	Claims incurred
19 978 406	19 212 803	18 161 357	20 215 193	21 319 849	Claims paid – net of reinsurance
20 360 413	19 362 889	18 284 810	20 354 636	21 486 775	gross claims paid
382 008	150 087	123 453	139 443	166 926	reinsurers' share in gross claims paid
-7 867	111 520	270 168	229 392	176 455	Change in provision for claims outstanding – net of reinsurance
1 770	112 810	282 271	234 406	185 756	gross provisions
9 637	1 290	12 103	5 015	9 301	reinsurers' share

Tablica 15. Techniczny rachunek ubezpieczeń zakładów ubezpieczeń działu I (cd.)
Table 15. Technical Account of Life Insurance Companies (cont.)

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł in thousand PLN				
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieceniowych na udziale własnym ...	50 443	6 134 259	-3 859 028	7 649 768	2 710 723
Zmiana stanu rezerwy w ubezpieczeniach na życie na udziale własnym	-5 208 718	849 591	-2 873 080	159 599	-2 274 938
rezerwy brutto	-5 203 742	764 848	-2 830 849	357 730	-2 542 617
udział reasekuratorów	4 977	-84 743	42 231	198 131	-267 679
Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieceniowych na udziale własnym dla ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	5 302 317	5 370 834	-951 876	7 522 756	5 042 480
rezerwy brutto	5 320 462	5 383 163	-1 419 643	7 609 796	4 737 733
udział reasekuratorów	18 145	12 328	-467 768	87 040	-304 747
Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieceniowych przewidzianych w statucie na udziale własnym	-43 156	-86 166	-34 072	-32 586	-56 819
rezerwy brutto	-43 156	-86 166	-34 072	-32 586	-56 819
udział reasekuratorów	-	-	-	-	-
Premie i rabaty łącznie ze zmianą stanu rezerw na udziale własnym	55 282	55 370	32 395	56 460	56 100
Koszty działalności ubezpieczeniowej	5 393 780	5 255 303	5 541 175	6 345 335	6 047 336
Koszty akwizycji	3 843 772	3 703 030	3 976 895	4 678 270	4 470 100
Koszty administracyjne	1 593 609	1 592 262	1 628 394	1 737 310	1 669 752
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	43 602	39 989	64 114	70 245	92 516
Koszty działalności lokacyjnej	707 915	450 235	2 547 114	1 056 956	1 462 190
Koszty utrzymania nieruchomości	994	327	2 215	4 181	4 703
Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	63 919	93 110	107 635	112 581	134 372
Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	57 599	17 124	13 054	63 125	76 252
Wynik ujemny z realizacji lokat	585 404	339 674	2 424 210	877 069	1 246 862
Nie zrealizowane straty na lokatach	326 548	539 016	4 047 252	1 393 198	2 012 658
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	217 969	272 984	136 678	229 217	229 016
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów przeniesione do ogólnego rachunku zysków i strat	648 291	841 253	258 788	578 436	510 292
Wynik techniczny ubezpieczeń na życie	4 315 586	3 593 026	3 347 465	3 127 239	3 008 027

Tablica 15. Techniczny rachunek ubezpieczeń zakładów ubezpieczeń działu I (dok.)
 Table 15. Technical Account of Life Insurance Companies (cont.)

2014	2015	2016	2017	2018	Specification
w tys. zł in thousand PLN					
2 589 352	9 722	803 982	1 787 169	-8 657 276	Change in other technical provisions – net of reinsurance
-1 690 265	-1 465 664	-653 679	-312 699	-278 293	Change in life assurance provision – net of reinsurance
-1 790 270	-1 466 619	-649 700	-305 563	-269 835	gross provisions
-100 005	-955	3 979	7 136	8 458	reinsurers' share
4 314 550	1 499 520	1 521 164	2 143 487	-8 355 264	Change in technical provision for life assurance policies where the investment risk is borne by policyholders
4 129 389	1 468 293	1 523 297	2 137 778	-8 360 287	gross provisions
-185 162	-31 228	2 132	-5 709	-5 024	reinsurers' share
-34 934	-24 134	-63 503	-43 619	-23 720	Change in other technical provisions specified in the articles of association – net of reinsurance
-34 934	-24 134	-63 503	-43 619	-23 720	gross provisions
-	-	-	-	-	reinsurers' share
16 526	26 490	22 595	49 398	28 609	Bonuses and rebates including change in provisions – net of reinsurance
6 384 494	6 248 330	5 420 824	5 338 805	5 101 321	Net operating expenses
4 906 974	4 715 356	3 932 510	3 866 638	3 589 945	Acquisition costs
1 680 525	1 763 728	1 710 190	1 654 946	1 644 436	Administrative expenses
203 006	230 754	221 877	182 779	133 060	Reinsurance commissions and profit participation
963 327	1 566 947	1 440 092	792 562	1 420 591	Investment charges
3 439	3 962	1 934	1 530	1 364	Maintenance of land and buildings charges
153 718	145 034	125 884	113 143	112 890	Other investments charges
36 084	9 993	41 208	819	16 081	Losses on re-adjustments on investments
770 086	1 407 959	1 271 065	677 070	1 290 257	Losses on the realisation of investments
1 539 174	2 835 142	1 515 335	1 732 898	4 644 677	Unrealised losses on investments
147 870	173 520	173 442	201 438	95 371	Other technical charges – net of reinsurance
618 170	682 282	261 362	346 029	329 318	Net returns on investment including costs, transferred to the profit and loss account
3 279 505	2 844 712	2 939 875	3 043 269	3 082 063	Balance on technical life insurance account

Tablica 16. Techniczny rachunek ubezpieczeń zakładów ubezpieczeń działu II
 Table 16. Technical Account of Non-Life Insurance Companies

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł in thousand PLN				
Składki	18 367 322	18 730 026	20 540 157	22 229 470	22 137 526
Składki przypisane brutto	21 060 285	22 738 997	25 290 902	26 250 197	26 602 518
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	2 078 011	2 777 877	3 567 889	3 708 512	3 774 041
Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	776 928	1 515 219	1 580 535	448 474	879 829
Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	161 975	284 125	397 679	136 259	188 878
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	350 734	363 444	392 492	503 549	404 888
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	221 150	207 008	273 028	262 425	203 364
Odszkodowania i świadczenia	12 435 751	13 578 352	13 199 331	14 287 716	13 536 394
Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	11 324 152	12 047 389	11 789 701	11 709 464	11 271 181
odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	12 470 713	14 168 728	13 737 913	14 045 823	13 721 980
udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	1 146 561	2 121 339	1 948 212	2 336 359	2 450 799
Zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	1 111 599	1 530 962	1 409 630	2 578 252	2 265 214
rezerwy brutto	1 079 745	2 133 433	1 668 535	3 228 893	2 129 964
udział reasekuratorów	-31 854	602 470	258 905	650 641	-135 250
Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-1 197	-2 536	332	-1 260	-1 450
Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-1 197	-2 536	332	-1 260	-1 450
Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych ..	-	-	-	-	-
Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw na premie i rabaty	52 859	33 706	45 052	63 087	102 457
Koszty działalności ubezpieczeniowej	5 837 248	6 344 739	6 653 767	7 051 244	7 013 375
Koszty akwizycji	4 237 621	4 697 772	5 357 951	5 662 094	5 960 992
Koszty administracyjne	2 048 822	2 093 049	1 918 366	2 071 374	1 812 471
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	449 195	446 081	622 550	682 223	760 087
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	822 392	649 292	935 313	914 696	797 366
Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodo-wości (ryzyka)	47 003	-18 530	73 984	15 290	40 650
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	-254 850	-1 284 545	297 898	664 670	1 256 986

Tablica 16. Techniczny rachunek ubezpieczeń zakładów ubezpieczeń działu II (dok.)
 Table 16. Technical Account of Non-Life Insurance Companies (cont.)

2014	2015	2016	2017	2018	Specification
w tys. zł in thousand PLN					
21 788 069	21 501 629	23 947 228	28 611 846	31 872 524	Earned premiums
26 260 098	27 291 856	32 101 571	37 777 475	40 458 771	Gross written premiums
3 710 884	4 866 866	6 380 448	7 062 585	6 944 872	Outward reinsurance premiums
856 682	1 754 884	2 933 819	2 742 771	1 615 892	Change in gross provisions for unearned premiums and provision for unexpired risk
95 537	831 522	1 159 924	639 727	-25 484	Reinsurers' share in change of provision for unearned premiums
449 394	400 028	357 122	444 355	441 116	Net returns on investment including costs, transferred from the profit and loss account
362 130	446 170	330 223	396 554	359 540	Other technical income – net of reinsurance
13 592 018	13 548 893	15 405 990	17 812 134	19 498 625	Claims incurred
11 898 937	13 208 637	15 160 307	15 833 377	16 854 484	Claims paid – net of reinsurance
13 810 903	15 488 327	18 393 239	19 485 363	20 188 551	gross claims paid
1 911 966	2 279 690	3 232 932	3 651 985	3 334 067	reinsurers' share in gross claims paid
1 693 081	340 257	245 683	1 978 757	2 644 141	Change in provision for claims outstanding – net of reinsurance
2 364 005	1 649 921	700 885	2 821 800	3 475 565	gross provisions
670 923	1 309 664	455 202	843 043	831 424	reinsurers' share
-2 230	-9 006	-4 048	5 905	10 936	Change in other technical provisions – net of reinsurance
-2 230	-9 006	-4 048	5 905	10 936	Change in other gross technical provisions
-	-	-	-	-	Reinsurers' share in change in technical provisions
104 760	84 296	83 622	82 477	54 855	Bonuses and rebates including change in provisions – net of reinsurance
7 344 893	7 627 428	7 947 835	8 391 544	9 173 026	Net operating expenses
6 212 801	6 499 539	7 109 185	7 940 763	8 986 206	Acquisition costs
1 805 676	1 863 980	1 989 669	2 044 277	2 031 412	Administrative expenses
673 584	736 091	1 151 018	1 593 496	1 844 592	Reinsurance commissions and profit participation
707 297	786 858	832 956	1 060 975	1 058 066	Other technical charges – net of reinsurance
67 260	63 202	1 738	30 357	-49 318	Change in equalisation provision
785 594	246 157	366 480	2 069 362	2 926 989	Balance on technical non-life insurance account

Tablica 17. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń działy I
 Table 17. Profit and Loss Account of Life Insurance Companies

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł in thousand PLN				
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub wynik techniczny ubezpieczeń na życie	4 315 587	3 593 026	3 347 465	3 127 239	3 008 027
Przychody z lokat	x	x	x	x	x
Przychody z lokat w nieruchomości	x	x	x	x	x
Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych, w tym:	x	x	x	x	x
z udziałów i akcji	x	x	x	x	x
Przychody z innych lokat finansowych, w tym: ..	x	x	x	x	x
z udziałów i akcji ^a	x	x	x	x	x
z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	x	x	x	x	x
Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	x	x	x	x	x
Wynik dodatni z realizacji lokat	x	x	x	x	x
Nie zrealizowane zyski z lokat	x	x	x	x	x
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	648 290	841 253	258 789	578 436	510 292
Koszty działalności lokacyjnej	x	x	x	x	x
Koszty utrzymania nieruchomości	x	x	x	x	x
Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	x	x	x	x	x
Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	x	x	x	x	x
Wynik ujemny z realizacji lokat	x	x	x	x	x
Nie zrealizowane straty na lokatach	x	x	x	x	x
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych	x	x	x	x	x
Pozostałe przychody operacyjne	155 179	149 530	165 365	121 979	61 603
Pozostałe koszty operacyjne	220 449	146 058	204 507	173 650	130 118
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	4 898 607	4 437 750	3 567 113	3 654 005	3 449 805
Zyski nadzwyczajne	-	-	-	-	-
Straty nadzwyczajne	-	-	-	-	-
Zysk (strata) brutto	4 898 607	4 437 750	3 567 113	3 654 005	3 449 805
Podatek dochodowy	898 284	785 006	648 305	686 090	640 463
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	368	-28	-4	69	-233
Zysk (strata) netto	3 999 955	3 652 772	2 918 811	2 967 846	2 809 575

a z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych.

a from shares, participating interests and other variable-yield securities, units and investment certificates in investment funds.

Tablica 17. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń działu I (dok.)
 Table 17. Profit and Loss Account of Life Insurance Companies (cont.)

2014	2015	2016	2017	2018	Specification
w tys. zł in thousand PLN					
3 279 506	2 844 713	2 939 875	3 043 269	3 082 063	Technical account – non-life insurance or life insurance
x	x	x	x	x	Investment income
x	x	x	x	x	Income from land and buildings
x	x	x	x	x	Income from investments in subordinated undertakings, of which:
x	x	x	x	x	from shares and participating interests
x	x	x	x	x	Income from other financial investments, of which:
x	x	x	x	x	from shares, participating interests ^a
x	x	x	x	x	from debt securities and other fixed-income securities
x	x	x	x	x	Gains on re-adjustments on investments
x	x	x	x	x	Gains on the realisation of investments
x	x	x	x	x	Unrealised gains on investments
618 169	682 282	261 362	346 029	329 318	Net returns on investments including costs, transferred from the technical life insurance account
x	x	x	x	x	Investments charges
x	x	x	x	x	Maintenance of land and buildings charges
x	x	x	x	x	Other investment charges
x	x	x	x	x	Losses on re-adjustments on investments
x	x	x	x	x	Losses on the realisation of investments
x	x	x	x	x	Unrealised losses on investments
x	x	x	x	x	Net returns on investments including costs, transferred to the technical non-life insurance account
128 476	118 129	79 662	50 854	64 874	Other operating income
440 589	103 891	509 904	529 875	457 397	Other operating expenses
3 585 561	3 541 234	2 770 995	2 910 277	3 018 858	Profit (loss) on operation activity
–	–	1	–	–	Extraordinary profits
–	–	–	–	–	Extraordinary losses
3 585 561	3 541 234	2 770 996	2 910 277	3 018 858	Gross profit (loss)
622 217	495 549	601 130	632 217	574 320	Income tax
320	–495	12	94	261	Other mandatory profit reductions (increase of losses)
2 963 024	3 046 179	2 169 854	2 277 965	2 444 277	Net profit (loss)

a z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych.

a from shares, participating interests and other variable-yield securities, units and investment certificates in investment funds.

Tablica 18. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń działu II
 Table 18. Profit and Loss Account of Non-Life Insurance Companies

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys. zł in thousand PLN				
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub wynik techniczny ubezpieczeń na życie	-254 852	-1 284 546	297 897	664 673	1 256 985
Przychody z lokat	4 110 497	5 227 545	4 308 649	3 965 919	6 249 172
Przychody z lokat w nieruchomości	18 917	15 213	14 914	14 834	16 133
Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych, w tym:	1 456 729	3 187 881	2 001 156	1 233 513	4 042 770
z udziałów i akcji	1 453 553	3 183 882	1 995 823	1 225 807	4 035 939
Przychody z innych lokat finansowych, w tym:	1 895 257	1 492 347	1 713 026	1 765 413	1 378 511
z udziałów i akcji ^a	26 927	37 111	55 697	69 794	36 897
z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	1 730 083	1 326 361	1 483 772	1 399 404	1 137 646
Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	177 923	77 267	4 688	9 821	44 920
Wynik dodatni z realizacji lokat	561 671	454 837	574 865	942 338	766 838
Nie zrealizowane zyski z lokat	345 410	266 211	227 328	342 455	212 435
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	-	-	-	-	-
Koszty działalności lokacyjnej	528 925	395 936	581 341	448 195	539 562
Koszty utrzymania nieruchomości	9 806	6 616	11 285	13 339	18 475
Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	82 086	67 165	79 084	75 310	66 179
Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	122 094	132 687	14 561	13 986	62 462
Wynik ujemny z realizacji lokat	314 938	189 467	476 411	345 560	392 446
Nie zrealizowane straty na lokatach	339 879	254 620	234 256	161 532	177 031
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych	350 734	363 444	392 492	503 549	404 888
Pozostałe przychody operacyjne	337 148	257 230	246 585	370 718	217 926
Pozostałe koszty operacyjne	405 843	341 281	444 413	351 872	219 575
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	2 912 822	3 111 159	3 427 957	3 878 615	6 595 463
Zyski nadzwyczajne	17	14	13	324	124
Straty nadzwyczajne	-	-	-	-	-
Zysk (strata) brutto	2 912 839	3 111 173	3 427 970	3 878 939	6 595 587
Podatek dochodowy	282 497	16 681	344 320	544 872	487 326
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	-481	284	-1 051	1 284	-842
Zysk (strata) netto	2 630 824	3 094 208	3 084 701	3 332 784	6 109 103

a z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych.

a from shares, participating interests and other variable-yield securities, units and investment certificates in investment funds.

Tablica 18. Ogólny rachunek zysków i strat zakładów ubezpieczeń działu II (dok.)
 Table 18. Profit and Loss Account of Non-Life Insurance Companies (cont.)

2014	2015	2016	2017	2018	Specification
w tys. zł in thousand PLN					
785 593	246 156	366 480	2 069 362	2 926 989	Technical account – non-life insurance or life insurance
4 228 217	3 657 069	3 672 508	3 448 859	3 809 950	Investment income
25 669	19 252	19 638	20 688	19 064	Income from land and buildings
2 360 825	1 815 906	947 651	1 543 996	1 821 188	Income from investments in subordinated undertakings, of which:
2 350 607	1 807 675	937 536	1 537 289	1 809 896	from shares and participating interests
1 266 764	1 098 329	1 117 806	1 113 642	1 347 491	Income from other financial investments, of which:
32 631	35 237	30 372	33 589	22 872	from shares, participating interests ^a
1 012 462	950 372	976 927	1 056 555	1 227 684	from debt securities and other fixed-income securities
12 706	5 362	5 713	10 393	14 446	Gains on re-adjustments on investments
562 253	718 221	1 581 701	760 141	607 761	Gains on the realisation of investments
438 169	319 230	391 656	436 367	343 386	Unrealised gains on investments
					Net returns on investments including costs, transferred from the technical life insurance account
-	-	-	-	-	
431 632	638 574	829 600	722 139	782 615	Investments charges
20 454	22 868	16 107	16 981	17 852	Maintenance of land and buildings charges
62 914	67 147	69 663	60 249	96 484	Other investment charges
21 479	81 313	70 627	11 592	86 759	Losses on re-adjustments on investments
326 785	467 247	673 203	633 317	581 520	Losses on the realisation of investments
411 455	363 132	470 392	355 240	208 201	Unrealised losses on investments
					Net returns on investments including costs, transferred to the technical non-life insurance account
449 393	400 028	357 122	444 355	441 116	
281 388	556 232	622 141	810 394	486 364	Other operating income
379 419	511 821	1 105 186	1 216 414	1 172 770	Other operating expenses
4 061 466	2 865 130	2 290 484	4 026 834	4 961 988	Profit (loss) on operation activity
30	8	20	8	48	Extraordinary profits
8	-	-	-	-	Extraordinary losses
4 061 488	2 865 138	2 290 504	4 026 842	4 962 036	Gross profit (loss)
342 043	290 957	361 557	540 854	717 054	Income tax
285	-	-	-	1 016	Other mandatory profit reductions (increase of losses)
3 719 161	2 574 181	1 928 947	3 485 989	4 243 967	Net profit (loss)

a z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych.

a from shares, participating interests and other variable-yield securities, units and investment certificates in investment funds.

Tablica 19. Zagregowane wskaźniki efektywności zakładów ubezpieczeń działu I
 Table 19. Aggregated Efficiency Ratios of Life Insurance Companies

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w %		in %		
Wskaźniki rentowności					
Wskaźnik rentowności działalności technicznej	14,73	11,51	10,60	9,80	9,86
Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej	9,81	7,83	-1,15	8,60	4,41
Wskaźnik rentowności sprzedaży	13,21	11,56	9,17	8,92	9,01
Wskaźnik rentowności kapitałów własnych	32,03	27,19	22,49	23,36	20,44
Wskaźnik rentowności majątku	4,62	4,00	3,18	3,42	2,79
Wskaźniki sprawności działania					
Dynamika składki przypisanej brutto	77,68	103,76	101,35	114,22	85,94
Dynamika składki przypisanej na udziale własnym	77,47	105,51	102,34	112,43	86,85
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	143,09	81,59	115,33	99,42	89,08
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych na udziale własnym	139,18	82,31	115,88	99,53	89,06
Stopa rezerw technicznych	238,61	245,58	228,17	223,95	270,01
Wskaźnik zabezpieczenia wypłat odszkodowań i świadczeń	284,83	288,42	268,61	266,27	311,55
Rezerwa składki brutto do składki przypisanej brutto	3,65	3,08	3,04	3,05	4,74
Rezerwa ubezpieczeń na życie do składki przypisanej na udziale własnym	227,53	235,83	218,35	214,69	258,22
Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia do odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	5,01	6,03	5,65	5,98	6,72
Wskaźnik rotacji majątku	35,01	34,55	34,66	38,35	31,01
Wskaźnik przychodowości kapitałów własnych	234,11	230,80	243,03	255,58	223,61
Dynamika lokat	103,63	107,08	94,56	111,31	100,94
Udział lokat w składce przypisanej na udziale własnym	286,47	290,73	268,64	265,96	309,11
Ogólny wskaźnik poziomu lokat	100,57	100,80	100,01	99,88	99,22
Współczynnik szkodowości brutto	92,00	71,52	82,12	71,73	75,00
Współczynnik szkodowości na udziale własnym	91,97	70,90	81,05	71,96	74,52
Wskaźnik kosztów akwizycji	12,69	11,80	12,58	12,85	14,30
Wskaźnik kosztów administracyjnych	5,26	5,08	5,12	4,82	5,35
Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej	17,81	16,76	17,50	17,47	19,36
Wskaźnik kosztów technicznych na udziale własnym	19,20	17,97	18,19	18,61	20,38
Wskaźniki współzależności					
Wskaźnik ogólnego zadłużenia	81,03	82,38	83,01	81,65	84,74
Relacja kapitałów własnych do funduszu ubezpieczeniowego	19,37	17,45	17,72	18,90	15,38
Wskaźnik zatrzymania składki	96,53	98,16	99,11	97,57	98,59
Wskaźnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń	96,50	97,35	97,81	97,92	97,89
Wskaźnik zatrzymania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	97,91	98,15	98,63	98,39	99,40

Tablica 19. Zagregowane wskaźniki efektywności zakładów ubezpieczeń działu I (dok.)
 Table 19. Aggregated Efficiency Ratios of Life Insurance Companies (cont.)

2014	2015	2016	2017	2018	Specification
w %		in %			
Wskaźniki rentowności					
11,77	10,48	12,73	12,42	14,35	Profitability ratio of technical activity
4,90	1,91	4,37	6,42	-0,08	Profitability ratio of investment activity
10,45	11,14	9,42	9,33	11,29	Sales profitability ratio
23,20	24,11	18,21	18,97	20,87	Equity profitability ratio
2,90	2,95	2,18	2,20	2,45	Assets profitability ratio
Wskaźniki sprawności działania					
91,69	96,02	86,67	102,95	88,37	Dynamics of gross written premiums
91,57	95,76	86,77	104,08	87,74	Dynamics of written premiums – net of reinsurance
88,17	95,10	94,45	111,32	105,56	Dynamics of gross claims paid
88,39	96,16	94,55	111,31	105,46	Dynamics of claims paid – net of reinsurance
304,47	317,72	369,72	362,33	373,40	Rate of technical provisions
350,63	363,76	421,91	411,28	427,31	Claims payment security ratio
6,20	6,10	5,97	3,63	3,29	Provision for unearned premiums to gross written premiums
292,26	305,44	355,61	349,06	357,72	Life assurance provision to written premiums – net of reinsurance
7,56	8,61	10,68	10,71	11,08	Provision for claims outstanding to gross claims paid
27,75	26,47	23,15	23,63	21,75	Assets turnover ratio
218,67	212,58	190,09	202,01	182,43	Ratio of capital and reserves profitability
104,09	98,07	100,59	102,01	90,72	Investment dynamics
351,37	359,86	417,15	408,88	422,76	Investments share in the written premiums – net of reinsurance
100,21	98,93	98,87	99,42	98,94	General ratio of investments level
71,68	70,48	76,96	82,00	99,04	Gross claims ratio
71,14	70,93	77,87	82,81	100,07	Claims ratio – net of reinsurance
17,08	17,16	16,49	15,74	16,65	Acquisition costs ratio
5,96	6,37	7,18	6,73	7,60	Administrative expenses ratio
22,33	22,69	22,74	21,72	23,63	Net – operating expenses ratio
23,19	23,78	23,77	22,68	24,40	Ratio of technical charges – net of reinsurance
Wskaźniki współzależności					
85,13	85,93	86,11	86,55	86,04	Overall indebtedness ratio
15,16	14,49	14,12	13,51	14,44	Capital and reserves to insurance fund
98,46	98,20	98,30	99,38	98,67	Premiums retention ratio
98,14	99,23	99,32	99,31	99,22	Claims retention ratio
99,30	99,21	99,25	99,56	99,63	Technical provisions retention ratio

Tablica 20. Zagregowane wskaźniki efektywności zakładów ubezpieczeń działu II
 Table 20. Aggregated Eff Insurance Companies

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w %		in %		
Wskaźniki rentowności					
Wskaźnik rentowności działalności technicznej	-1,39	-6,75	2,12	3,25	6,00
Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej	8,14	11,51	8,56	7,60	10,89
Wskaźnik rentowności sprzedaży	12,49	13,67	12,68	12,90	23,08
Wskaźnik rentowności kapitałów własnych	13,20	18,77	17,90	16,97	29,10
Wskaźnik rentowności majątku	5,06	6,08	5,96	5,68	9,54
Wskaźniki sprawności działania					
Dynamika składki przypisanej brutto	103,71	107,98	111,26	103,81	101,27
Dynamika składki przypisanej na udziale własnym	102,00	104,98	109,07	103,77	101,23
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	121,87	113,59	96,99	102,22	97,62
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych na udziale własnym	120,75	106,38	97,89	99,29	96,17
Stopa rezerw technicznych	135,67	143,10	144,95	151,99	163,30
Wskaźnik zabezpieczenia wypłat odszkodowań i świadczeń	218,08	230,83	228,65	248,43	254,43
Rezerwa składki brutto do składki przypisanej brutto	54,47	57,26	59,19	58,69	61,07
Rezerwa ubezpieczeń na życie do składki przypisanej na udziale własnym	x	x	x	x	x
Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia do odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	131,31	130,80	147,05	167,07	186,89
Wskaźnik rotacji majątku	40,54	44,50	47,03	44,03	41,34
Wskaźnik przychodowości kapitałów własnych	95,24	120,33	121,28	112,95	108,22
Dynamika lokat	95,44	96,06	109,79	114,63	102,90
Udział lokat w składce przypisanej na udziale własnym	226,81	207,53	208,90	230,78	234,58
Ogólny wskaźnik poziomu lokat	104,00	89,91	91,36	92,90	92,20
Współczynnik szkodowości brutto	66,81	76,65	64,70	66,73	61,34
Współczynnik szkodowości na udziale własnym	67,71	72,48	63,93	64,01	60,84
Wskaźnik kosztów akwizycji	20,12	20,66	21,19	21,56	22,40
Wskaźnik kosztów administracyjnych	9,73	9,18	7,65	7,88	6,83
Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej	27,72	27,82	26,37	26,84	26,37
Wskaźnik kosztów technicznych na udziale własnym	35,08	34,96	34,65	35,32	34,21
Wskaźniki współzależności					
Wskaźnik ogólnego zadłużenia	65,38	61,10	62,23	60,19	63,43
Relacja kapitałów własnych do funduszu ubezpieczeniowego	60,74	61,30	57,75	63,45	55,81
Wskaźnik zatrzymania składki	90,13	87,63	85,90	85,87	85,84
Wskaźnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń	90,81	85,04	85,83	83,36	82,13
Wskaźnik zatrzymania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	89,04	87,50	86,88	85,69	86,56

Tablica 20. Zagregowane wskaźniki efektywności zakładów ubezpieczeń działu II (dok.)
 Table 20. Aggregated Efficiency Ratios of Non-Life Insurance Companies (cont.)

2014	2015	2016	2017	2018	Specification
w %		in %			
Wskaźniki rentowności					
3,45	1,59	1,47	7,26	9,26	Profitability ratio of technical activity
6,79	4,94	4,50	4,07	4,09	Profitability ratio of investment activity
13,97	9,77	6,01	9,01	10,26	Sales profitability ratio
17,43	12,30	8,85	14,65	16,41	Equity profitability ratio
5,28	3,55	2,42	3,92	4,39	Assets profitability ratio
Wskaźniki sprawności działania					
98,72	103,88	117,98	117,43	107,07	Dynamics of gross written premiums
98,76	100,14	114,36	119,06	109,02	Dynamics of written premiums – net of reinsurance
100,75	112,12	118,76	105,94	103,61	Dynamics of gross claims paid
105,69	110,98	114,78	104,44	106,45	Dynamics of claims paid – net of reinsurance
176,72	183,86	173,43	158,62	158,24	Rate of technical provisions
272,14	280,15	258,45	238,29	235,79	Claims payment security ratio
65,26	69,44	70,00	66,55	66,15	Provision for unearned premiums to gross written premiums
x	x	x	x	x	Life assurance provision to written premiums – net of reinsurance
203,09	194,68	171,78	176,65	188,04	Provision for claims outstanding to gross claims paid
37,83	36,33	40,19	43,49	42,80	Assets turnover ratio
107,16	104,24	118,09	132,33	132,45	Ratio of capital and reserves profitability
110,35	104,19	102,56	114,03	106,87	Investment dynamics
262,11	272,72	244,57	234,25	229,62	Investments share in the written premiums – net of reinsurance
96,31	97,35	94,63	98,30	97,38	General ratio of investments level
63,65	66,81	65,43	63,54	60,90	Gross claims ratio
62,37	63,04	64,32	62,19	61,14	Claims ratio – net of reinsurance
23,68	23,83	22,09	21,07	22,15	Acquisition costs ratio
7,02	6,73	6,19	5,40	5,02	Administrative expenses ratio
28,13	27,82	24,71	22,27	22,61	Net – operating expenses ratio
35,89	37,10	34,06	30,99	30,41	Ratio of technical charges – net of reinsurance
Wskaźniki współzależności					
65,68	65,61	65,80	64,11	64,83	Overall indebtedness ratio
54,00	52,37	49,02	50,23	49,01	Capital and reserves to insurance fund
85,87	82,77	80,24	81,35	82,83	Premiums retention ratio
86,16	85,28	82,42	81,26	83,49	Claims retention ratio
85,81	82,13	80,89	80,11	80,37	Technical provisions retention ratio